

ANDRÉE CHEDID

Celălalt

Colectia GLOBUS / Editura Univers

ANDRÉE CHEDID, *L'AUTRE*
© Flammarion, 1969

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

GLOBUS

ANDRÉE
CHEDID
Celālalt

Traducere de
Cella
Serghi

EDITURA UNIVERS
București

1977

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE

Grafica: Viorel Popescu. Ilustrația: Casia Păpușoi

PĂMÎNT NETED

1. FEREASTRA

— OAMENII DORM, cuțule !... Dorm toți. O să-i trezim !

Sim se aplecă, ridică o piatră, o aruncă — viguros — pe banda luminată a șoselei. Piatra ricoșă, se pierdu în umbră, pe acea parte a străzii, mărginită de case înalte, pe care zorile nu le-au scăldat încă.

Bic se coborî, găsi piatra, în ciuda pământului negru, și se întoarse triumfător.

— Ești descurcăreț, cuțule ! Pe lumină, pe întuneric, găsești întotdeauna...

Bătrînul îi frecă botul cu amîndouă mîinile, îi mîngîie spinarea.

— Îți place asta, spune ?

Bic schelălăia de plăcere.

Asta îi plăcea și lui Sim. Să simtă sub palmă această bucurie, această oboseală, amestecate, această oboseală, această bucurie — care palpitau, tangibile — care se întrupau în carne și oase.

Iată zorile. Sezonul de vară era în toi ; dar la ora aceasta, o mîină uriașă și moale acoperea colina, îngropînd tîrgușorul într-un somn greu.

Mai departe, după primul colț, strada principală era mărginită de hoteluri și magazine. Numai câțiva localnici populau locul, spălînd pragurile prăvăliilor cu multă apă și săpun.

— Salutare, Sim !

— Sînt săptămîni de cînd n-ai mai fost văzut !

— Noaptea trecută am dormit la un văr, în satul vecin. Acum mă duc acasă.

— Pe jos ?

— Am trei ore de mers.

— Trei ore ! La vîrsta ta ? Vrei să spui o jumătate de zi !

— Numai trei ore ! Ți-am zis.

— Bine, bine. Glumeam, Sim... Nu te supăra, și eu te cred... Ai tot același cîine ?

— Același... Ei, Bic, nu fugi, mergem...

— Ai tot timpul. Vino de te-așază cîteva minute. Îți dau ceva de băut... Ce vrei să iei ? Ceva cald, ceva fierbinte, ceva răcoritor ?

— Data viitoare. Acum sînt în trecere... Doar în trecere.

Sim schiță un pas de dans : îndoind genunchiul, ridicînd piciorul, cu brațul drept în sus. Silueta lui robustă, noduroasă, deveni nesigură ; șovăi, se clătină o secundă... Pe urmă își găsi echilibrul.

— O să te mai vedem ?

— Bineînțeles.

— Cînd asta ?

— Cînd o fi lună plină !... Cu toate sfaturile lui Jaïs, nu iau...

— Ce mai face Jaïs ? Mai spune-mi ceva despre nevastă-ta !

— Face cît se poate de bine... Spuneam : cu toate sfaturile ei, nu iau niciodată cu mine lampa

de buzunar. Îmi place mult să văd în zori cum se descurcă ziua, singură, ca să-i trosnească toate cojile... Dar singur, numai eu, fără lumină ! Ar trebui s-o vedeți și voi ! Mă clatin, mă împleticesc pe drumurile abrupte, mă lovesc de fiecare piatră, ramurile copacilor îmi julesc fața... Vino mai aproape. Da, aici, pe obrazul drept. Și aici, vezi, pe gât... Bic, cuțule, tu ai dreptate : dacă alergi cu nasul în pământ, ocolești multe necazuri !

— Asta fiindcă te grăbești întotdeauna. Mergi întotdeauna prea repede.

— Nu pot altfel.

— Atunci, ai făgăduit, când o fi lună plină, așteptăm vizita ta.

— Jur !

— O să-ți arătăm noile instalații.

— La voi se anunță bun sezonul ?

— Cum nu s-a mai pomenit !... Trebuie să vii într-o după amiază ca să-ți dai seama. Mișună ! Nici o cameră goală la hotel. Chiar la localnici, totul e închiriat. Aproape că nu mai e-un sat, a devenit...

Sim se opri în loc, își arcui brațele, trase aer în piept, umflându-l, ca să mimeze târgușorul. Îl pufnea râsul. Scottea burta înainte, depărta picioarele, își umfla obraji și își mărea treptat volumul.

— Ai să explodezi !

Explodă.

— La noi e mai mic decât o păstaie. Totul încapă în palmă !

— La voi e liniște. Are avantajul ei.

— Liniște ?... Mai curînd letargie ! Nu se în-
tîmplă niciodată nimic.

Sim căscă, cu gura enormă.

— O să vină și rîndul vostru. Lucrurile se schimbă din ce în ce mai repede.

— Să se schimbe ! Ei, da, să se schimbe !

Sim ridică brațele, le mișcă, făcu în aer serpentine, săgeți, un astru...

— Înainte de a muri, aș vrea s-o iau din loc. Vreau să văd că totul se mișcă.

— Nu ți-e frică ?

Ridică din umeri, depărtîndu-se.

— Frică ? !

Numai inerția îl îngheța.

Băcanul, tutungiul, coaforul cu mustăți groase îl chemaseră pe rînd. El se întorcea din drum, strîngea mîini, pleca din nou, revenea, întreba, asculta...

*

În capătul comunei străjuiește Hotelul Splendid. Trebuie să treci de el, s-o iei la stînga, pentru a întîlni jos drumul care, prin pădure și printre dealuri, duce în cătunul lui Sim.

Precedat de cîine, bătrînul înaintează fără să se grăbească.

Admiră fațada de culoare închisă, renovată ; firma strălucitoare, obloanele roșu-aprins, închise peste somnul vilegiaturiștilor. Toate roșii foc, obloanele astea. Numai în colțul celui de-al doilea etaj, arborînd vechea culoare, o fereastră albastră. Nici ușa de la intrare n-a fost refăcută. Sim a observat scîndurile ei spălăcite, din neglijență nevopsite de mult, paloarea lor care contrastează cu ansamblul strălucitor, nou. Aici se întîmpla adesea, ca și cînd clemența cerului vrăjindu-i pe

oameni, i-ar împiedica pe nesimțite să-și ducă munca la bun-sfârșit.

Sim o să mai vină. O să viziteze hotelul — începînd cu bucătăriile și terminînd cu terasele — împreună cu prietenul lui, paznicul.

— Uite-o, Bic, prinde-o și pe-asta !

O altă piatră, țîșnită ca din praștie, descrie o curbă înaltă, înainte de a cădea pe trotuar. Cîinele o aduse imediat înapoi, dar de data asta Sim o puse în buzunar.

— Destul, Bic. Destul cu joaca... Trebuie să fim acasă înainte de prînz.

Luînd-o pe trotuarul din fața hotelului, bătrînul se pregătea să părăsească strada mare și s-o ia spre stînga, cînd

cu un zgomot de explozie

obloane violent trîntite
loviră din amîndouă părțile fațada mohorîtă.

Sim tresări, se întoarce, ridică apoi capul în direcția ferestrei deschise pe neașteptate.

*

Fața aceasta, ivită deodată, absoarbe ea singură lumina firavă care plutea pînă atunci în jurul pietrelor, a pămîntului, a acoperișurilor. Decolo-rează, în favoarea ei, tot ce se naște treptat din umbră.

Fața aceasta... Nu se vede decît ea !

— Bic, cuțule, vino aici !... Aici, Bic ! Am spus : aici !

Omul. Tînărul de la fereastră. Douăzeci și cinci, cel mult douăzeci și șapte de ani. Vîrsta unui nepot, dar a unui nepot cu pielea mai albă. Păr deschis, răvășit de mare și vînt.

Bic se agită, lătrînd mai tare decît de obicei.

— O să dăm de bucluc ! Or să ne dea afară din comună, n-o să putem să ne mai întoarcem vreodată. Calm, calm, cuțule...

Bustul trece dincolo de cerceveaua de lemn, depășește marginea ferestrei. Asta, albastră, altfel decît celelalte, pare că plutește pe zid. Gîtul se alungește, pieptul respiră. Brațele desfăcute ating în toată lungimea lor draperiile separate, întinzînd, în poziția asta, materialul alb al cămășii cu mîneci suflecate. Închietura mîinilor, palmele cu degetele răsfirate apasă masa obloanelor, ca să le împiedice să se reîncidă, astupînd din nou deschiderea.

— Bic, am să te bat dacă nu încetezi !

Amenințările nu serveau la nimic. Bic se agita din ce în ce mai mult, culcîndu-se între picioarele stăpînului, gemînd, sculîndu-se, apucîndu-l de glezne ca să-l forțeze să meargă mai departe.

— Ce-i cu tine, cuțule ? Nu te-am văzut niciodată așa !

Zorile se agață de acest colț de perete. O bucurie, ca o lumină intensă, de culoarea șofranului, scaldă trăsăturile tînărului. Aspiră peisajul dimprejur... Iese din gogoasă, își va lua zborul. S-ar spune o mare zbatere de aripi pe cimentul opac.

Privește. Dar cum privește !

Învăluindu-l pe Sim cu privirea lui, clipind spre el, ca pentru a-l face complice la această fericire.

Bătrînul se simte ridicat, transportat. Iată-l dintr-o dată de cealaltă parte a drumului, în același loc cu necunoscutul, aplecat peste aceeași searastră, văzînd cu aceiași ochi... Iată-l descoperind colțul ăsta de pămînt, al lui, pe care credea că-l cunoaște ca pe dosul palmei sale. Înțelegînd, ca pentru prima dată, misterul, animația unei dimineți ca oricare. Percepînd pe viu casele scunde ale satelor adormite, valea cu stînci și păduri; mai jos, marea fără lustru, care se va acoperi încetul cu încetul de dîre metalice; mai departe, orizontul brăzdat de ivoriu. Asistînd, ca niciodată, la nașterea unui măslin, la descoperirea unei vițe. Pîndind ivirea fîntelor și lucrurilor din noaptea confuză. Savurînd aerul. Aerul albastrui care se sprijină de pomeți, de tîmple, de buze. Aerul catifelat de lumină.

Bic chelălăie lugubru. Dar asta se întîmplă departe, foarte departe... Bătrînul face o mișcare confuză cu mîna, spre a-l potoli.

Aici, pantele colinelor sînt pline de ierburi, gardurile vii sînt smălțate de soare, carnea fructelor se revarsă din toate tăcerile. Viața izvorăște, navighează de-a lungul vinelor, se scurge în gîtlej, izbește în piept, anulează distanțele, anulează vîrsta, suspendă timpul.

Tînărul dă drumul obloanelor, se sprijină cu ambele mîini de marginea dinafară a ferestrei, se apleacă, surîde. Îi surîde lui Sim. Un surîs care ar dărîma zidurile!

Chiar dacă vine dintr-o țară depărtată, dacă vorbește altă limbă... în clipa aceasta o singură lume îi învâluie pe amîndoi.

O să vorbească. Vorbește.

— E frumoasă colina ta !

Mai vorbește.

— Îți doresc o zi foarte bună !

Necunoscutul a spus asta cu accent străin, dar în cuvinte exacte. Sim știe și el frînturi de fraze în limbi străine ; de-a lungul coastelor, de ai ureche bună, agonisești totdeauna cîte ceva. Întors spre tînar, încearcă la rîndul lui să-i adreseze o frază destul de lungă, destul de completă, de bun-venit.

Celălalt se mai apleacă puțin ; obrazul, pieptul, ca o proră. Ridică brațul drept, pe urmă îl înclină într-un larg salut. Un gest cum se face pe-aici : de sus în jos, de jos în sus. Un semn, un arc, o punte...

Bic urlă... Vocea i s-a-ncleiat, părul i se zburlește.

— Destul, Bic ! Acum plecăm... Plecăm, cuțule, ți-am promis.

Lătratul încîlcește vorbele ce vin. Imposibil să auzi destule, să le legi împreună... Cîinele ăsta n-o să mai tacă, trebuie să plec ! Dar înainte de a pleca, Sim ridică brațul, cu palma spre cer, ca măcar să-i răspundă tînărului la salut. Plecînd, își va coborî brațul ca să răspundă prin acest semn — același — gestului de mai-nainte.

Încet, mergînd, îl lasă în jos, cu ochii mereu îndreptați spre fereastră...

Zguduitura a durat douăzeci de secunde.

N-a durat decît douăzeci de secunde...

Intensitatea magnitudinii a făcut de îndată obiectul unor savante calcule în observatoare.

2. CUTREMURUL

Bubuitura venea din măruntaiele pămîntului. Sim se simţi lovit între omoplaţi. Suprafaţa şoselei se vălurea ca apa. Bic căzu la pămînt, alunecă înapoi, dispăru; bătrînul nu reuşea să se țină pe picioare. Căzu în patru labe, simţea cum pămîntul îi fuge de sub genunchi. Îngrozit, căută fereastra cu ochii.

Faţada se contractă, se ondulează, se îndoieşte împrejurul deschiderii. Prins în capcană, tînărul se răstoarnă în interiorul coliviei lui.

În depărtare bucăţi de colină se prăvălesc. În larg, marea umflată, neliniştitoare, înaintează clo-cotind.

Aici, pereţii oscilează, se despică, la nesfîrşit. Arbori, stîlpi se sfarmă într-un trosnet infernal.

Praful îl orbeşte pe Sim. Îndărătul unei perdele de cenuşă, zăreşte braţul acela, ridicat din nou, care însă nu-şi va sfîrşi gestul. Obrazul, care nu mai e decît o strîmbătură. Gura aceea, care nu mai e decît un strigăt. Bătrînul asistă neputincios la prăbuşirea întregii faţade, la căderea tînărului necunoscut, sorbit în adîncuri.

O serie de zguduituri urmează cutremurului iniţial. Trăsnetul s-a ascuns în inima pietrelor, ca să le facă să explodeze. O trepidaţie violentă cu-

prinde zidurile. Căramizi zboară. Una dintre ele îl lovește pe Sim în frunte și-l rănește.

Ploaie de geamuri, balcoane prăbușite, antene de televizor smulse, clădiri ce se prăbușesc zvîrlindu-și locatarii în morminte larg deschise.

— Nu !... Nu !... Nu-i adevărat ! Nu poate să fie !

Salutul acela, cuvintele acelea, pămîntul recunoscut, împărtășit, viața aceea tînăra, secundele acelea, gestul acela... distruse... volatilizate !

Nu poate fi așa !

*

Așa este. Și ce rămîne, iată :

Pămînt presărat cu cratere, ca un spate de broască țestoasă, îngrămădiri de lemn și moloz, schelet fragil de clădiri, bucăți de zid tăiate cu briciul. Înțepenită între două ziduri, o cameră gătită ca un decor, patul nestrîns, cearșafurile calde încă, dulapul în picioare, cu oglinda lui ovală, abia crăpată. Cealaltă odaie, aruncată din interior, din care n-au mai rămas decît trei pereți și o ușă. Trăsuri, biciclete, căruțe sub același acoperămînt. Obiecte reduse la materialele lor. Praf care unifică.

Deasupra, un cer de pînză, fără fisură, îngreunat de un soare care se umflă, se umflă...

Primii supraviețuitori, caricaturi gigante, se ivesc dintre ruine. Dominîndu-și frica, unii se întorc la casele lor, se afundă în ele ca să scoată pe cineva sau ceva. O fetiță a scăpat chiar acum : se tîrăște spre o galerie, dispare, reapare cu un animal de pluș în brațe.

— Bic !... Bic, cuțule, unde ești ?

Sim se șterge pe frunte, își șterge pe cămașă degetele mînjite de sînge, se învîrtește, ca într-un circ.

— Bic !... Ei, Bic !...

Oamenii se ciocnesc fără să se recunoască, sar peste pietre, peste trupuri. E o gloată de orbi, o babilonie de nume.

— Henri, Frantz, Costa, Marielle, Diego, John, Faustina, Ilse, Dalia, Paul, Kateb, Lucien, Elie !...

Chemările acestea înăbușă strigătele care se ridică dintre ruine.

*

Cu gîtul înțepenit, făcînd eforturi disperate ca să-și smulgă vorbele din gîtlej și să le facă să ajungă pe buze, un om se ținea scai de Sim

— Ce vrei ? Nu înțeleg ce vrei să spui.

Celălalt, cu mușchii încordați, mai încearcă.

— Îndepărtează-te, pleacă din locul ăsta, vorbirea o să-ți revină... Erai singur aici ?

Omul încuviințează.

— Atunci, pleacă, nimic nu te reține... Lasă-mă, nu pot să fac nimic pentru tine.

Și deodată

— Eu am pe cineva aici. Trebuie să-l regăsesc ! Nu te agăța de mine, mă cheamă. Trebuie să mă ocup de cel pe care l-am pierdut.

La cîțiva metri de-acolo, Sim este oprit din nou

— Nu l-ați văzut, purta o pijama cu dungi verzi ?... N-ați văzut-o, era într-o bluză galbenă, are breton ?... Tata are barbă căruntă, e foarte slab... L-ați văzut ?

— Nu, credeți-mă, nu l-am văzut...

Bătrînul dă din coate, merge înainte, se întoarce ; i se pare că o grămadă de lanțuri îi leagă picioarele. Pe urmă întreabă la rîndul lui

— Unde e Hotelul Splendid ?

își reia mersul, intră într-o aglomerație, caută să iasă ; dar toți bat pasul pe loc ca și cînd ar avea crampoane în tălpi. O turmă de oi, cu privirea idioată, se pierde printre picioarele mulțimii.

— Pămîntul o să se cutremure din nou !

O voce, apoi altele repetă strigătul. Mulțimea se mișcă din loc. Un localnic se ciocnește cu Sim, îl recunoaște. Cu mîna pe obraz, plînge și rîde în același timp, se încurcă în explicații. Sim se apără

— Am pe cineva aici, trebuie să te părăsesc... Lasă-mă să trec.

La stînga lui, un parter cu camerele făcute țandări ; una singură, în centru, pare a fi încă locuită. Sim vede masa servită pe jumătate, televizorul intact ; deasupra bufetului trei portrete solemne, în ramele lor negre, un buchet de imortele sub fiecare. Într-un colț, un fotoliu în care nu demult a stat cineva.

La dreapta, o piramidă de bîrne zdrobite, chibrituri gigantice, aruncate din cutia lor, servesc drept pedestal unui landou cocoțat pe roți înalte. În haina lui albă de praf, un măgar trece printre tentacule de fier — dărîmăturile.

Sim se împiedică de o bătrînă întinsă pe jos, se uită cîteva momente la profilul ei turnat în bronz, acoperit cu o cască de păr alb. Deasupra acestui corp inert, o fată tînă încearcă să-l readucă la viață

— E prea tîrziu, nu ?

Fără să aștepte răspuns, fata continuă să-i sufle în gură.

Sim se apleacă, caută pulsul ; pe urmă, neștiind ce să spună, rămîne pe loc cu brațele atîrnate

— Răspunde !

— Prea tîrziu...

Jenat, se întreabă cum să plece din nou

— Am pe cineva aici, trebuie să-l găsesc...

Se dă înapoi cîțiva pași, se întoarce, se depărtează. Din nou este apucat de braț, este chemat ca martor.

— Pe dumneata, care ești de-aici, or să te creadă. Spune-i nevastei mele că pămîntul n-o să se mai cutremure, c-o să fim scoși repede din iadul ăsta !

Cu cealaltă mîină, omul ridică bărbia soției lui, o liniștește cu o tandrețe nesfîrșită. Ea nu-l mai aude, e în altă parte ; nimeni n-o mai poate ajunge.

— Nu mă mai ascultă. Vorbește-i !

— Plecați împreună, nenorocirea se va uita. Împreună, nenorocirea se uită... Acum trebuie să plec, sînt chemat.

Mult mai tîrziu, un băiețel îi va arăta lui Sim locul hotelului.

— E pe acolo, sînt sigur
mai înainte de a dispărea
într-un vârtej.

*

Bătrînul merge în direcția aceea.

Sub un morman de moloz, se îndoaie un tavan. Așezată dedesubtul lui, o pisică plină de cenușă fixează cu ochiul ei de chihlimbar fiecare trecător.

— Bic, bietul meu animal, tu știi. Eu sînt de vină că te-ai pierdut... Dar nu puteam să te ascult. Bic ! Nu puteam...

Acolo, înfiptă în pămînt, firma-epitaf.

HOTEL SPLENDID

Cîteva etaje au intrat în pămînt.

Imensa lespede de piatră a terasei acoperă cea mai mare parte a clădirii.

3. ARENA

Proiectată în arena mondială, localitatea tragică își semănă imaginile peste tot. Acestea se agitară pe ecrane, se multiplicară în fotografii, străbătura cîtăva vreme dincolo de pereții cei mai intimi. Datorită podurilor aeriene, oameni și materiale veneau puhoi ; un spital de campanie fu ridicat în grabă prin apropiere. În mai puțin de douăzeci și patru de ore, modestul teritoriu fu invadat de mașini cu antene, cu nervuri, cu mandibule, camioane-cisterne, pompe cu oxigen, ciocane pneumatice, buldozere. Specialiști ai grupului de detecție sub ruine, dispunînd de aparate de auscultație, se și așezaseră în așteptarea celei mai slabe chemări, a celui mai mic geamăt.

Cea mai mare parte dintre experți afirmau că pămîntul se stabilizase, și nu mai erau de așteptat noi cutremure. Se numărau victimele, cifrele creșteau. Ziarele stabileau tablouri comparative : în 1923, 19 000 de morți în Japonia ; 1250 de morți la Orléansville, în 1954 ; 5000 la San Francisco,

în 1906 ; 1000 în Iran, în 1960. Oficialitățile erau fotografiate printre ruine, asigurînd populația de sprijinul lor, promițînd că vor înălța aici...

— Chiar aici !

un oraș care va face să fie uitată vechea localitate.

Drama se răspîndea la scara universului și se micșora la scara anecdotei. Cei *dezgropați* erau prezentați publicului ; paloarea lor făcea ecranul livid... Pe un pat de spital, o fată tînără povestea cum o găsiseră salvatorii : cu tavanul camerei reținut printr-un miracol la cîțiva centimetri de fruntea ei, cu corpul imobilizat între somieră și plapumă. Un tînăr italian povesti că alarmase echipele de ajutor, lovind cu o bucată de lemn într-o bîrnă de fier, timp de peste douăzeci de ore. Un reporter comentă evenimentul, făcu un crochiu rapid al locurilor, evocă ambianța, insistă asupra detaliului uman : acest om scăpat teafăr, apucînd cu ambele mîini plosca de apă care i se întindea, înghițind lichidul dintr-o dată... Vocea lui suprapusă imaginii

— Beau toate fluviile de pe pămînt !

Înarmat cu o lopată mare, se văzu — apărînd și reapărînd ca un leit-motiv — un bătrîn cu fruntea bandajată, înlăturînd dărîmăturile din jurul unei firme pe care scria HOTEL SPLENDID.

*

— Ne-ncurcă mereu bătrînul ăsta ! Luați-l de-aici !

— Cel puțin dacă s-ar mulțumi să-și urmărească singur ideea ! Dar stăruie mereu, vrea să se afle și el în treabă.

— S-a cercetat de jur-împrejurul hotelului, nu mai e nimeni viu.

La intrarea în comună, cadavre, cu aspect mumificat, sînt așezate cu zecile ; cîte un dreptunghi de hîrtie fixat pe piept indică numele și prenumele lor.

Cîte o pereche, surprinsă în somn, a rămas îmbrățișată pentru vecie.

Grupuri se depărtează de construcțiile rămase întregi, fug pe drumurile spre pășuni. Alții, recăpătîndu-și speranța, vin și se îmbulzesc în jurul ruinelor prin care scotocesc salvatorii. De îndată ce apare o targă, se apropie, crezînd o clipă că recunosc sub acoperitoare pe unul de-ai lor.

Un cîine fără stăpîn rătăcește de două zile ; unii îl urmăresc de-aproape, crezînd că vor descoperi astfel alți îngropați.

Dintr-un morman de pietre, Sim a scos o colivie. Deschizînd mica porțiță, trage afară canarul, prinzîndu-l între degete

tînărul de la fereastră voise să scape și el...
și, deodată, deschide mîna, dă drumul păsării în aer
— Zboară ! Tu poți... Înalță-te !

Lopețile mecanice curăță locul în mijlocul varmacului. Buldozerele răscolesc pămîntul, zdrobesc în trecerea lor pînă și acest bufet plin cu veselă, într-un tărăboi asurzitor.

*

Sim aleargă, agitînd mîna stîngă. Este îmbrîncit.

— N-ai nimic de făcut aici, întoarce-te acasă !

— Înainte de a mă trimite la plimbare, uită-te...

— Ce vrei să-mi arăți ?

Îmfaptă în umflătura degetului gros, o țeapă mare, albastră, vizibilă sub transparența pielii.

— O așchie din oblon! Adu-ți aminte, fe-reastra albastră despre care ți-am vorbit! Acum știi locul unde s-a prăbușit odaia.

— N-o să ne pisezi iar cu povestea ta. Mai bine pune un infirmier să-ți scoată țeapa, mai înainte ca mâna să ți se infecteze.

— Pentru nimic în lume! Asta-i dovada. Camera n-a putut să se prăbușească departe. Înlăturînd dărîmăturile am descoperit chiar o spărtură. Totul arată că dedesubt e o rezervă de aer. Trebuie să veniți acolo, repede.

— Am cercetat de mai multe ori sectorul ăsta. Nu mai e nimic pe-acolo, doar ți s-a spus.

— Umblați de colo pînă colo, nu puteți, ca mine, să cunoașteți un singur loc. Trebuie să mă credeți și să vă întoarceți...

La cîțiva pași, un alt grup de salvatori făcuseră, cu un perforator, o gaură în betonul terasei. În-lemnit, Sim văzu că un om apărea...

Scoțînd o batistă vișinie din buzunar, se repezi zelos să-l ajute pe cel salvat, ștergînd pulberea care-i acoperea fața și-l orbea. Inima îi bătea ca și cînd această reîntoarcere la viață ar fi fost și a lui și a *celuilalt*. Întorcîndu-se spre cel cu care vorbise, insistă

— Așa se va întîmpla și cu cel despre care v-am spus.

— Bine, vom reveni. Dar va fi ultima dată. Auzi, Sim? Îți trimit o nouă echipă, dacă nu găsește nimic, gata. Gata, ai înțeles? De-acord?

Bătrînul se depărtă fără să spună nimic.

Mai încolo, se întoarce, strigă peste capul mulțimii

— Dați-i drumul, repede. Omul așteaptă !

*

Începînd cu a treia zi, salvatorii nu mai lucrau decît cu o mască antiseptică pe față. Gemetele celor îngropați slăbind, speranța de a găsi alți supraviețuitori se micșora.

Pentru a se evita epidemia, pămîntul fu stropit metodic cu var nestins. Fu stins în lăzi.

Întrebuințînd cearceafuri, lăzi de ambalaj, dulapuri, rafturi de bucatărie, morții erau îngropați degrabă în șanțuri.

Descoperind magazinul de pompe funebre, unii forțară ușa de la intrare. Omorît de explozia unor geamuri, cioclul zăcea în mijlocul prăvăliei sale intacte. Unele familii se certară pe sicriele strălucitoare.

4. CUVINTE

— Nu pot să plec, Jaïs. Nu mai-nainte de a-l fi scos de-acolo.

— N-ai să reușești niciodată. Ai face mai bine să te întorci cu mine acasă. Eu m-am întors aici pentru a treia oară, înșelînd vigilența autorităților. Mîine au să-și dubleze numărul. Nimeni n-o să mai poată trece prin cordonul sanitar, cum o să fac s-ajungă la tine ? Hai, vii ?... Dar răspunde o dată, Sim. Vorbește. În fine, cine-i omul acela ? Nici nu-l cunoști !

— Îl cunosc. Dă-mi un creion și-o să-ți desenez fiecare trăsătură a obrazului său.

— Lasă-mă să rîd, Sim. Ești ca o sită, nu reții nimic.

— Doar cîte ceva.

— Nici nu v-ați vorbit !

— N-am spus asta.

— V-ați vorbit ?... Și în ce limbă ? Nu înseamnă că dacă strîngi cuvinte de ici, de colo, poți pre-
tinde...

— Nu ne-am spus aproape nimic.

— Aproape nimic ?... Vrei să spui : nimic.

— Nimic, dacă vrei ! Dar nu totdeauna cuvintele vorbesc.

— Ai înnebunit, Sim !

— Încearcă să înțelegi. Se făcea ziuă. Plecam, cînd, deodată, s-a deschis o fereastră.

— Și ? Continuă... Ce făcea la fereastra lui ?

— Privea... Colina, cerul, marea, acoperișurile...

— Și-atunci ?

— Fiecare fărîmă de peisaj îi pătrundea în piele... Atunci, am văzut și eu ! Am simțit pămîntul acesta, al meu, care-mi bătea în piept. Am văzut viața, ca și cînd ar fi fost pentru prima dată. Era a mea, a lui, a tuturor, în același timp, pretutindeni... E greu de explicat. Era ca și cînd, împreună...

— Împreună ?!

— Da, împreună...

— Cum asta, împreună ?... El, la fereastra lui ; tu, în stradă ! El, nu se știe de unde. Tu, un țăran, născut aici, care a trăit aici, care o să moară aici. El, un om tînăr, tu, un bătrîn ! El, un blond de

peste mări. Tu, din tată în fiu, tăbăcit de soare ! Asta se cheamă împreună ?... Tu și cu mine, da, sîntem *împreună*.

— Am spus *împreună*, nu *alături*, Jaïs.

— Ți-o repet, e un străin. Oamenii ăștia ne iau drept proști. Cît despre noi, nu înțelegem nimic din obiceiurile lor ! Vara, cînd dau năvală, tremur pentru fetele noastre !

— Fetele tale ?... Nu ți-am făcut decît băieți !

— Nepoatele, strănepoatele mele, verișoarele, vecinele... Toate fetele de la noi.

— Iată-te preocupată deodată de toate fecioarele din regiune.

— Nu respecti nimic, Sim. N-ai pic de morală. Cel mai stricat dintre oameni se îngrijorează pentru fata lui, dar tu !... Păcat că n-ai avut decît băieți, altfel ai fi fost silit să gîndești !

— Jaïs, Jaïs, ce are a face tot ce spui cu ce-i aici ?

— E pentru a treia oară cînd te implor să te întorci. Trec prin infernul ăsta pentru tine, și nu vrei să înțelegi nimic. De ce toate astea ? Pentru cine ?... Cineva despre care nu știi nimic, nici dacă mai respiră încă ! Te porți mai rău ca un copil, Sim. Deși ești păros ca o maimuță bătrînă...

— Mai încet, Jaïs, începi să spui obscenități !

— Cum îți vine să glumești într-un loc ca ăsta ?

— Obscenități, Jaïs !... O să ai curînd de-a face cu tot tribul „Femeilor cucernice“. Și virtuoasa de soacră-mea o să se răsucescă în coșciug.

— Nu te atinge de mama !

— Ferească Dumnezeu ! Doresc să-i fie mormîntul de miere, și să rămînă acolo în liniște pînă la sfîrșitul lumii !

— O să înnebunesc ascultînd prostiile tale în mijlocul uruitului ăsta de mașini ! Plec ! Dar mai înainte află asta, Sim : văd prin tine !

— Ei, atenție, înapoi ! Nu vezi nimica ! Ruloul compresorului era să te strivească.

— Mă ascuți ?... Văd prin tine, cu toate că ai pielea groasă. Și știi ce ai să găsești în fundul gropii ? Vrei să-ți spun ?... Nimic altceva decît fața ta bătrînă !

— Întoarce-te în sat, Jaïs !

— Tu rămîi ? Asta înseamnă că-l iubești mai mult decît pe noi !

— Nu-i asta. E ca și cînd aș dormi de secole, cuibărit chiar în inima mea... Ca și cînd, ceva m-a trezit... Ca și... Nu trebuie să lași viața să se irosească, Jaïs, e așa de... așa de important ! Dacă tînărul ăsta trăiește, nimeni altul decît mine n-o știe. Nu pot să-l părăsesc. Ar fi ca și cînd...

— Nu mergi niciodată pînă la sfîrșitul frazelor... Totdeauna spui „ca și cînd“. Pe urmă, înlemnești cu brațele atîrnînd ! Cum vrei să te înțeleg ? Adio, te las, plec !

*

La ieșirea din localitate, Jaïs se întoarce deodată din drum.

Purtînd la subțioară același pachet înfășurat în hîrtie de ziar, Sim o văzu îndreptîndu-se iar spre dînsul.

Escaladînd cocoșele, unduirile terenului, venea cu pas grăbit, dispărînd îndărătul unei perdele de praf, ivîndu-se, pierzîndu-se, apărînd din nou.

— Ține, Sim, pachetul ăsta, e pentru tine ; am uitat să ți-l dau. E o pătură. O să ai nevoie de ea. Știam că n-o să vii cu mine.

*

Îndată ce femeia dispăru, bătrînul se apropie de alt grup de salvare.

Încercînd să schimbe pătura pe o nouă serie de lovituri de tîrnăcop în jurul găurii, se tocni îndelung.

*

În seara celei de-a patra zile, autoritățile dădură ordinul de abandonare a locului.

O parte din supraviețuitori fuseseră repatriați ; alții se refugiaseră la rude apropiate sau sub corturi ridicate la o distanță rezonabilă de locul catastrofei.

Tuturor celor care plecau și insistau să meargă cu ei, Sim le răspundea mereu

— N-am să mă mișc de aici.

În ciuda glumelor, a grosolăniilor, se încăpățîna

— Puteți să plecați cu toții, eu rămîn.

În ziua a cincea, ultimul camion înțesat cu oameni și materiale se pregătea să părăsească localitatea, cînd un pompier strigă de la o depărtare destul de mare

— Ei, n-o să mă lăsați aici ! Vin ! Așteptați-mă !

Agitînd un umeraş cu o rochie de mireasă pe care tocmai o găsisese lîngă un zid, veni în fugă, pe urmă se căţără în maşina care dădea înapoi.

În sfîrşit, şoferul porni.

Rochia, ținută cu brațul întins, flutura înafara maşinii. Zărindu-l pe Sim care, sprijinit în lopata lui, se uita la ei cum pleacă, pompierul o scutură de mai multe ori în semn de adio.

Mătasea, voalul dansau sub soarele înalt.

5. PĂMÎNT NETED

De departe	coline la marginea mării
Mai de aproape	peisaj-sepia, ciopîrțit
	sub un soare crud

Și mai de aproape	ruine	dislocare
	mobile	cratere

Acolo	această arenă aridă
	acest circ răzuit

Sfîrșit de lume	sau reînceputuri
Moarte gigantică	sau Sursă de nașteri
Pămînt	neted

Aici

luînd puțin cîte puțin în stăpînire
natura cu ochii mari
acest punct această săgeată
această clipă

acest cearcăn acest scandal
acest tumult
acest *nu* în formă de corp
o parte a pământului dar altfel
desprins dar asemănător

omul

acest om bătrîn cu obrazul tăbăcit, cu capul dat pe spate, care privește fix cerul, îl străpunge cu privirea, agită pumnul în direcția lui. „Cerule ?!...” această cochilie, această carapace inertă. Cuvintele înșală totdeauna. Sim scuiță pe pământ. Pe urmă, din nou, se proptește pe picioarele lui, ridică pieptul, acuză imensitatea albastră, radioasă ; această seninătate care minte, această lumină care jupoaie

— Te urăsc ! Îmi rănești privirea !

Pleoapele lui clipesc sub lumina insuportabilă, le freacă, deschide ochii mari, îndură arsura, atacă, lovește cu pietre

— Ești surd. Surd !

Cunoaște el această boltă — foarte adesea nedă, lîncedă în ținuturile astea — adăpostind un soare tiranic.

— Ridică-te, explodează !... Ne strivești cu nesfîrșirea ta !

Pe cine ating injuriile astea, blestemele astea ? Sim caută, poate, să evadeze și el, să se amețească, să se depărteze de ce se petrece *aici*

— Vino cu noi. Vino. S-a terminat totul. Nu mai este nimic de făcut.

— Rămîne totul de făcut.

- N-ai să găsești ce cauți.
- Am să găsesc.

Din localitate n-au rămas decît clădiri dărîmate, bucăți de ziduri, mormane de pietre, trepte care nu duc nicăieri, rămășițe de vehicule, o căruță carbonizată, arbori striviți, un spațiu vid, enorm. Spărtura asta...

6. STUDENTUL

— Hai, tată-mare, fii cu-minte. Am promis că te aduc înapoi, nu mă face mincinos !

— Nici tu să nu mă faci să mint. Am spus că am să rămîn, și rămîn.

Motociclistul pune piciorul pe pămînt, imobilizează motocicleta, își scoate casca, ochelarii, și se apropie de bătrîn

— De ce să te încapățînezi ? Echipele de salvare mi-au povestit istoria ta. Nu stă-n picioare !

— Scoate-ți toate astea din cap ! Nu se petrec decît în capul tău. Nicăieri în altă parte.

— Eu cred tocmai invers.

— Nu ai nimic de salvat. Pe nimeni de plîns ! Ai norocul să nu fii din satul ăsta. Atunci, de ce să rămîi ?

— Nici el nu e de-aici.

— Care el ?

— Omul de dedesubt.

Un soare încă blînd înroșea colțul fațadei, orizontul se arăta.

„E frumoasă colina ta... îți doresc o zi foarte bună...” Brațul se ridică. Bic latră agi-tîndu-se. Brațul... ca o punte, se lasă, încet. Fereastra... explodează într-o mie de așchii albastre.

— La ce te gîndești ?
Te-ai lămurit acum ?

Motociclistul întreabă,
cu mîinile în șolduri.

— Nu vezi că am dreptate ?

— Cîți ani ai ?

— Douăzeci, peste cîteva zile.

— Douăzeci, și toată viața... Ar trebui să mă înțelegi...

— Cine trăiește, umblă pe scoarța pămîntului. Dedesubt, nu e nimeni.

— Dedesubt e cineva, fiindcă a rămas *acela*.

Studentul își oprește un zîmbet șmecheresc, scoate un chiștoc din buzunar, îl aprinde

— Ai mers vreodată cu o motocicletă ?

— Niciodată.

— Ai ocazia ! Am un loc pentru tine, la spate, uite.

se întoarce lîngă motocicletă, bate cu palma scaunul de piele

— E bine umplut. Urcă-te aici, deasupra, și te iau cu mine.

Sim dă din cap, încrucișează mâinile la spate, merge în lung și-n lat fără să spună nimic; se manifestă în sensul că nu va ceda nici unui discurs.

— Te-am supărat?... Nu vrei să-mi mai răspunzi? Dar știi că o să fii singur dacă plec. Cu totul singur! Au plecat toți: cantonierii, pompierii, inginerii, săpătorii, infirmierii...

Sim face pe bufonul, continuă ca și cum ar rosti un refren

— ...câinii, pisicile, măgarii, păsările, șoarecii, insectele, orele, parfumurile, briza...

— N-ai mai rămas decât tu... Dar, în sfârșit, drept cine te ieși? Un detașament al morții?... Ce sperii? Uită-te la locurile astea. Sînt mai izolate decât o insulă. Oriunde te-ai uita, nu zărești nici cantonamentul refu-

giaților, nici vreunul din satele vecine. Nici chiar marea !... Lasă toate astea. În cîtva timp, va începe să se reconstruiască totul ; se va construi aici o localitate mai mare decît prima. Mai mult decît o localitate, aproape un oraș... Cel puțin ascuți ? Nu, nici nu mă ascuți !

Studentul nu vrea să se dea bătut. Înainte de a pleca, păriase că-l readuce pe bătrîn. Trebuia să reușească. În lipsa argumentelor, încearcă să-l provoace

— Știi cu ce semeni de departe ?

Sim se concentrează, încrețește fruntea, nasul, închide ochii, încearcă să se vadă de la distanță, intră în joc, dă drumul unui hohot de rîs enorm

— Cu un cărăbuș mare care caută o gaură pen-

tru larvele lui !

— Mai rău !

— Spune !

— Cu o muscă verde
care nu trăiește decît din
cadavre !

Sim ia o atitudine
glumeață, imită mer-
sul cărăbușului, al
muștei. Pe urmă, deo-
dată, se îndreaptă,
scutură capul cu pu-
tere

— Nu, te înșeli !

— De data asta nu mai
rîzi !

— Te înșeli. Moartea nu
mă atrage. N-am ce să
fac cu morții !... Ce pu-
tem face pentru ei ? Îm-
portant e *mai înainte*.
Mai înainte trebuie să
salvezi.

Bătrînul nu dă înapoi
cu nimic. Tînărul își
șterge sudoarea care îi
curge pe tîmple, pe
obraji. În ritmul ăsta,
discuția poate dura
pînă seara

— Îți pierzi timpul, și pe-al meu.

— Ce faci în viață ?

— Studiez.

— N-am nevoie de tine, întoarce-te la studiile tale !

Soarele se coagulează, străpunge craniul ca un sfredel. Studentul își pune din nou casca, ochelarii

— Ai face bine să te aperi și tu.

Sim scoate din buzunar batista mare, vișinie, își vîră fața în ea și se șterge. Pe urmă, înnodînd-o la cele patru colțuri, o potrivește pe cap ca pe o bonetă. Prin filtrul ochelarilor, trăsăturile lui par mai șterse ; sub pălăria improvizată, ochii, gura se îmblînzesc. Bătrînul pare deodată mai manevrabil ; și studentul se întreabă dacă nu trebuie să-l ia

în alt fel, să forțeze sfârșitul. Sim se îmbată de cuvinte, se încălzește ; dar, fără îndoială, dorește în sinea lui ca o acțiune decisivă să-i permită să cedeze fără să se dezică. Poate că va fi destul să-l apuce cu forța, să-l tragă zdăvăn după el pentru ca să nu mai opună nici o rezistență !

— Am discutat destul !
Hai, vino !

Dar bătrînul se prop-tește pe picioare, se cabrează, lovește violent cu pumnii. Surprins, pierzîndu-și echilibrul, studentul cade în țărîină

— Bătrîn afurisit !
— Iartă-mă, dragă...
Dacă aș fi putut să merg cu tine, aș fi mers. Dar nu așa. În felul ăsta, niciodată. Mă auzi !
Niciodată !

Tînărul se ridică, dă
cu piciorul într-un
morman de gunoi, ca
să se stăpînească

— Renunț !

— Ascultă, îmi trebuie o
săptămîină... Să mi se dea
o săptămîină ; spune-le-o
acolo, și să nu mă mai
chinuie...

Sim caută un fapt pe
care să se sprijine :
ceva solid, concret,
care să le închidă
gura

— Să le spui că la Aga-
dir, un tînăr marocan a
supraviețuit treisprezece
zile. Era scris în ziare...

— Am să le spun ce vrei.
Plec. Dar peste o săptă-
mîină vin chiar eu să te
iau, tată-mare, și de data
aceea, viu ori mort, o să
mă urmezi.

— Ți-am promis, te voi
urma.

=

Studentul încalecă mo-
tocicleta, o face să
pîrîie pe loc, ea se
afundă, se blochează

În pământul nisipos.
Sim se duce lângă el,
saltă roata din spate,
o degajează

— Ai mușchi grozavi !
— Toată viața am cărat
greutăți.
— Îmi pare într-adevăr
rău să plec și să te las...
Dar ce pot să fac ?

Repune motorul în
mișcare, demarează,
se depărtează. Mai de-
parte frânează, se în-
toarce, strigă spre bă-
trîn care îl privea ple-
cînd

— Cum trăiai pînă
acum ?
— De pe-o zi pe alta.
— Și asta nu-ți era
de-ajuns ?

Tînărul răsucește pînă
la capăt maneta. Zgo-
motul motorului aco-
peră răspunsul.

*

El și mașina lui decolează, lovesc solul, saltă
în aer, proiectează împrejurul lor bucăți de pămînt,
ploaie de pietre.

Inima lui Sim se comprimă, se strînge; pe urmă se năpustește înainte ca să scape de liniște, de singurătate — pe care o iubește și o urăște în același timp — ca să-l ajungă pe studentul de-abia dispărut.

Gura lui ar vrea să strige... murmură...

— Nu mă lăsa. Întoarce-te. Să veghem împreună.

Dar motociclistul a și ajuns la ieșirea din comună.

Dudul, ale cărui ramuri sînt lovite de moarte, l-a și ascuns.

Mașina se angajează vîjîind pe drumul din lungul colinei, care descrie cincisprezece bucle mai înainte de a se topi, acolo, mai jos, în autostradă.

Autostrada cu patru căi, care fuge spre Cetate.

7. ORIFICIUL

Sim se grăbi spre locul unde adunase, într-o mică grămadă, rămășițele oblonului albastru.

De la prima zguduitură — își amintea de asta din ce în ce mai bine — bucata aceea, care forma unghiul fațadei, se separase, desfăcută de ansamblu, și alunecase în față, tîrînd fereastra și camera tînarului în căderea ei, întîrziind — cu cîteva secunde — zdrobirea de la sfîrșit sub lespedeza enormă a terasei.

Bătrînul îngenunchează, strînge cu pumnii grămada de praf, de pietriș; o zvîrle departe, căutînd să elibereze spărtura. Pe urmă, ca să n-o mai piardă de sub ochi, se decide să marcheze locul,

facînd împrejur un mic zid. Aşa va putea, fără greutate şi de oriunde s-ar afla pe teren, s-o repereze, sau să arate altora locul exact, îndată ce aceştia se vor întoarce.

Neapărat, se vor întoarce.

Pentru asta ar fi de-ajuns ca omul de jos să se facă auzit, pentru ca Sim să-i alarmeze, străduindu-se de data aceasta să aducă cea mai bună echipă de salvatori, pentru oricîte ore ar fi nevoie.

Ca şi cînd s-ar fi temut ca totul să nu se oprească — chiar această bătaie, acest suflu pe care îl simte, pe care îl ştie, *acolo*, dedesubt — în cazul cînd el însuşi ar înceta să acţioneze, bătrînul continuă să se mişte. Cu o sîrguinţă aproape excesivă, îşi face planul, fixează limitele colţului de explorat, se apropie de gîtuitură, se depărtează, scormoneşte pămîntul împrejur cu minuţiozitate.

Ca şi cînd, mişcîndu-se, ar mişca forţe invizibile, ca şi cînd ar spera că manifestînd o *prezenţă*, ar ajunge să trezească din nou viaţa ascunsă în altă parte: Sim măreşte numărul plecărilor şi întoarcerilor lui.

Merge. Cărînd pietre, deplasînd pari, îndepărtînd bucăţi de rocă, îngămădînd resturi de lemn, bucăţi de ghips, ţigle, în scopul de a forma un ţarc.

Nici un zgomot nu străpunge acest crepuscul care se aşază cu greutate. Nici o vietate, nici un arbore împrejur. Nici chiar vreunul din măslinii aceia încăpăţînaţi ale căror frunze ar trăda briza.

Marea ?

Ar trebui să te urci pe ruinele clădirii poştei, ca s-o zăreşti. Încrustîndu-se într-un golf mic, clipo-

cește mereu, chiar cînd nu-i vînt. Ce bine ar fi s-o audă !

Aerul se îngroașă. Pămîntul e învîrtoșat. În preajma nopții peisajul se blindează, se anchilozează.

Totuși Sim continuă să se miște. Inventînd alte gesturi, noi manipulări, împiedicînd lucrurile să se stingă cu totul.

*

Mult mai tîrziu, zdrobit de oboseală, bătrînul se va lăsa să cadă la pămînt.

Acolo, se va întinde mai înții pe o parte. Pe urmă se va întoarce, se va așeza pe spate, cu brațele în cruce.

Acum nu mai dorește nimic. Nu mai simte nimic. Nici măcar oboseala, care l-ar fi făcut cel puțin complice cu trupul. Un fel de indiferență se insinuează, se infiltrează ; pe urmă, îl inundă și îl învăluie. Ce îl ținea adineauri în picioare ?

Singurătatea, tăcerea, tresărirea dureroasă a memoriei îl înving. Și mirosul ăsta !... dulceag, fetid. Mirosul care te poate face să verși, care ajunge la el în rafale, deși din ajun își astupase nările cu foi de mentă.

Sim pipăie pămîntul cu mîinile. Asta e pămîntul ? Pămîntul de pretutindeni ? Pămîntul pe care-l cunoaște ? Cel al semănăturilor, al încolțirilor, al nașterilor ? Cel care-și împrășteie semințele ? Cel care e tratat cu sollicitudine și care-ți răspunde ? E același : întărit, închis, etanș !

Zgîrie pămîntul cu unghiile, apucă ce poate, sfarmă între degete. Pe urmă, cu brațul ridicat peste piept, se uită cum se scurge — pe cămașă,

în scobitura gîtului — acest firicel de nisip amestecat cu mici pietricele.

— Ce fac eu aici ?

Într-adevăr nu ştie. Într-adevăr nu mai ştie.

Brăzdată de o izbucnire a păsărilor ascunse, noaptea se lasă repede.

*

Acum, Jaïs şi casa lui cheamă...

Legăţi undeva de carnea lui, înglobaţi undeva în sîngele lui, Jaïs şi casa lui gem în adîncul lui Sim : „Vino, ne părăseşti. De ce ? Ce cauţi ? Ce vrei ?” Vaielele lor ciuruiesc spaţiul, chinuiesc, acuză. „Nu sînt aici împotriva ta, Jaïs ! Cum să plec ştiind pe cineva acolo, dedesubt ? Nu o fac pentru a te jigni, înţelege...”

Jaïs ridică tonul, reclamă, acuză, conchide : „Ce ai să profiţi de pe urma asta ?!” Unele cuvinte întrec măsura. Jaïs spune totdeauna prea mult ; totdeauna prea mult ! Un rîu se iveşte, la un pas.

Sim face un pas, intră în celălalt element ; se scaldă. Pe mal, Jaïs se clatină, se micşorează.

— Fir-ar să fie, o să vorbească !

— Naiv... Eşti un naiv, Sim. Viaţa nu te-a-nvăţat nimic.

— Ce poate să ne înveţe mai mult decît să trăim ?

— Ai prea multă simţire şi prea puţină raţiune, Sim ! Unde au să te ducă toate astea ?

Sim se întoarce pe partea cealaltă.

Iederă, noduri, cercuri — tot ce leagă, frînează, înhamă, fixează — se desfac, se dezleagă. Sim

aruncă tot ce e cenușiu, vechi, uzat. Sim se desface
de tot ce-l leagă. Sim își înclină profilul spre
pământ, își lipește urechea de spărtură. Sim

ASCULTĂ...

CAZANUL CENTRAL

Întreabă
Străpunge pământul

Scoartă Ghețar pe ecranul nopții
Măgmă străbătută de unde
Izbitură Furie Metal
Corp ce lucrează Vine dezgolate

Întreabă
Tradu

Tradu în limbaj intim
Tradu în cuvinte sincere
Acest străfund al străfundurilor care secretă piatra
unghiulară

Acest sîmbure unde persistă ținta
Acest grăunte fără reziduu

Întreabă
Fă legături

Omul are munții lui
Flori gigante cu trunchiuri solare
strîngîndu-se în cuptorul abrupt

Omul are continentele lui
Plute dublate de spațiu
grefate pe simpla rădăcină

Omul către oameni
Anexați atît cît sînt
morții

Întreabă pămîntul
Întreabă-te

Tresăririle jăromaticului
Mișcarea care ne înhamă
la flăcări la unde la nicăieri
lui peste tot

Întreabă imaginea
ecou nesfîrșit

Incizia pămînturilor
Cadentele care precipită
Pe urmă suflul care surprinde distanță
răstoarnă timpul

Suflul cu gîtlej de pasăre
cu pîntec de lumină
care străpunge ecranele noastre

Înterupe Fă liniște
Liniștește în tine acest *tu*

Plecările lui venirile lui
țesînd nu se știe ce somn

rătăcind în ce reflectări ce tainițe
cifrul tău

Tradu

Tradu mereu

Apropie-te de centru încetul cu încetul
Înfruntă acest freamăt al lavei
Acele prăpăstii acele violențe verticale
Acele scăpărări care liberează și distrug totodată
Ceea ce are nume de foc de nisipuri
Și de aripi profunde
Ceea ce se numește insomnie absență viitor

Ascultă

Înaintea cuvintelor-omizi
A cuvintelor-scoarță
A mlădițelor orelor
A oglinzii umbrelor noastre
A lacrimilor sorbite din plin
A adăposturilor ce separă

Ascultă turbulența
arborelui legat

Recunoaște în totul
Sămînța
Piatra cea dintâi
Strigătul ființei
Lumina inflexibilă

Și cîntă !

Cîntă și anunță sărbătoarea
Printre răni și nopți

Cîntă
Ani mulți omului !
Om-pădure
Om-cetate
Alfabet despre infinit
Ochi al pămîntului
Cap sonor
Omul purtînd steaua și măslinul
Ani mulți !

Cîntă
Argila și oceanul
Pămîntul și vîntul
Ani mulți mulți !

Cîntă
Pe cei care ard idolul
Pe cei care rîd de minuni
Pe cei pe care libertatea îi aprinde
Cîntă-i pe toți cei care cîntă
Ani mulți mulți mulți !

Ani mulți și izbăvire !

Omului veghind în el însuși
Omului înaintea răscrucilor

Sim ASCULTĂ...

Sim nu mai este decît o ureche.

Dar nici un murmur nu ajunge pînă la el.

Sim aşteaptă răbdător ; ascultă din nou şi din nou.

Nici un scîrţîit.

Fereastra albastră se înclină, se cufundă : corabie cu pînze în pericol pe o mare răscolită

— Dacă m-aş fi apropiat destul de repede. Dacă aş fi urlat „Sări !“ Dacă aş fi deschis braţele destul de devreme. Dacă, dacă... Numai dacă... Dacă...

Bătrînul se deplasează, se întinde pe burtă, îşi fixează coatele în pămînt, face mîinile pîlnie la gură, cu degetele lipite pentru ca nici un sunet să nu scape, trage aer în piept ; îşi îndreaptă vocea în jos

— Heei ! Heeee !

Pe urmă, din nou

— Heeee !

se scurge ca o ancoră aruncată în mare, scoasă de îndată ca să arate natura adîncurilor : alge, coral, epave.

Strigătul nu agaţă nimic ; se împrăştie cînd trece de buze.

Sim se apropie, îşi pleacă obrazul pînă cînd atinge cu bărbia marginea cavităţii, restrînge pîlnia mîinilor sale

— Heeeeeeee ! Heeeeeeee !

Însă deodată inima, apăsînd ca un cui mare în piept, îi opreşte respiraţia. Ca un mic animal prins în cursă, inima tremură, fuge, se strecoară

prin mii de galerii deodată. Bătrînul gîfîie, îşi desface degetele, îşi lasă în jos braţele,

— Destul, inimă... uşurel...

aplecîndu-şi capul înainte, nu ajunge să se liniştească; îşi lasă umerii să cadă; îşi sprijină fruntea cu mîinile, închide ochii

— Destul, destul. Mă oboseşti. Galopezi, galopezi, dar nu mai am vîrsta ta! Nu mai pot să te urmez.

— Tu mă antrenezi!

— Calmează-te, calmează-te... Uite, nu mai fac nimic. Nu mai ai de ce să fierbi.

— Mă biciuieşti mereu. Mă împingi mereu.

— Uite, uite. Nu mai fac nimic. Sînt liniştit... Uite...

Pămîntul e vag. O plajă se întinde sub nori umflaţi de alge. Imagini lente, lente, se succed în procesiune

— Uite, uite... Nu mai vreau nimic. Nu mă mai gîndesc la nimic... Eşti mulţumită?

Umbrele au trene verzui. Frunziţe mîngîie ducele. Pămîntul este un pîntec, un cuib

— Iată, iată...

Sîngele subţiat nu se mai opreşte. Noaptea e orizontală

— Iată...

Inima nu se mai împotriveşte. Inima nu se mai revoltă. Pe furiş, Sim ridică fruntea, se uită de la stînga, la dreapta, ca şi cînd s-ar teme să nu fie din nou asaltat. Pe urmă, cu încetul, îşi regăseşte poziţia dinainte, aşteaptă cîteva secunde, şi cu toată vocea

— Heeeeeeee !...

Strigătul pătrunde în spărtură, se înfundă. Piere în ea.

*

Miezul nopții. Bătrînul se așază din nou cu brațele în lungul corpului, masa pieptului îngrămădindu-se. Ce face el aici, el, căruia nu-i place decît ziua ?

O să aibă oare destulă forță, dimineața, ca să se smulgă din acest loc și să plece ?

Noaptea a devorat pînă și ruinele. Întunericul se condensează. Față de toate acestea, moartea e o grădină !

— Cine a spus „moartea e o grădină“ ?

Cuvinte veghează, nu se știe unde. Preced, se nasc pe vârful limbii. Cuvinte pe care le pronunți uneori mai înainte de a te afla în ele

— Moartea ?

Chiar un om bătrîn de-abia o atinge !

La cafeneaua din cătunul lui, împreună cu alți localnici, în jurul televizorului, într-o seară, Sim îl asculta pe omul acela care-și termina expunerea : „Planeta noastră va fi restituită haosului. Asta va cere timpul care va fi necesar ; dar este condamnată, ca și noi, în mod irevocabil, să moară... de moarte naturală, dacă i se lasă timpul !“

Această viață, fragilă, miraculoasă, cît de mult trebuie iubită ! Și secolul acesta, în ciuda acuzațiilor care i se aduc, bătrînul îl iubește. Cînd va face economii, o să cumpere un radio, ca să știe ce se petrece în alte părți, ca să nu mai fie niciodată izolat. Ar vrea să simtă tot timpul pulsul pămîntului acesta, să-i pîndească pulsațiile,

să se agațe de mîna lui ca de aceea a unei femei iubite, pe punctul de a naște, dar mereu muncindu-se, suferind, în convulsii.

Singurătatea căzu ca un decembrie. Nu va exista cineva cu care să împartă această veghe ?

Somnul pîndește.

Somnul îl surprinde pe omul acesta bătrîn ghemuit la pămînt, se agață de umerii lui, îi încovoae, îi apasă ceafa, îi îndoaie gîtul, îi înmoaie mijlocul.

Capul se bălăbăne, se prăbușește înainte, se apleacă într-o parte, apoi în cealaltă.

În cele din urmă rămîne nemișcat.

8. ÎNTILNIREA

Sim se deșteaptă din somn, ia încetul cu încetul contact cu noaptea, își amintește.

Cerul e de cerneală.

O lumină acidă și rotundă apare, dispare, în depărtare.

Sfera strălucitoare înaintează la nivelul pămîntului. Peste un moment, bătrînul distinge sandale, o pijama cu dungi sub o rochie roșie, o eșarfă lungă violetă. În fine, aproape, din ce în ce mai aproape, un obraz. Ochi ușor apropiați, două cozi sărace încrucișate pe creștetul capului.

Copilul ține lanterna într-o mînă ; în cealaltă un pachet cu zdrențe în care roșul domină

— Tu ești nebunul ?

— Așa ți-au spus ?

— Mi s-a spus.

— Atunci, eu sînt.

— Nu te supăra. Au să spună curînd același lucru și despre mine.

Sim este în picioare, fetița îi ajunge puțin mai sus de mijloc. Așază lanterna pe pămînt, îngenunche ca să scurteze fitilul, arată pachetul

— Pentru ea am venit aici !

arată o păpușă căreia îi lipsește un braț și capul

— De cînd cauți, mi-am spus : a găsit poate un cap pentru dînsa... Am avut-o întotdeauna fără brațul ăsta, dar fără cap, e îngrozitor ! Nu mă obișnuiesc !

— De unde vii ?

Ridică brațul în direcția taberei

— Mai înainte locuiam în satul ăsta, într-o colibă de lemn. Am avut noroc, prăbușindu-se n-a făcut rău nimănui, decît lui Aga. Aga e numele păpușii mele. Avem același nume, ea și eu... Nu mi-ai răspuns ce-i cu capul ei.

— N-am găsit nimic. Întoarce-te de unde ai venit.

— Lasă-mă să dau o raită folosind lanterna.

— Nu e un loc pentru tine, Aga... și dacă, acolo, s-ar observa lipsa ta ?

— Plîng, gem în fiecare noapte. Îmi înfășor capul în cîrpe ca să nu-i aud. În timpul zilei nu sîntem lăsați în pace, ne întrebă, ne numără, ne înțeapă cu ace foarte lungi. Prefer să fiu aicea, cu tine.

— Aici e mai rău ca orice.

Sim se miră de propriile lui cuvinte.

— Mai rău ca orice ?

— E departe. E uscat. E singurătate.

— Atunci, de ce stai ?

— Pentru *el*. Ca să-l aud.

— Și acum ?

— Trebuie să pleci. Am să te conduc.

— De șase zile de când ești aici, nu l-ai găsit ?

Aga se așează, propti păpușa între picioare

— Eu când caut, găsesc !

Bătrînul puse mîna pe lanternă, se apropie de spărtură, făcu să pătrundă lumina pînă în fundul despicăturii, așteptă.

— E acolo ?

— Poate.

— Nu mai ești sigur de asta ?

— Nu știu.

Ridică din umeri, veni să se așeze lîngă ea.

— Îți spuneai povești ?

— Ai dreptate, poate că asta e. Îmi spuneam povești. O să ne întoarcem amîndoi.

— Și tu stai sub unul din corturi ?

— Nu, te duc mai întîi pe tine. Pe urmă mă întorc la mine acasă.

— Adevărat, preferi să pleci ?

— N-o să găsim nimic, Aga, nici tu, nici eu. Să plecăm.

Tot așezată, strînge corpul păpușii la piept, cu capul înclinat deasupra umerilor firavi.

— Păcat, i-ar fi venit bine un cap.

— Ai să schimbi satul, casa... Trebuie să schimbi tot. Lasă-ți păpușa aici, e mai bine.

— Vrei s-o părăsesc ?

— Pentru ea va fi mai bine. Ce va face printre vii ?

- Atunci trebuie s-o îngropăm.
- Dacă vrei, o s-o îngropăm.
- Și să facem o ceremonie !
- Vom face o ceremonie !

*

Sim ridică lopata și începu să sapa.

În timp ce săpa, copilul se învârtea jur-împrejurul lui, luminînd o mare parte din teren

— Mai sapă... Dedesubt pămîntul e mai moale.

Mai înainte de a o așeza pe Aga în groapă, fata o strînse la piept pentru ultima oară, îi acoperi umerii cu săruturi. Apăsînd apoi cu palmele, netezi marginile micului mormînt și le împodobi cu cochilii de scoici pe care le scotea din buzunar.

— Crezi că trebuie s-o acoperim ?

— Cum vrei.

Presără cu degetele ei înțepenite puțin nisip peste zdrențe. Pe urmă, închizînd ochii, aruncă brațe întregi pînă umplu golul.

Sim, care se depărtase, reveni ținînd un țaruș pe care îl înfipse în pămîntul proaspăt săpat

— Așa, ai să găsești locul mai tîrziu.

— Știi să scrii ?

— Puțin. Ce vrei să scriu ?

Ea găsi o piatră albă, o bucată de lemn înne-grită de foc

— Scrie : Aga... Nu, scrie : nu te uit... Nu, pune-i vîrsta... Nu și nu ! Nu pune nimic ! Mergem ?

Își rupse o bucată din rochița roșie și o legă de băț.

— Da, mergem.

Bătrînul ridică lanterna de pe jos.

Ținînd-o cu brațul întins pentru a lumina în același timp drumul copilului, o luă înainte cu pas hotărît.

În urma lui, Aga, mergea cu pași mărunți, fără să scoată o vorbă.

9. STRIGĂTUL

Sim se depărtează de plafon. Înaintează între movile de ruine, ocolește o casă prăbușită, sare peste grămezi de moloz, grăbește pasul.

Mai târziu nu-și va încetini mersul decît auzind îndărătul lui plînsetul Agăi.

Atunci, bătrînul este ispitit să se oprească, să se întoarcă spre dînsa, să găsească cuvinte care mîngîie, care liniștesc. Cuvinte care l-ar fi mîngîiat, l-ar fi liniștit și pe el. Dar nu poate, nu trebuie să șovăie. Speranța este cîteodată o minciună. Ceea ce nu are rădăcină nu e decît iluzie. Trebuie să se rupă de ea, să umble, s-o ia înainte, să se depărteze repede de-aici.

De cînd a început plînsetul, pașii lui Sim sînt mai puțin siguri. Se lovește de un obstacol ; mai departe, se împiedică de o piatră mare. Se poticnește de mai multe ori, e gata să cadă.

— Așteaptă !... Lasă-mă să merg eu înainte !

De la un timp, mersul bătrînului o îngrijorează pe Aga. De la un timp a început să semene cu marionetele acelea de bîlci ale căror sfori mînuitorii le lasă dintr-o dată să cadă. Ani de zile s-au prăbușit deodată pe umerii lui. S-ar spune că

oasele i s-au topit, că se va prăbuși ca un sac de făină.

— Așteaptă !... Vin !...

Cu dosul palmei, Aga își șterge lacrimile, aleargă în ajutorul bătrînului

— Dă-mi mie lanterna. Cunosoc drumul, am să te conduc eu.

— Nu mai plîngi ?

— Nu. Dă-o ! N-am să merg prea repede și vei avea lumină.

Ca să-i dovedească — în vîrfurile picioarelor, cu brațul întins — lumină cît mai multă suprafață

— Așa !... Hai, vii ?

Sim o urmă.

*

Poteca ocolea printre dărîmături. Forme bizare se iveau din noapte. Amîndoi trecură pe lîngă clădirea poștei, pe lîngă stația de mașini. Un rînd de ferestre străluceau în semiobscuritate

— Mă urmezi ?

Bătrînul mai zăbovea, ca și cînd s-ar fi desprins cu greu de toate acestea. O siluetă monstruoasă, trainică, de mașină se ivea din umbră. Un zid sfărîmicios, înnegrit, amenința să se prăbușească. Fetița căuta să-l urnească pe Sim.

— Vii ?

Puțin după aceea, vor coti în unghi drept, vor face o a doua, a treia cotitură, pentru a ajunge la scurtătura care duce la corturi

— Ești aici ?

El nu mai răspundea. De cîteva clipe părea că nu se mai ține bine pe picioare. Ea se întoarse și-l lumină

— Ce ai ?... Ești bolnav ?...

Se ținea țeapăn, imobil, ca și când ar fi fost atins de trăsnet.

— Dar ce ai ?

Fata se apropie. Bătrînul își mișca numai partea de sus a trupului înainte și înapoi. Mușchii îi erau înnodeați, oasele i se întăriseră ; statura lui crescuse în mod misterios. I se păru imens

— Ce ți s-a întîmplat ?

Îndreptă lumina direct pe fața lui. Образul îi era un rug. Ochii mari o priveau cu o fixitate stranie.

— Spune-mi, ce ai ?

Ca un automat, el ridică brațul, îl azvîrli spre spate.

— Ce-i ?

— N-ai auzit nimic ?

Se întoarce brusc. Se repezi spre locul pe care tocmai îl părăsiseră.

— Așteaptă să-ți fac lumină... Așteaptă-mă...

Sim se precipită, cade, aleargă, se prăbușește, se ridică, pornește din nou ca o săgeată. Aga fuge ca să-l ajungă, ridicînd cît poate de sus lanterna.

— Așteaptă-mă ! Nu vezi nimic, așteaptă !

Bătrînul ăsta are furtuna în măruntaiele lui. El, care semăna adineauri cu un maldăr de rufe stoarse

— Vin !... Așteaptă-mă !

Pe platou, o briză ușoară agită cîrpa roșie în jurul țărîșului.

Sim se zvîrle la pămînt, se prosternă, lipește urechea de sol.

Ajungându-l în cele din urmă, Aga, cu brațul mereu întins, îl înconjoară cu o pată de lumină. Nici unul, nici altul nu mișcă. Asta durează, durează...

Fetița începe să simtă furnici pe ceafă și de-a lungul spatelui.

*

— Ai auzit ?

Bătrînul ridică puțin capul ca să-i facă semn să îngenuncheze, să-și încordeze și ea auzul

— Ascultă...

Făcu ce îi cerea, așează lanterna și se aplecă.

— Auzi ?

Așteptarea fu scurtă. Foarte repede, cu chipul în sărbătoare, se ridică

— Da, aud !

— Și tu !... Și tu !...

Îi veni s-o strângă în brațe.

— Vocea !...

Această voce semăna cu... Nu putea spune exact cu ce. Aveai de ce să îngălbenesci. Minunată și oribilă. Urletul unui animal jupuit de viu, chemarea unui muribund căruia i se acordă încă o dimineață...

Sim își relua locul, și ca mai înainte, cu mâinile pîlnie în fața gurii

— Heeeeee !...

Aga voi să strige și ea la fel cu dînsul.

— Apropie-te... Mai aproape ! Cu buzele în dreptul spărturii.

Atinse spărtura întunecată. Pe urmă, înspăimîntată, se dădu înapoi

— Mi-e frică !

— Nu-ți fie frică ! Și lui i-e frică !

Cu brațul, Sim îi prinse umerii. Dar la ideea că ceva de-acolo, de dedesubt, ar putea s-o înghită, s-o tragă spre fund, ea se zbatu

— Nu mai vreau !

— Știi ce-ai să faci ?

— Nu !

— E cineva acolo, dedesubt. L-ai auzit, nu ?

— L-am auzit.

— Ai să alergi să le spui vestea. Ai să le spui că e viu !

— Am să le-o spun.

— Dar, mai întâi, ai să asculți încă o dată. Trebuie să fii absolut sigură, pentru ca ei, la rîndul lor, să te creadă.

Bătrînul își încreți fruntea, se plecă, atinse pămîntul

— Heeeee ! !...

Pe urmă lăsa copilul să-și pună urechea la spărtură

Răspunsul întîrzia. Oare visau amîndoi ?

— Nu mai e nimica...

Cu răbdare, reîncepu

— Heeeeeee !... Heeeeeee !...

lăsînd o pauză după fiecare strigăt, apropiîndu-și obrazul de obrazul fetei.

Fitul lanternei se consuma. Fața bătrînului se umplea de sudoare. În mîna lui, mîna copilului tremura

— Aaaaaaaaaa !... Aaaaaaaaaa !...

Din adîncul pămîntului, deodată : strigătul...

10. SĂRBĂTORIRE

Strigătul izbucnește. E peste tot. Peste tot. Nu-i decît el !

Păsări umplu cerul. Stelele scapă din capcanele întunecate. Fîntîni crapă scoarța pietrelor. Crengi respiră, cu subțioarele în vînt...

În picioare, față în față, bătrînul și copilul își cercetează chipul. Prea multe lucruri se revarsă. Cuvintele nu vin.

Deodată, fiecare din ei începe să se rotească pe loc. Repede, din ce în ce mai repede.

Sim, Aga se învîrtesc ca și cînd ar fi sfîrleze de carne.

Eșarfa violet, poalele hainei cafenii, rochia stacojie se înfășoară, se desfășoară în jurul trupurilor lor. Gîtlejurile lor cîntă. Picioarele lor sînt ameteite.

Aga, Sim cu brațele desfăcute cosesc aerul din jurul lor. Fac piruete, se învîrtejesc unul lîngă altul.

*

Sim se oprește primul ; se îndreaptă către lanternă, desface fitilul în tot lungul lui, ca să se consume dintr-o dată.

O fîșie groasă de întuneric se luminează.

La rîndul ei, fetița se oprește. Dintr-o săritură e lîngă micul mormînt. Smulge țărîșul, îl zvîrle departe, ingenunche, dă la o parte pămîntul cu unghiile, deschizîndu-l, sfîșîindu-l, zvîrlind țărîna în părți ; în sfîrșit, își înfige mîinile înăuntru, ca s-o scoată pe cea îngropată.

Găsind-o pe Aga, o apucă de picior, o trage cu atîta bruschete spre ea, încît nisipul îi sare în obraz, orbînd-o. Cu dosul mînecilor își șterge ochii, scutură păpușa ca să îndepărteze stratul de praf.

În sfîrșit, ținînd-o pe Aga cu mîinile întinse, se întoarce spre Sim.

Bătrînul, care și-a scos haina și și-a legat-o în jurul mijlocului, s-a apucat din nou să danseze.

Cîteva clipe se uită la dînsul, se uită cum se învîrtește singur. Pe urmă aleargă spre el.

*

Acum dansează împreună. O horă în trei.

Mai întîi, o ceremonie lentă, pînă cînd mișcarea pune stăpînire pe ei, îi însuflețește, îi cîștigă puțin cîte puțin.

Aerul se însuflețește. Transpirația e bună. Pulsul izbucnește pe gură, umple urechile. Pămîntul e arzător și moale sub pași. Pămîntul devine din ce în ce mai ușor, pămîntul naște, pămîntul iubește — Pămîntul ne iubește, Aga !...

Păpușa fără cap, noapte nesfîrșită, trupuri îmbătrînite, orizonturi dure, prundișul chipurilor, cuvinte care dărîmă... În clipa asta tot ce rănește, tot ce mutilează se risipește, se șterge. Nu mai există mohorîre, rană. În momentul acesta totul trăiește !

— E viu, Aga !... Viu !...

Eșarfa violetă, poalele hainei cafenii, rochița roșie, zdrențele păpușii, cozile desfăcute ale fetei se învolbură, plutesc orizontal, se depărtează, se unesc, se desfac în evantai, se adună. Acest cerc de foc mobilizează noaptea, face să explodeze întinericul.

Pe platou, dansul triumfă.

Valuri de bucurie se eternizează la marginea timpului.

— Destul, Aga, să ne oprim !... Trebuie să pleci mai înainte de a se stinge fitilul. Trebuie să alergi să-i vestești.

Sim își șterge obrazul și gâtul cu căptușeala hainei. Aga îl imită, întrebuintând zdrențele păpușii.

— Ai să le spui ?

— Am să le spun.

— Să se întoarcă îndată. E nevoie de muncitori, mașini, hrană... Grăbește-te !

*

Înainte de a pleca, ea ridică lanterna, luminează de jos fața bătrînului, la care se uită îndelung

— De ce te uiți așa la mine ?

După ce l-a examinat, i-a întins păpușa.

— Ți-o las pe Aga. O să mi-o păstrezi.

— Crezi c-ai să te-ntorci ?

— Am să mă-ntorc.

— Cum ai să faci ?

Clipi din ochi

— Am să mă descurc.

Aga pornește. Aga se micșorează, în timp ce Sim o mai îndeamnă încă

— Ai să le spui că trebuie să se grăbească. Că l-ai auzit cu urechile tale !... Să nu-i lași pînă nu se reîntorc !

Vocea lui continuă să se audă mult timp după ce ea dispăruse.

CELĂLALT

1. ECOUL

TREBUIE SĂ AI RĂBDARE, să nu mai încerci nimic pînă la venirea salvatorilor. O manevră stîngace riscă să trimită nori de praf pe canalul îngust, să înfunde deschizătura fragilă.

Îngropat în noaptea lui, țintuit ca un șoarece de pereții ascunzătoarei, ce s-o fi petrecînd în mintea omului de dedesubt? În ce stare s-o fi aflînd? Sim își imaginează cu greu.

Acolo, înăuntru, dedesubt, despărțit de pămînt, ce-i mai rămîne? Nici răsăritul, care despică încet-încet peretele negru; nici dimineata, care se va așterne curînd, cu trăsături de oțel. Nu mai poate să se ridice în capul oaselor. Să se miște sau să meargă înainte. Să rățăcească, dacă vrea, de-a lungul unei străzi, sau în jurul unui loc, așa cum face Sim în momentul acesta. Nici să plece, nici să se-ntoarcă, nici să se așeze, nici să se uite. Nici să se apere de frig, nici să se apere de căldură; să se apropie de un ulcior, să-și clătească mîinile, să-și umezească fața, cum face Sim în secunda asta. Nici să scoată dintr-o cutie de tablă, de care s-a descotorosit cineva, o bucată de pîine; s-o rupă,

s-o mestece. Nici să-și ridice ochii spre drumul care albește, nici să asiste la sosirea celorlalți, nici să vadă apărînd siluetele lor în depărtare. Nici să vorbească pe urmă. Să vorbească !... Să vorbească, așa ca Sim în noaptea asta cu Aga... Să danseze, ca Sim în noaptea asta, uitîndu-și arterele, uitîndu-și bătrînele picioare !

Acolo, înăuntru, dedesubt, la ce e redus omul ? Pe Sim îl doare această singurătate, această frică pe care o ghicește. Mai înainte ca celălalt să reînvie, mai înainte ca totul să-i fie restituit, bătrînul nu-și va putea regăsi liniștea. Obosit să mai stea de pază și căutînd a se contopi cu cel zidit, Sim se lăsă aspirat de subteran, se cufundă în cușca de întuneric, alunecă în tubul acesta plin cu amenințări, se închide acolo, lasă ca mari perdele de vid să-i acopere gîndurile.

Sim se chircește, caută să ocupe un loc din ce în ce mai mic, își strînge picioarele, le aduce spre piept, le încercuiește cu brațele, le strînge spre el, își așază fruntea pe genunchi, șade ca sub o urnă.

*

Așteptarea este fără de sfîrșit.

Mai degrabă decît să îndure împreună cu celălalt, decît să dubleze tăcerea lui, Sim se gîndește acum să-l liniștească.

Trebuie totuși să-și cruțe vocea. Ea n-ar suporta multă vreme să fie chinuită, și l-ar putea lăsa în momentul cînd va avea mai multă nevoie de ea.

Bătrînul își desface repede ghetele, le scoate, bagă mîinile înăuntru fiecareia ; pe urmă, satisfăcut de descoperirea lui, le izbește una de alta cît poate de tare. Tălpile, rigide, se ciocnesc cu zgo-

mot. Cu lovituri seci, regulate, continuă să le lovească una de alta, pînă cînd vacarmul, făcînd o grotă împrejurul lui Sim, îl izolează

Ciocnirea tenace, repetată, îl duce atît de departe, încît lasă să scape un

— Heeeeeei !...

strident, dar se stăpînește imediat. Brațele suportă ușor un efort prelungit, pe cînd corzile vocale... „Dacă ești adeseori afon, e greșeala ta, Sim. Vorbești tare, fumezi, faci totul fără cumpătare !...” mormăie Jaïs, adăugînd acestei imputări o contabilitate precisă : atîtea țigări economisite echivalînd, în timp, cu cumpărarea cutărui sau cutărui obiect, a unui petec de pămînt sau a unei acțiuni de bancă. „Toate acestea, prefăcute în fum !...” Fără voia lui, ideea tuturor acestor lucruri zvîrlite vîntului, transparenței, îl încînta ! Totuși, era adevărat că fuma prea mult. Mult prea mult. Tușind, scuipînd de cum se trezește, răgușind din te miri ce. Dar trebuie să slăbești frîna, să cedezi uneori capriciului, plăcerii.

Bătrînul așază una din ghetе pe pămînt, pipăie cu mîna liberă umărul opus, freacă, își masează ceafa. Odată cu vîrsta, un fel de bunăvoință se adaugă complicității pe care o avusese totdeauna cu trupul lui. Avea milă, tandrețe pentru această carne mai opacă, movilă de pămînt rău așezat, ușor de zdruncinat — pentru această carne obosită, aceste cute venite să se adune în jurul gîtului, aceste șențulețe încercuind încheietura mîinii și gleznele, pentru aceste pete întunecate de pe mîna, pentru toate aceste semne de uzură. „Haide, haide, încă

un efort. Haide, haide, eu nu te părăsesc, tu nu mă lăsa în drum..." Amintindu-și de corpul lui de adolescent — fluid, colorat — puțin câte puțin, fără să sufere prea mult, se obișnuise, se legase de această carcasă greoaie, de acest tors chinuit, cu șira spinării mai fragilă ; cu genunchii aceștia, cu coatele, despre care s-ar fi spus că grăunțe de grâu le blocau articulațiile. „Haide, haide..." Acest corp, mai complex, mai organizat decât o cetate, îl minuna, fără să-l poată înțelege. „Haide, haide, mai suportă puțin..." Ca să-l pună la încercare, ridică greutatea, mergea cu pași mari împrejurul livezii lui. Când nu avea martori se avînta în pas alergător spre drumul viilor. „Te duci, vii, bei, ești mîncăcios, fumezi ! Pariez că mă mai și înșeli... Îți sapi groapa, Sim. Mă întreb pînă unde ai ajunge dacă n-aș fi aici..." Să fie lăsat în pace trupul ăsta ! Trupul e inocent. „Inocent trupul ?... Spui prostii, Sim !" Răul e în altă parte, cum să explic ? Prea multe sedimente se îngheșuie în interiorul ființelor. Ar fi timpul ca fiecare să răstoarne în sinea lui obiceiuri, credințe, rațiuni ; și, pe urmă, privește din nou, cu ochii spălați. „Ce ? Ce tot îndrugi, Sim ? Dar sub ce Dumnezeu ai fost crescut ?"

Sim ia din nou gheata, începe s-o lovească iar — Clacce ! Clacce !...

Un pocnet mai metalic țîșnește deodată din spărtură

— Cracc !... Cracc !...

Bătrînul grăbește cadența. Celălalt face la fel. Desfăcînd larg brațele, Sim le împreună dintr-o lovitură. Tălpile se ciocnesc cu o plesnitură enormă. Stă puțin, reîncepe. Celălalt îl imită.

Variază durata tăcerilor, frecvența loviturilor.
Celălalt îl imită

- Claccc... Claccc ! Claccc !..... Claccc !
- Cracc !... Cracc !... Cracc !..... Cracc !

De mai multe ori, Sim schimbă ritmul.
De fiecare dată, celălalt răspunde ca un ecou.

*

Dimineata se consolidează, cucerește colina, se revarsă pe platou.

Gîndindu-se că nu trebuie să antreneze omul de jos la o oboseală suplimentară, bătrînul nu mai lovește.

Operația de salvare riscă să dureze mult. Și unul și celălalt trebuie să-și păstreze forțele pentru zilele următoare. Vor avea nevoie de ele...

2. CINEMATOGRAF

Camionul se opri pe platou. Trei infirmieri, o jumătate de duzină de manipulanți, urmați de șeful șantierului și de doi specialiști străini, puseră piciorul pe pămînt. Fiul unuia dintre poștașii localității dispărute îi însoțea și le servea drept interpret

- Îl recunosc, el e !
- Cine ?
- Sim !
- Bătrînul care ne urmărea cu așchia lui ?
- Da, e Sim !
- Cum poți să-l recunoști de-aici ?
- Nu poate fi decît el.

Fără îndoială, bătrînul adormise. De departe, sub soarele arămiu, nu se distingea decît o masă întunecată, făcută ghemotoc pe pămînt. Capul părea înfășurat în haină. Numai tălpile mari, uscate, fibroase ca o cupă de lemn erau vizibile.

— Să-și scoată ghetetele într-un loc ca ăsta ?-!

Unul din muncitori arată un ciob de geam, dădu cu piciorul într-o învălmășeală de fierărie, de bîrne, presărate cu sticlă sfărîmată

— E o nebunie !

Interpretul ridică încet pînza care acoperea capul bătrînului

— Dormi ?

Se auziră rîsete.

— Trimite să fim căutați ca o furtună, și el moțăie.

— Ei, Sim !... Sînt eu, băiatul prietenului tău, poștarul.

Îl scutură ușurel de umăr

— Scoală-te, de nu, au să plece din nou.

Bătrînul tresare, zvîrle repede haina, se așeză, deschise brațele

— Sînteți aici !

Unul din infirmieri îi suflă la ureche

— Pune-ți mai întîi ghetetele, o să te rănești. Sîntem aici ca să-l salvăm pe *el*, nu ca să ne ocupăm de tine !

Sim era în culmea fericirii

— Pentru *el* !

Șeful de șantier ridică din umeri, se apropie de unul dintre tehnicieni.

— El !... Trebuie să știm mai întîi dacă există.

Ceilalți îl înconjurau pe Sim cu un aer sever. Ca să le descrețească fruntea, Sim își luă ghetetele

în mână și le făcu să execute învîrtituri, plecăciuni, acompaniindu-le cu o voce ventrală, ca pe marionete.

În loc să se amuze, se uitară la el cu și mai multă îngrijorare, schimbînd priviri cu înțeles. Interpretul se aplecă

— I'ii serios !

În mai puțin de o secundă, Sim își puse ghetete ; fără să-și încheie șireturile, sări în picioare

— Aga v-a spus totul, nu ?

Da.

— Ei bine, să mergem. Să ne grăbim. Trebuie să-l scoatem de-acolo !

— Aga nu-i decît o fetiță.

— Aga nu-i decît o fetiță ; eu, eu nu sînt decît un bătrîn... Ei și ? Avem urechi ca toată lumea, nu ?

— Nu te supăra. Ne trebuie o certitudine. Nu putem să deplasăm oameni, material, pentru nimica.

— Cine spune că-i pentru nimica ?... Îmi dau cuvîntul. Tînărul e acolo. Chiar pe locul unde eram culcat.

— Ești sigur de asta ?

— Dacă v-o spun.

— Spui, spui !... Trebuie să-l audă și alții.

Temîndu-se ca cel zidit, la capătul puterilor, să nu fie vlăguit sau adormit, Sim se întreba dacă va obține, de data asta, un răspuns

— Trebuie să mă credeți pe cuvînt.

Interpretul îl luă deoparte, i-l arătă pe șeful de șantier ; tehnicienii, care ședeau de vorbă puțin mai departe de grup ; manipulanții, care păreau

prea puțin dispuși să se apuce de lucru fără asigurări

— Încearcă să înțelegi. Nu lipsește lucrul în zilele astea. Aproape toate echipele străine au plecat ; cele de aici, care rămân, sînt solicitate în toate părțile. Dacă într-adevăr e cineva acolo, dedesubt, trebuie s-o știm.

Explica riscurile operației

— Va fi o treabă complicată. În interiorul acestor pungi e totdeauna o încurcătură de necrezut ; ajunge uneori să miști un pumn de nisip pentru ca totul să se prăbușească. Salvarea cere o aparatură specială, eforturi, bani, fără să poți fi sigur de rezultat. Atunci, dacă după toate astea, n-ar fi nimeni... N-au să înceapă nici o căutare mai înainte de-a fi siguri. Înțelegi, Sim ?

Bătrînul își lipi ambele mâini de piept

— L-am auzit. De asta jur.

Unul dintre manipulanți veni spre el

— Iă-ne și pe noi să-l auzim, și rămînem !... Dacă ce ne povestești e adevărat, nu poate fi greu.

*

Sim s-a așezat cît se poate mai aproape de spărtură. Și-a scos ghetele și lovește din nou, una de alta, tălpile ghetelor, lăsînd un interval mare între izbitori.

Nimic nu vine să spargă iăcerea.

Nimic, în afară de răsufllarea gîfîită a acestor oameni adunați în jurul lui. Sim ridică ochii, privește răsufllarea lor în plină față, îngheață sub privirile lor batjocoritoare, aude

— Ce farsă
repetă

— Pe cuvîntul meu, l-am auzit !

Și reîncepe să lovească tare, din ce în ce mai tare, pînă cînd, deodată, nemaicontrolîndu-se, lasă să-i scape

— Heeeeeee !...

Pe urmă, tulburat, ridică pentru a doua oară capul spre ei toți, sufocîndu-se sub tăcerea lor, sub cercul fețelor lor tăcute, simțindu-se încolțit, încremenind la ideea că-l vor lua drept nebun și-l vor duce departe ; patinînd sub aceste priviri lucioase, căutînd cuvinte care îl ocoleau, Sim se refugiază din nou, cu disperare, în strigătul

— Heeeeeee !...

se îndoaie, cu bărbia atingînd marginea spărturii, rugîndu-l, conjurîndu-l pe *celălalt* să-i răspundă în cele din urmă.

— Heeeeeeei !... Heeeeeeei !

Strigătul iese fără încetare ; îl scoate mereu din adîncul său

— Heeeeei !... Heeeeeeeei !...

Dar e-n zadar.

Ca prin ceață aude apostrofa unui infirmier

— Bătrînul ăsta singur și e un cataclism !

Din ce în ce mai tare, reîncepe

— Heeeeeei !... Heeeeeeeei !... Heeeeeeeei !...

Heeeeeei !

*

O mîna se abate pe umărul lui, îl trage îndărăt. Sim rezistă. Un rînjet declanșează mai multe. O a doua mîna, a treia îl apucă, îl pun cu forța în picioare. Sim se luptă ca și cînd ar fi smuls din el însuși. Infirmierul îl obligă să se încalțe, în timp

ce doi oameni îl țin de subțiori

— Astîmpără-te. Știm că ești tare ca un bou, dar noi sîntem mai mulți !

Stupefiat de atîta încăpățîinare, șeful de șantier ordonă o încercare cu microfonul

— Dar numai dacă stă liniștit...

Interpretul îi arată obiectul fixat la capătul unui tub lung

— Ai mai văzut cum funcționează asta, Sim. Se introduce între ruine, cît mai departe cu putință. Este un aparat ultrasensibil care detectează pînă și o zgîrietură cu unghia, un suspin. Îl vom încerca, dacă stai liniștit.

Vrînd să-i înpăce, bătrînul își încrucișează de data asta brațele, pleacă fruntea

— N-am să mă mișc.

— În sfîrșit, devii rezonabil.

Se scuză

— Sînt atîtea nopți de cînd nu dorm, nu trebuie să vă supărați...

— Știm toate astea, tată-mare. Ești cunoscut acum la cîteva leghe împrejur !

Îi fac semn să se retragă. Ascultă. La distanță, își leagă încet șireturile ghetelor, uitîndu-se în același timp cum ceilalți se agită în jurul spărturii. Pe urmă, cu o voce neutră, bine timbrată, cu tonul de a reda o întîmplare

— Cînd fetița a plecat, mi-a venit ideea să fac zgomotul ăsta cu ghetele. Am făcut de mai multe ori pînă să-mi răspundă. În cele din urmă, l-am auzit ! S-ar fi zis că lovea o bucată de fier cu una de lemn... Acolo, jos, trebuie să lipsească aerul, cel mai mic efort epuizează, asta ar explica tăcerea... Știți că la Agadir...

— O să sfîrșim prin a cunoaște refrenul tău : „La Agadir un tînăr a supraviețuit treisprezece zile, și noi nu sîntem decît în a șaptea !...” Nu poți să te bizui totdeauna pe minuni.

— Cine vorbește de minuni ? !

— Nu te insultă nimeni, Sim. De ce te înfurii ?

— Nu există minune, vă zic. Cînd va fi afară ne va spune ce l-a ajutat să supraviețuiască.

— Ziua aceea n-a venit încă.

— Ziua aceea vine !

— Bine, Sim. Calmează-te și lasă-ne să lucrăm.

Îi observă în timp ce introduc firul rigid al stetoscopului în spărtură, făcîndu-l să înainteze milimetru cu milimetru, în timp ce scot dintr-un sac pompa cu oxigen, în piese separate. Punerea în funcțiune a celor două aparate ridică numeroase probleme. Spinări arcuite, picioare îndoite, cefe aplecate, par absorbiți de un joc, animați de o forță subterană

-- Curînd vom ști dacă ce povestești e adevărat, sau dacă în mîntea ta e cinematograf !

Bătrînul izbucnește în rîs.

— Rîzi ca un zeu, Sim !

Un rîs molipsitor, care îi va apuca pe toți, care-l stăpînește pe el, Sim, care îl antrenează... Prea departe, poate ? Atît de departe încît acest rîs pare deodată discordant. Ceva se clatină. Fereastra, întîlnirea, obrazul, strigătul... Toate acestea au existat ? „Cinematograf !”... Strigătul, fața, întîlnirea, fereastra... „Nimic decît imagini care se înșiră în mîntea mea ?” Dar foarte repede bătrînul își revine

— Toată viața este un cinematograf în mîntea !

— O să ai întotdeauna ultimul cuvînt, tată-mare.

*

Culcat pe burtă, tehnicianul auscultă terenul. Pompa de oxigen a fost montată pe trepedul ei. Un infirmier iese din grup, aprinde o țigară. Sim întinde mîna

— Aș vrea una !

Celălalt îi azvîrle pachetul, o cutie de chibrituri

— Poți să le păstrezi, într-un ceas sîntem plecați !

Șeful de șantier trasează ordine. Pe urmă, însoțit de interpret, se apropie de Sim să-l întrebe.

ȘEFUL

Întreabă-l ce s-a petrecut de fapt.

Sim e năpădit de amintiri. Vorbește, mimează, povestește.

ȘEFUL

La fapte ! Spune-i să meargă direct la fapte !

Cum să îndiguești valul ăsta de cuvinte ? Sim povestește golul singurătății, spinii nopții, spăr-tura, pe urmă fuga speranței. Repetă „fereastră“, ca și cînd acest cuvînt ar cuprinde prea multe lucruri ca să poți trece ușor peste el. Revede sosi-

*rea copilului, funeraliile păpușii ; descrie cochiliile
ornînd micul mormînt, arată locul*

SIM

O pusese acolo... Vedeți, pămîntul e încă
reavăn...

*caută cu privirea, de jur-împrejur, păpușa. Unde a
pus-o ? Și Aga care trebuie să se întoarcă !*

ȘEFUL

Să se grăbească !

SIM

I-am spus copilei c-am s-o conduc și am să
mă-ntorc apoi acasă. Se sfîrșise. Plecam...

INTERPRETUL

...a spus copilei c-o s-o conducă, pe urmă...

ȘEFUL

Cu toate detaliile astea n-o să mai sfîrșim nici-
odată !

SIM

Ești sigur că îi repeți tot ce îți spun ?

INTERPRETUL.

Îți cere să vorbești mai repede.

SIM

Bine, ca să-ți fac plăcere. Dar oamenii ăștia se grăbesc totdeauna undeva.

INTERPRETUL

Crede-mă că n-o să-i repet ce spui. Continuă, dar să n-adormi...

Bătrînul indică drumul pe care a apucat împreună cu fetița, îi conduce pe ceilalți spre clădirea poștei, le arată locul

SIM

Aici. Aici strigătul m-a sfîșiat din cap pînă-n picioare. Mai rău ca un pumnal...

INTERPRETUL.

Mai rău ca un pumnal, strigătul l-a sfîșiat...

ȘEFUL

Cum așa ?... Sub această grosime de pământ, la această distanță, un strigăt ascuțit ?...

INTERPRETUL

În părțile noastre se exagerează totul. E în sânge. Trebuie să ții seamă, Sim, că exagerezi !

SIM

Puteți crede ce vreți. Eu, eu eram despicaț în două ! Îți spun adevărul.

INTERPRETUL

Nu servește la nimic să te înfurii. N-o să prieapă mai bine.

SIM

Spune-i ce vrei. Dar ți-o repet, era ca și când mi s-ar fi deschis pîntecele !

INTERPRETUL

Era ca un geamăt prelung. Pe urmă, Sim, continuă...

Sim relua : alergătura spre platou, jetița urmărindu-l cu lanterna ei, pata de lumină împrejurul spărturii. Pe urmă, din nou, răspicat, puternic, străpungînd pămîntul

SIM

Strigătul acela... Și ea, cu urechile ei tinere, l-a auzit... De-ale mele, s-ar putea să vă îndoiiți, încreșite ca foile de varză, uzate, cum sînt. Dar cele ale unui copil, petale !

ȘEFUL

Iată-l pornit din nou ! Ce spune ?

INTERPRETUL

Spune că un copil... are urechi...

ȘEFUL

Că un copil are urechi ! Nu ne îndoim !... În-
treabă-l de cîte ori au auzit strigătul ăla.

INTERPRETUL

Vrea să știe de cîte ori ați auzit strigătul...

SIM

De cîte ori ?

Sim ocoleşte întrebarea ; vorbeşte de Aga şi de cealaltă Aga, cea dezgropată ; simte căldura fitilului aprins îndărătul sticlei lanternei, simte dansul suindu-i de-a lungul corpului, schiţează un pas, pe urmă altul. Sim se lasă cuprins de mişcare ; pe urmă, de ideea că făcînd aşa cîştigă timp şi că omul de jos va avea astfel o şansă mai mare ca să fie auzit. Sim prelungeşte glumeţ performanţa lui, joacă, lăsîndu-se prins de joc. Sim se învîrteşte, se învîrteşte, se roteşte, dansează pe platou, cum dansa şi azi-noapte...

ŞEFUL.

Să-nceteze ! Spune-i să-nceteze ! N-o să ne facă un număr în momentul ăsta !

INTERPRETUL.

Sim, opreşte-te !... Dacă continui, vor pleca, şi n-ai nimic de cîştigat !

SIM

Bucuria !... Explică-i, ne ieşea prin pori ! Asta nu se poate traduce. N-o să reuşeşti niciodată.

Asta se dansează. E tot ce poți să faci, s-o dansezi !... Aga, și cealaltă Aga...

INTERPRETUL

Aga, și cealaltă Aga...

ȘEFUL

Cum, acum e vorba de două fete ?

INTERPRETUL

Adineauri, Sim, ne spuneai că era un copil cu tine. Unul singur...

SIM

Cealaltă Aga era păpușa ei.

INTERPRETUL

Păpușa ei ?... Ascultă, găsește altceva, Sim. Chiar și așa, vezi ce impresie îi face.

ȘEFUL

Să ne descrie cel de-al doilea zgomot, acela care răspundea la bătăile lui...

INTERPRETUL

Îți cere să-i descrii celălalt zgomot.

SIM

Un zgomot sec. Ceva cum ar fi : Clic ! Clice !

ȘEFUL

Să înceapă din nou, mai încet.

INTERPRETUL

Începe din nou. Dar să se apropie cât mai mult posibil de ce ai auzit...

SIM

Uite, iau piatra asta. Găsește-mi o bucată de fier, o bucată de burlan, n-are importanță ce... Una contra celeilalte. Dacă mă opream, se oprea. Reîncepea atunci când reîncepeam. Dacă loveam repede, făcea la fel.

ȘEFUL

Nu e nevoie să traduci, înțeleg... Întreabă-l la ce oră se întâmplau toate acestea ?

INTERPRETUL

Te întreabă ce oră era.

SIM

Ce oră ? Nu știu.

ȘEFUL

Ei, răspunde ?

INTERPRETUL

Încearcă să-ți amintești. Fă un efort.

SIM

Îți jur că nu știu.

INTERPRETUL

N-ai ceas ?

SIM

E unul la cafeneaua din sat, îmi ajunge.

INTERPRETUL

Nu poți să-i răspunzi ?

SIM

Spune-i că era noapte. Noaptea nopților !

INTERPRETUL

Nu puteai să ai și tu un ceas ca toată lumea !...
Îi știi cum sînt ! Vor să știe totul la milimetru.
Răspunsul tău o să-l enerveze din nou !

SIM

Data viitoare cînd va mai fi un cutremur de
pămînt, o să mă gîndesc să mă deplasez cu oro-
logiul cafegiului în spinare !

INTERPRETUL

Găsești că e momentul să glumești ?

ȘEFUL

Ce mai discutați ? Da sau nu, ți-a spus ce
oră era ?

Era... cam vreo...

ŞEFUL

Cam vreo !... Cam vreo !... Mă omor să-ţi repet, nu vom face niciodată nimic, n-o să ajungem niciodată la nimic cu oameni de soiul ăsta !

Ei, voi, de-acolo !... Aţi auzit pe cineva dedesubt ? Tot nimic ?... Bun. Îmi demontaţi şi îmi aranjaţi toate astea. Mergem ! E nevoie de noi altundeva !

3. CELALALT

În timpul când ceilalţi împachetează, Sim se apropie de spărtura pe care toţi au abandonat-o. Profitînd de harababură, îngenunchează, apucă extremitatea stetoscopului. Îl cîntăreşte, îl pipăie, îl întoarce, îl răsucesce în mîini, îl freacă de piept, de obraz, căutînd să se obișnuiască cu el.

Împrejur, oamenii se agită, reaşază instrumentele în cutiile lor, demontează pompa, ridică învelitoarea camionului, îngrămădesc materialul în spate. Pentru moment, nimeni nu-l bagă în seamă pe bătrîn ; dar, dintr-un moment într-altul, vor veni şi-i vor smulge aparatul din mîini, ca să-l împacheteze împreună cu celelalte.

Ca pentru a încălzi instrumentul și a și-l lua complice, Sim face să se audă plescăitul unui sărut pe spatele microreceptorului.

Pe urmă, cu ochii pe jumătate închiși, extrăgându-și din carne fiecare silabă, așteptînd să se umfle de sînge, de spațiu, mai înainte de-a ieși de pe buze ; scoțînd dintr-un izvor unde cuvîntul e încă liber și poate să-l atingă pe *celălalt*, oriunde s-ar găsi, de oriunde ar veni

— Prietene... as-cul-tă !... As-cul-tă-mă... Ești acolo... O știu... As-cul-tă ! Răs-pun-de... Trebuie să fii a-u-zit...

Dintr-o dată, s-au întors cu toții. O pădure de picioare îl înconjoară pe Sim. El strînge și mai tare aparatul între degete. Mîinile îi sînt umede, sudoarea îi curge de pe tîmple, pînă pe gît

— Pri-e-tene... dacă nu vrei să vorbești, strigă !... Repede ! Sau va fi prea târziu... Cei...

Sim caută cu disperare cuvîntul, interpretul i-l suflă

— Sal-va-torii sînt aici... Aș-teap-tă voca ta... Repede, repede, repede... Vor pleca !

Bătaia pe loc a picioarelor ridică praful. Fără să înalțe capul, bătrînul simte pe umerii lui greutatea nerăbdării lor, a ostilității lor. Amenințarea plecării îl paralizează, îi smulge timpul de a găsi alte cuvinte. Dar, deodată, cuvintele lui răbufnesc. Deodată, se învîlmășesc în gura lui... se reped în adîncitură.

— Repede, vorbește, un cuvînt, un strigăt, sînt toți aici, după asta vom fi singuri, tu și cu mine, nimic, nu pot nimic singur, repede, repede, foarte repede... Ei pleacă... Repede...

Urcînd toată lungimea tubului, traversînd în fine receptorul

— Eeeeu...

În unde interminabile, se prelungește și se întinde...

*

Sim agită microfonul deasupra capului.

— Iată !... A vorbit !... Veniți cu toții ! Ascultați !

Aparatul trecea din mîna în mîna. Fiecare voia să audă. Fiecare auzea.

Șeful conducea lucrările

— Diego ! Ia-i pe Elie și pe Stavro cu tine. Aduceți un tractor, o remorcă, elementele unei barăci, tot ce trebuie ca s-o ridicăm pe loc. Lumină, aprovizionare. Vom cantona aici, pînă îl scoatem... Remontați pompa de oxigen. Trebuie să-i dăm aer cît mai repede. Veți introduce tubul încet, foarte încet ; cea mai mică stîngăcie, și riscați să astupați deschiderea... Va trebui încă un tub ca să-i trimitem alimente lichide. Toate astea sînt urgente !... Anwar, nu-i nevoie să fiți patru ca să repuneți aparatul ăsta pe picioare... Badian, Ali, neteziți marginile locului... Bătrînul să continue să-i vorbească. Să-i spună să reziste, c-o să-l scoatem !

Sim își reluasese locul

— Heeeeeeei !... Heeeeeeei !... Te-au auzit... Rămîn... Ai să ieși...

— Crezi că te înțelege, trecînd mereu, cum faci, de la o limbă la alta ?

— Dimineata trecută m-a salutat cu cuvinte de-ale noastre. Eu fac colecție de cuvinte din toate

țările, e obiceiul meu ! Heeeeeeeei !... Ai să ieși afară ! Ai să vezi soarele ! Îți spun eu...

— Nu te bucura prea devreme, Sim, abia acum încep complicațiile.

Șeful de lucrări distribuie sarcini

— Joseph, ai să previi autoritățile. Trebuie să-i împiedicăm pe curioși să se apropie. Și mai ales fără ziarști ! Se lipesc de nenorociri ca muștele. Cu ei aici n-o să mai fie chip să lucrăm... Trebuie ca lucrul să fie ținut secret pînă la sfîrșit. Oficial, sîntem aici ca să urmărim lucrări de dezinfecție, de dezgropare, asta-i tot. Nici unul dintre voi nu trebuie să se întoarcă acasă mai înainte ca totul să se termine. Asta va evita trîncăneala. Cînd omul va vedea lumina zilei, va fi destul timp pentru a stîrni lumea. Nu înainte !... Acum nu trebuie să urmărim decît să-l scoatem de-acolo ; și asta nu e încă în buzunarul nostru.

— Ce facem cu bătrînul ?

— Poate să mai fie folositor. La drept vorbind, lui i-a răspuns întotdeauna supraviețuitorul.

— E mort de oboseală.

— Întreabă-l dacă vrea să plece. În cazul ăsta recomandă-i tăcerea.

— Atunci, tată-mare, ce faci ? Pleci ori rămîi ?
Sim se uita cu gura căscată

— Nu mă auzi ? Ești întrebat ce vrei să faci...

— Ce vreau să fac ?

— Dacă vrei să pleci, sau...

— Să plec ?!...

Sim ridică brațele în sus, izbucni într-un rîs enorm

— Eu, să plec ?!

— Bine, bine. S-a înțeles !... Dar nu poți să răspunzi „da ori ba“, ca toată lumea ?

4. VEZI LUMINA ?

— VEZI LUMINA ?

— NU VĂD NIMIC.

*

De îndată ce i se ceda locul, Sim, lărgind fragment cu fragment spărtura aceluia colț retras, căuta să abată o rază de lumină în noaptea de dedesubt.

Nu departe, salvatorii începuseră deschiderea unui șanț, care ar fi permis să se ajungă la cel îngropat, pe dedesubt și dintr-o parte ; așa, ar fi evitat să miște acoperământul fragil care se găsea deasupra capului său. Pompa cu oxigen funcționase corect, un tub introdus în spărtură vărsa acum acolo aer proaspăt.

Cu migală, căutând să miște mai puțin pulberea, bătrînul îndepărtează molozul, adună bucăți de lemn sau de metal pe care le azvîrle departe, pumni de nisip pe care îl azvîrle îndărătul lui ; își întinde degetele ca pe niște antene, își strecoară prudent mîinile în capcană, le vîră înăuntru ca să scoată o piatră, fierărie, o bucată de ghips, tot ce poate să înfunde spărtura.

Alți salvatori ridică în grabă baraca de tablă, assemblează, înșurubează montanți și traverse. În cazul cel mai bun, fără să se poată garanta totuși rezultatul, operația va dura între trei și patru zile.

— Nu uitați că manopera este din cele mai delicate !

Convins acum de utilitatea bătrînului, șeful de șantier insistă ca Sim să continue să vorbească omului de dedesubt. De la început, necunoscutul nu părea să reacționeze decît la vocea aceasta. Chemările celorlalți, de fiecare dată, rămîneau fără răspuns.

În ciuda precauțiunilor, vestea se răspîndi. Pătrunse prin sate, intră în oraș, se amplifică, atinse undele, se multiplică. Odată mai mult, transistorul cunoscuse orele lui de glorie. Teamă și curiozitatea se amestecau. Solidaritatea alterna cu spectacolul. Omul, acest om... cine era el ? Refuza să-și spună numele. Nimica altceva, pentru moment, decît o amintire în mintea unui bătrîn, decît o voce venită din adîncuri. Necunoscutul părea că se complăce, că se ascunde în acest anonim. Aparținea cu atît mai mult fiecăruia, cu cît nu i se cunoștea nici înfățișarea, nici identitatea. Un om ? Sau poate o imagine în mintea unui bătrîn ? În mintea altora și a altora încă ? Un obraz fără trăsături, scăldat în umezeala odăilor lor lăuntrice ? Un magnet pentru vise în derivă ?

— Îl revăd trăsătură cu trăsătură, aș putea să-l descriu ca și cînd ar fi aici.

Era oare tînărul pe care Sim îl văzuse la fereastră ? Era același ? Era sigur de asta ?

Platoul devenise un loc separat de restul lumii. O supraveghere strictă împrejurul tîrgușorului distrus interzicea accesul. În afară de bătrîn și de vreo douăzeci de salvatori, nimeni nu obținuse autorizatia de a pătrunde în acel loc.

Cît despre Jaïs... Spunînd, cui voia s-o asculte, că nu se îndoie niciodată de vorba soțului, triumfa în satul ei.

*

— ȘI ACUM ? VEZI LUMINA ?

— NU ÎNCĂ...

— Ești rănit ?

— Nu... dar obosit. Mort de oboseală !

*

— Cedează-ne locul, Sim. Trebuie să introducem cel de-al doilea tub, prin care îl vom alimenta. După aceea ai să-i explici cum trebuie să facă.

— O să dureze mult ?

— Destul de mult. Ai timp să-ți dezmorești picioarele.

— Cînd va fi gata, mă veți chema ?

— Te vom chema. Du-te liniștit.

Sim se duse la cei de la baracă, pentru a-i ajuta să termine treaba. Căra bucăți groase de tablă, întări pereții cu lovituri de ciocan. Tot bătînd, o frază îi veni în minte

— Ți-o las pe Aga, să mi-o păstrezi !

Ieși repede, caută mult pînă să găsească păpușa.

Zăcea între roțile unui camion, cu rochia sfîșiată, călcată în picioare. O curăți, o aranjă cum putu mai bine, intră din nou în baracă să o pună la adăpost.

— Uite cu ce te joci !

— Nu ți-e rușine, bătrîn pervers !

Cineva i-o smulse pe Aga din mîini, o aruncă în aer. Un altul o prinse

— Fără cap ! Un singur picior ! Și o strîngeai lîngă tine ca și cînd ar fi fost paradisul !

Sim o prinse din zbor, o adăposti sub haină, se dădu înapoi lovind zidul metalic. Lovitura făcu să vibreze toată baraca.

Stavro apucă păpușa, pe cînd ceilalți îl sileau pe Sim să se învîrtească pe loc, amenințîndu-l că-l vor lega la ochi dacă nu stă liniștit. Curînd fură patru, cinci, șapte, nouă, în jurul lui, schelălăind, rîzînd, ascunzînd-o pe Aga sub braț, la spate, ca s-o scoată din nou și să se servească de ea ca de o minge, trecînd-o unul altuia cu o viteză vertiginosă

— Dați-mi-o !

— Ei, acolo, Badian, prinde !

— Mie acum !

— Atenție, o să ne-o ia înapoi.

— Neghiobule, te lași dus !

— Are un braț ca de țipar !

— E mai șiret decît un călugăr.

— Am prins-o ! Hop, Ali, prinde-o !

— Arunc-o mai sus, peste capul lui !

— Am s-o iau ! Am s-o iau !... E a fetei !

Strigătele lui Sim se îneacă în vacarm.

Cineva lovea dinafară cu o bucată de fier în perete.

— Ați înnebunit acolo, înăuntru ?

N-ascultau și începeau din nou

— Hop, hop !... Prinde-ți sacul cu milostenii !

— Ține, îți restituim zdreanța ta mizerabilă.

Strîngînd păpușa, Sim încercă din nou să ajungă în ușă și să fugă. Făcîndu-și loc cu coatele, ocolind pe unul, scăpînd de altul, înainta cu capul aplecat, ca pe un teren de sport. Dar îl prinseră

— Dă-ne o revanșă !

Erau prea numeroși, nu mai rămânea decât să intre în joc

— De-acord !

Să răspundă injuriilor lor prin altele mai deocheate. În materie de înjurături, Sim nu se temea de nimeni.

Din nou păpușa zbura.

— Cunoști grîul, măslinile, via, soarele, stelele ! Dar ești prea bătrîn ca să fii bărbat !

— Bandă de muieruști ! Ar trebui vreo douăzeci ca voi ca să mă întreceți pe mine !

— Prinde-ți regina, monarhule. E spartă peste tot !

— Oase de ghips ! Pintenii de ceară !

— Scapă-ne de muribunda asta, și poftă-bună !

— Berbeci cu capete de maimuță !

— Scurge-ți-s-ar grăsimea !

— Fese tocite !... Lătrători !...

— Veveriță bătrînă ! Umplut cu nimica !

— Picioare topite ! Limbi fierte !

Rîdeau într-o cacofonie infernală. Apucată, aruncată, lovind pereții și tavanul, păpușa recădea moale în brațele lor întinse, pleca din nou ca o săgeată, sarea mereu

— Ești prea bătrîn, bătrîne ! Te miști ca un cărăbuș !

— Mîncă-v-ar păianjenul !

— N-o să ți-o mai dăm pe muta !

— Pe carnea vrăbiilor că o să mi-o dați !

— Pe falca șarpelui, e a noastră !

— Pe apă că-i a mea !

— Pe rărunchii tăi că-i a noastră !

— Pe tot pămîntul. Aga e a lui Aga și am să i-o dau înapoi !

Ajutat de Ali, trecut deodată de partea lui, profitînd de oboseala celorlalți, Sim recupera în sfîrșit păpușa și o păstră.

Baraca se balansa. Bătrînul simți pămîntul fugindu-i de sub picioare. Îi dădeau lovituri în spate

— Știi să te bați !

— Nu ți-e înțepenită limba !

Infirmierul care bătuse de mai multe ori în pereți, împinse ușa și intra.

Spre surprinderea lui, îl zări pe Sim, ajutat de ceilalți, suit pe un scaun de bucătărie, agățînd un pachet de zdrențe de un cîrlig așezat sus.

— Ce-i asta ?

— Aga !

Aga ?... Cu ce seamănă asta ? Cu un liliac cu capul băgat între membranele lui mototolite ? Infirmierul închise ușa îndărătul lui. Se apropie ca să examineze obiectul de aproape. Bătrînul se dăduse jos, dar toate privirile erau îndreptate spre Aga. Corpul, puțin cîte puțin, recăpăta o formă ; dar lipsa capului lăsa un gol înfricoșător. În penumbră, fel de fel de chipuri se suprapuneau la încheietura gîtului...

O voce nesigură rupse tăcerea

— Să ieșim de-aici !

Aceste apariții succesive țineau oamenii pe loc, nereușind a-și lua ochii de acolo. Capete defilau : păstorita cu nas de măgar, fiică a cutremurelor și a nenorocirilor ; ochi de viperă, de porumbiță ; obraz din spatele ferestrelor, cerșetoare a amurgurilor, meduză din pînză de in, fecioară vrăjită, vrăjitoare a blestemelor...

— Să ieșim de-aici !

Badian deschise ușa mare.

Lumina brutală readuse obiectul la simplitatea lui.

*

De îndată ce putu să părăsească baraca, Sim se grăbi spre spărtură.

Nimeni nu era acolo. Nebun de mînie, se întoarse spre cei care săpau șanțul

— I-ați părăsit !... Trebuia să mă chemați !

— Să te chemăm !... Glumești ! Cine putea să ajungă la tine în mijlocul aceluia vacarm ?

Sim îngenunche, se plecă spre pămînt, vorbi

*

— ACUM VEZI LUMINA ?

— PUȚIN...

5. SPĂRTURA

— ...Puțin

...foarte puțin... de-abia. Ai văzut deodată dosul palmei tale, pe care nu-l vedea. Această bucată de piele, luminată deodată ca de o trăsătură de pensulă... Te uiți la ea, nu poți să-ți mai iei ochii de la ea... faci să alerge firicelul de lumină pe fiecare falangă, pînă la vîrful degetelor... Fabulos... de necrezut... Înainte ? Eram absent, imobil. Înainte ? Cînd era înainte ?... Această rază de lumină aș sorbi-o ! Mîna mea poate s-o atingă, s-o păstreze. Înainte ? Nu mai existam. Înainte de a auzi vocea asta, era infernul... Nici măcar... Nu era nimic...

nu mai era nimic... Nu se mai mișca nimic împrejurul meu, nici în mine... după cât îmi amintesc, se sfârșise... Nu erai nimic... Tăcerea era goală. Nici măcar nu mai trăiam. Pînă la această voce... Acum îmi depărtez, îmi apropiu degetele, le întind, le trag înapoi... Raza de lumină e mereu aici, în colivia mea. O apuc, ca pe o pasăre, se împrăstie pe toată pielea mea... Mă simt! De cînd am auzit vocea lui, mă simt! Te miști încetîșor pe loc, trăiești!... Mă dor gambele, umerii, ceafa... Înainte? Eram de piatră. Un morman. Părăsit. Părăsindu-mă. Voiam să se sfîrșească totul, să alunec în somn. O larvă. Te împotmoleai, era aproape plăcut. Cine m-a smuls din starea asta? Nu eu. Nu voiam să mă întorc, să reîncep, să mă mai zbat... Eram în cochilia mea, plecam încetîșor, asta mi-era de-ajuns... Celălalt, cu strigătul lui!... Nu voiam. Striga, striga, strigătul trecea prin toate. Trebuia să mă lupt cu mine însumi ca să răspund... Cum s-au întîmplat toate astea? E mult de-atunci. Ți-aduci aminte? Încerc. Cînd totul s-a rupt, m-am luptat ca un nebun. Alunecam, alunecam, nisipul, molozul, grinzile cădeau peste mine... praful îmi umplea gîtul. Te sufocai. Urlai... Ai urlat ore întregi, dar nimeni nu te-a auzit... Nu mai ai putere, amorțești, renunți. Ore, zile, secole... Și e! care strigă!... Mai tîrziu, mult mai tîrziu. Ce te-a împins să răspunzi pînă la urmă?... Și după cât timp?... Să pipăi ca să găsești o piatră, o bucată de fier, să le lovești una de alta ca să fii auzit... Iarăși strigătul, și pe urmă vocea lui. Aș recunoaște-o între o mie, vocea asta... Nu îmi mai vorbește de la un timp...

- Ei !... Ei !... Ești acolo ?
- Sînt aici. Stau aici, nu-ți fie frică.
- Vreau să ies !
- Ai răbdare. În curînd.

...Cazi în prăpastie, cu ochii deschiși... totul cade peste tine, totul explodează în jurul tău. Nu mai vreau să aud urletele acelea de jupuiți de vii. Nu vreau să mă mai aud... Nu, încearcă, încearcă, fă un efort, adu-ți aminte, te-ai regăsit zidit și singur... Descoperi în fundul buzunarului o brichetă, îți faci lumină... plafonul ți se pare fragil, riscă să se prăbușească dintr-un moment într-altul... ești înconjurat, cauți o ieșire, nu mai există... Aprind, sting această brichetă, flacăra te ține treaz, te agăți de această mică flăcără, n-o mai ai decît pe ea, vrei s-o păstrezi, s-o păzești, fiecare strop de benzină e important, fiecare strop... Afară risipeai minutele, timpul... îl lăsaai să fugă, îl risipeai... Afară, febre intermitente... nimic nu mă atingea cu adevărat... Respir mai bine de cînd mi-au băgat tubul ăsta cu oxigen... zilele astea am putut să mă alimentez mulțumită acestei cutii cu pesmeți găsită lîngă mine... setea era oribilă... Lucreză să mă scoată de-aici. Unde-au ajuns ?

- Vreau să ies !
- Ai răbdare. Ne ocupăm de tine.
- De cîtă vreme sînt aici ?
- Aproape de-o săptămînă...
- O săptămînă !... Să fiu scos repede, nu mai rezist nici o zi în plus.

6. NUMELE

— Dați bătaie, a ajuns la capăt. N-o să mai poată rezista multă vreme !

— Calmează-te, tată-mare ! Grăbindu-ne, riscăm catastrofa.

— Cîte zile vă mai trebuiesc...

— Trei sau patru... De-ndată ce ne vom apropia de bîrlog, va trebui să ne vină în ajutor. Vom avea nevoie de indicațiile lui. Va trebui să-l ții treaz.

— Ce trebuie să-i spun ?

— Spune-i că facem tot ce putem.

— Heeeeee !... Ai să ieși curînd.

— Cînd este „curînd“ ?

— Mîine !

— Mîine ?...

— Mîine... Fii liniștit. Se lasă noaptea. Cînd va veni de tot, am să-ți spun, și vei putea dormi. Ne ocupăm de tine aici. Am să veghez pînă te vor scoate.

*

Toată noaptea omul de dedesubt nu strigase și Sim presupuse c-a adormit. De dimineață, lucrările nu avansaseră cu nimic, și bătrînul îngusta gura spărturii, pentru ca lumina să nu pătrundă prea tare, și celălalt să-și poată prelungi odihna.

Interpretul se lăsă lîngă Sim.

— Întreabă-l. Cere-i numele. Sînt unii care-ar da mult să-l știe.

— Nu vrea să-l spună.

— Încearcă totuși.

— Mai târziu. Prefer să-l las să doarmă, orele au să treacă mai repede... Lasă micro-ul ăsta, nu-l scula din somn.

— Uite, te cheamă !

*

— Da, eu sînt. Da, te aud. E dimineață.

— Am dormit foarte multă vreme.

— Aș vrea să-ți știu numele. Cum te cheamă ? Spune-mi-o. O să fie mai ușor să vorbim.

— Nu vreau să-i îngrijorez pe cei care sînt afară. O să ți-l spun cînd voi ieși de-aici.

— Ai să ieși !

Interpretul puse mîna pe umărul lui Sim

— Ți-a spus numele ?

— Nu vrea să-l spună.

— Insistă.

— De ce ? Lasă-l în pace !

— Bine, plec. Dar cînd îl vei afla, să mă chemi.

— Heeeeeei !... Am să-ți găsesc un nume. Vrei ?

— Găsește.

— Am să-ți spun Jeph... E un nume pentru străini. Ți convine ?

— Merge... Și tu... Cum te cheamă ?

— Găsește-mi și tu un nume.

— Nu importă care ?

— Oricare l-ai găsi va fi bun.

— Ți spun Ben... Ți convine ?

— Merge.

— Atunci va fi BEN.

— Și tu JEPH.

Sim îl chemă pe interpret

— Ei, tu de-acolo, îl cheamă Jeph !

— Jeph... De unde e numele ?

— N-are importanță de unde. De peste tot. Ce-are a face ! Îmi ajunge ca să-l recunosc.

— Nu pui bine întrebările, Sim. Nu știi nimic despre omul ăsta.

— Știu că e viu, nu vreau nimic mai mult.

*

În cursul după-amiezii, Sim recunosc în depărtare rochia roșie a fetei. Cum se strecurase pînă aici ?

Cîteva minute după aceea, se postă în fața lui

— Unde e Aga ? Am venit s-o caut.

Bătrînul îi arată baraca.

— Întreabă pe cei care lucrează acolo, or să te ajute s-o găsești.

Îl privi cu dezaprobare

— S-o găsesc ? Ție ți-am încredințat-o, nu lor.

— Cel care e dedesubt îmi ia tot timpul... Dar nu te îngrijora, păpușa ta e la adăpost, n-ai de ce să te temi. Ai s-o găsești așa cum ai lăsat-o.

— Și celălalt ?

— Și el, cum l-ai lăsat.

— Mi-ar place să-l văd.

— E imposibil.

— Nu se vorbește decît despre el sub corturi. Dacă mi l-ai arăta, aș fi singura care l-a văzut, și aș putea să le istorisesc... Nu m-ar mai asculta decît pe mine !

— Pămîntul, știi, Aga, nu-i transparent !

Puțin mai târziu, Aga se întoarce cu păpușa în brațe

— Mă lași să-i vorbesc ?

— Da, vino !

Îngenunche aproape de Sim

— Tu l-ai și văzut ?

— Puțin înainte de cutremur.

— Mult timp ?

— Cît îți trebuie pentru un salut.

Îi întinse microfonul.

— Vorbește în el.

— Ce pot să-i spun ?

— Tot ce vrei.

— Crezi că-mi va răspunde ? În baracă mi-au jurat că nu răspundea nimănui, numai ție.

— Încearcă totuși.

Așeză păpușa între genunchii lui Sim, apucă aparatul

— Mi se pare ciudat !

— Apropie-ți buzele și vorbește... Hai, vorbește, n-o să te muște.

— Am să-i spun o poveste.

— Nu vrei să știi mai întâi dacă te ascultă ?

Ea începu

— Pasărea moartă m-a vizitat în noaptea asta. Era mai mare decît o casă, și ușa mea prea mică... Și-a lovit fruntea, și-a rănit aripile încercînd să intre. Sîngera atît de tare, încît am ieșit s-o îngrijesc, și am vindecat-o. Pe urmă, ne-am jucat împreună ; am zburat pe deasupra arborilor, culegînd fructe... Pe urmă, deodată, în văzduh, a început să mă bată, să mă lovească... Am căzut ca o piatră în mijlocul grădinii. Mă infuriasem. I-am strigat : „Puțin îmi pasă dacă ai să cîștigi,

fiindcă ești moartă. Moartă, moartă și moartă !"
Dar am văzut că și ei totul îi era egal. Era moartă,
și nu voia s-o știe... Curînd a fost înmormîntată
în întreaga colină, în mijlocul bocitoarelor, cărora
li s-a închis gura cu ace mari de siguranță...

— Aga, nu vrei să știi dacă te ascultă ?

Se agăța de microfon

— Lasă-mă. Știu cînd cineva mă ascultă.

— Și-atunci ?

— Mă ascultă. De la început, desigur... Vreau
să continui. Acolo oamenii sînt prea nefericiți. Ni-
meni n-are urechi pentru poveștile mele. Nimeni.

— Continuă.

— Cerul e o fată tînă, înaltă, subțire și
arcuită ca o punte pe deasupra ghemului mare al
pămîntului. Pămîntul e un om verde-cafeniu, care
n-o vede, care închide ochii, care nu știe să se
țină pe picioare, care șade culcat ca un copil,
care-și astupă urechile cu pumnii...

— Poate îți răspunde ?

— Nu, nu vrea să răspundă. Preferă să vor-
besc eu.

Puse aparatul pe sol, luă mîna lui Sim între
mîinile ei, o apăsă pe piept

— Inima mea e caldă cînd vorbesc mult. Simți
cît e de caldă ?

— Ai vorbit mult !

— Cînd n-o am pe Aga, nu e nimeni să mă
asculte... Nu pot să mă iau în brațe, nu pot să
mă legăn... Atunci, cînd Aga nu e aici, e frig ca
într-o cisternă... Vorbește-i tu acum, vreau să aud
cum îți răspunde.

- Heeeeee!... Toate bune, Jeph?
- În ce zi sîntem?
- E aceeași zi, dar au trecut cîteva ore.
- Mi-ai spus că ies mîine, cînd e mîine?
- Curînd, foarte curînd.

- Nu ți-a vorbit de mine?

Dezamăgită, fetița a plecat din nou, cu păpușa în brațe, cu un voal albastru ascunzînd lipsa capului. Sim o privește depărtîndu-se. De data asta nu va mai reveni.

Mai departe, ea cotește către un grup de salvatori, se oprește în fața lor, le observă manevrele. Un maestru încearcă în zadar să pună în mișcare o mașină de forat: cureaua alunecă și se deplasează, trebuie mereu să fie reasezată pe cilindru. Zgomotul motorului se declanșează, pe urmă iarăși se stinge

- Care-i imbecilul care a reparat mașina asta?

Fetița se apropie

- Grăbiți-vă, dacă nu, omul va muri în fundul gropii lui.

- Ce te privește? Șterge-o de-aici!

Aga ridică capul, îl fixează cu insolență. Cu obrazul scăldat în sudoare, maestrul o repede

- Du-te de unde ai venit, sub cort!

— O să ieșim! El din gaura lui. Eu, de sub cort! Și în ziua cînd vei fi învățat să faci să meargă mașinile, poate că o să ieșim mai repede!

Brusc, cu un zgomot asurzitor, mașina de forat a reînceput să funcționeze. Maistrul, scoțîndu-și

haina și ținînd-o cu mîna, o amenință pe fetiță, de parcă ar avea un bici

— Pleacă de-aici !

Aga îi scoate limba și fuge. Haina lui face vîrtejuri prin aer, încearcă s-o atingă. Copilul aleargă înainte. Celălalt o urmărește ca pe un roi de muște

— Ciumă mică ! Vermină !

— O să ieșim ! O să fim peste tot ! O să ne suim în spatele tău ! O să știm noi să facem să meargă mașinile !

Vibrațiile motorului îi acopereau vocea. Maistrul o ajunsese și se pregătea să-i dea o lovitură, cînd — odată mai mult — mașina se opri, se blocă.

Tăcerea motorului căzu între cei doi ca un satîr. Maistrul rămase pe loc.

Strigătele exasperate ale șefului de șantier îl chemau înapoi.

*

A doua zi Sim îi întrebă pe salvatori

— Merge treaba ?

Nu i se răspunse.

Interpretul ieși din grup, veni la dînsul ca să-i întindă o gamelă. Apoi, scoțîndu-și casca, o așeză cu forța pe capul bătrînului.

— Riști să faci o insolăție !

Casca îi strîngea tîmplele, Sim prefera mica protecție pe care i-o oferea batista vișinie. Soarele îl cunoștea !

— Și spitalul, te cunoaște și el ?

Aparatul vibra, Sim îl ridică de îndată

— Taci... Mă cheamă...

— Cum faci ca să auzi totdeauna ?

- Stau pitit în urechea mea.
- Ce vrea de la tine ?
- Vrea să fie sigur, asta-i tot... Heeeeee !
- Jeph, sînt mereu aicea, și totul avansează !
- Asta-i tot ce dorea ?
- Tot !
- Te descurci bine cu tuburile și aparatele astea, Sim !... Cum faci ? Nu te înfricoșează toate mașinile astea ?
- De ce ? Sînt aicea ca să ne facă servicii. Avem nevoie de ele...
- N-auzi ce se petrece în lume ? La ce duc mașinile ?
- Mîna trebuie schimbată, nu lucrurile...
- Oamenii, da !... Totdeauna ei !
- Interpretul se îndepărtă, tîrîndu-și picioarele.
- Heeeeee !... Ai să vezi pămîntul, Jeph... Ieșind din noapte, ai să-l vezi cu alți ochi !

7. SCARA TIMPULUI

- Merge prea încet. M-am săturat ! Destul !... Cînd am să fiu afară ?
- Fii răbdător, amice, fii răbdător...
- N-ai decît vorba asta în gură, Ben ! Cu vorba asta n-o să vă descurcați niciodată, tu și ai tăi !
- Respiri, trăiești, Jeph. Rabdă... Mi-ai spus că nu ești rănit, că-ți poți mișca brațele, picioarele... Afară se lucrează pentru tine, Jeph... Uite, am să te fac să auzi zgomotul unei turbine. Sînt

cinci mașini care merg pentru tine, și vreo treizeci de oameni care sapă. Toate astea pentru tine, Jeph... Ca să revii...

— Nu, nu, oprește zgomotul ăsta. În groapa asta face un vacarm teribil... Trebuie să mă scoa-
teți de-aici !...

— Se va face, Jeph. Am să veghez. Se va face, poți să mă crezi.

— Ben !

— Da, Jeph.

— Nu lua în seamă strigătele mele.

— Strigă cât vrei, prietene. Știu, e greu acolo, dedesubt... Mai greu decât își poate cineva în-
chipui !

— Vocea ta, Ben... Cum să-ți spun... Mă agăț
de ea. Voiam s-o știi... Nu te depărta !...

*Aerul liber ! Să scapi nopții. Ei se tăvălesc în
răbdarea lor. Speranța lor e resemnare. Ben ?...
Câteodată am poftă să-l scutur, câteodată să-i mul-
țumesc în genunchi. Când cuvintele lui vin de-a
dreptul, ca o rană în pământ, rabad la rîndul meu.
Sînt munți deasupra capului meu, păduri colosale,
tăiate. Dintr-un moment într-altul, simt că voi
atinge pămîntul cu fruntea. Un bot care se stri-
vește, fără nici o picătură de sînge...*

— Să sape de sus, Ben ! Spune-le-o !

— Nu pot. Ar fi prea periculos. Ei vin spre
tine din părți.

*Dorință, nebunie de a trăi, deodată. Din ce în
ce mai mult. Afară, adesea, era invers. Erau zile
cînd aș fi dorit s-o sfîrșesc. Spiritul timpului era*

propice deriziunii. Spiritul tău. Ce cântai cu adevărat? Ce voiai cu adevărat? Iubeai tu viața asta pe care o ceri?... Atît de puțin! Sau o iubeai fără s-o spui, ca să rămîi lucid, ca să nu fii înșelat, prost, ridicol. Eram lucid. Ultralucid. Te rătăceai în labirintul ideilor. Raționai totul. Te închi-deai în citadela asta, ținînd distanța, ca „la spectacol”. Pierdeai căldura. Căldură? Asta e vocea lui Ben? Unde a ajuns Ben? Cu ce seamănă el? Unde au ajuns ei în țara asta atît de săracă? Noi, ei, s-ar spune două trenuri care se despart, plecînd în direcții opuse, cu o viteză din ce în ce mai mare. O prăpastie din ce în ce mai adîncă, între țările lor și ale noastre. În curînd, cine va putea supraviețui?... „Cine va putea supraviețui?...” Un titlu într-un ziar, mai înainte de a pleca. Unde citisem asta?

— Ben!... Durează, durează prea mult! Spune-mi dacă nu e nici o speranță, spune-mi-o. Prefer să știu.

— Spui prostii, Jeph!... Așa cum vorbesc cu tine, ai să ieși. Să stăm împreună, tu și cu mine. Răspunde și am să-ți răspund. Timpul o să treacă mai repede.

— Nu vreau să mor în gaura asta!

— Cine-ți spune să mori! Îți spun tocmai contrariul...

— Durează, durează prea mult!... Dormiți cu toții! De-asta nu avansează. Trageți țara după voi ca pe-o roabă!

— Destul, Jeph! Nu profita de ce posezi, n-am să profit de ce vă lipsește...

— Te-ai supărat? Te-am supărat?

— Sîntem cu toții pe aceeași plută între cer și pămînt. Dacă nu înțelegi asta, nu mai are rost să vorbim !

„Cine va putea supraviețui ?“ Da... am citit că de acum în zece ani un dezastru fără precedent va izbucni pe lume... O foamete mai întinsă decît a existat vreodată în istorie va face ravagii în țările sărace... va însemna moartea a zeci de milioane... Te-ai simțit prost, ți-a fost rușine. Da, asta e, rușine. Abia o uitasem ! Evenimentele se succed prea repede. Rîndurile acelea mai spuneau... da, îmi aduc aminte... că tehnica nu era în stare să mărească producția de alimente la timp, pentru a evita catastrofa. Tăvălugul era în mișcare ! Era suficient să te fi născut într-o parte a planetei sau într-alta, pentru a avea parte de viață sau de moarte ! Privilegiați, asta eram... reducînd viața la trebuințe din ce în ce mai arti...

— Ben, îmi amintesc de ce am vrut să viu în țara ta.

— De ce ?

— Mi-era rușine...

— Rușine ?

Era fals ? Era adevărat ? Nu mai știi. Nu stiai. Îmi venea așa, cîteodată, ca un fulger. Altfel, existam. Fără prea multă pasiune, fără prea multă imaginație...

— Rușine ?... Ai spus „rușine“, Jeph ?

— N-am spus asta ! Ce-am venit să fac în văgăuna asta murdară ?... Lucrările lor sînt mereu

în același punct. Se tîrăsc ca melcii. Când au să mă scoată de-aici ?

— Ești în mîinile altora, Jeph.

— În ce mîini ?

— Eu plec, altcineva va veni să-ți vorbească în locul meu.

— Nu, nu, rămîi !... Nu vreau pe nimeni altul. Nu cunosc decît vocea ta. Sînt obosit, Ben, iartă-mă.

— Te chinuiești, prietene. Vrei să rănești lumea întreagă, dar pe tine te rănești când faci asta.

— Rămîi ?

— Rămîn. Dar ascultă, Jeph, ajută-te.

— Cum să mă ajut ?

— Închide ochii. Uită-te înăuntru. Coboară pînă la rădăcina ta. Ascultă viața cum urcă, ascultă... viața e în pieptul tău ; în gîtlej, în gură... E a ta, a noastră.

Să profit de tăcerea asta. Tăcerea asta niciodată goală. S-ar spune, e adevărat, că o prezență se află acolo. „M-am văzut.“ Ai rămas foarte multă vreme leșinat după șoc. La deșteptare voiai să trăiești, să trăiești, să trăiești. Fiecare din mușchii tăi. Fiecare din gândurile tale. Cuvîntul răsuna ca un glas : „să trăiești, să trăiești, să trăiești“, pe urmă îmi scăpa ! Ți-era frică să nu mori de sete. Ți-ai tăiat venele de la încheietura mîinii ca să-ți bei sîngele. Ți-ai rănit buzele ca să-ți umezești gura. Da, mi-amintesc, simt cicatricele sub degetele mele. Ai fi făcut orice ca să rămîi în viață. Ți-ai bătut urina, aproape fără repulsie. Viața ! Viața !

O lucire de oțel în întunericul. ăsta greu unde șezi, lipit, întins...

— Ben... ce crezi despre moarte ?

— Moartea, viața... Asta nu se poate separa, trebuie să le privești împreună.

— Cineva mi-a vorbit adineauri, cine era ?

— Aga, o fetiță mică. Ar fi trebuit să-i răspunzi.

— Nu pot să vorbesc decît cu tine.

— O ascultai cel puțin ?

— Da, era ca un cîntec. Ce făcea lîngă tine ?

— Venise să-și caute păpușa. O nostimadă, păpușa asta ! Nisip legat în pînză, haine roșii și murdare, un singur picior, și fără cap ! Dar ea, Aga, strîngînd-o în brațe ca și cum ar fi toată dragostea de pe pămînt ! Dacă ai fi văzut asta !... Poate că te-ar fi făcut să rîzi !... Spune, Jeph, te-ar fi făcut să rîzi ?

Crăciun. Noaptea mătăsoasă se revarsă în ghirlande, se injectează de lumină, se îndoapă cu bunătați. Intri într-un magazin, treci prin galerii, galerii, jucăriile se îngrămădesc, se multiplică precum microbii. Nu te mai gîndești să visezi, să imaginezi ce și-ar dori copilul. Apuci ceva de-acolo, repede, la întîmplare. Sînt de toate : automobile cu scaune de piele, trenuri electrice, artificii, păpuși cărora nu le mai lipsește nici graiul, avioane strălucitoare, tancuri cu carapace verzui, rachete, mitraliere, și chiar... ghilotine, roate de supliciu. Crăciun ! Să cîntăm pacea. În alte părți, nimeni nu se joacă. Inchisorile sînt pline ochi. Războaiele ucid. Foamea minează... În altă parte !

— Heeeeee!... Jeph!... Șanțul se lungește. Se apropie. Să-mi spui când se va mișca pământul lângă tine.

— Nu e încă nimic! Dar aud, departe, zgomotul unei mașini care străpunge.

— Fii atent, Jeph. Spune-ne tot ce se întâmplă. Acum poți să ne ajuți.

De fiecare dată când spune „Jeph” răspund ca și când ar fi numele meu. Când îl strigă, devine numele meu. Numele tău. Mai adevărat decât celălalt? Acest nume care încadrează, care închide, cum face lumea cu zidurile ei ferecate... Înăuntrul tău totuși, ceva scapă, întotdeauna. Să fii fără nume. Jeph de nicăieri. Să te regăsești fără identitate. Dincolo. Dincoace... Să te regăsești cu adevărat.

— Jeph, mă gândesc uneori că ești fiul fiului meu. Tu, sămînța de mîine. Eu, trunchiul care respiră pentru tine de jur-împrejur. Când vei deveni arbore, vei străbate pământul, și eu voi dispărea.

— Nu te tulbură faptul că vei dispărea?

— Am avut și eu timpul meu... Cîteodată tu ești copilul meu, alteori sînt eu al tău. Înțelegi? Ne naștem împreună... Pentru cei care se iubesc, așa ar trebui să fie, nu crezi, Jeph?

— Ben, ce vîrstă ai tu?

— Ghicește...

Trebuie să fie bătrîn, asta se simte cîteodată după vocea lui. Alteori e fără vîrstă, repezindu-se ca un copil... Tu păstrezi distanțe. Trăiești parcă „alături”. Privirea ta traversează, nu zăbovește.

Nu mai știi să spui „nu“, nu mai știi să spui „da“... Este un „da-nu“ perpetuu. Ești invidios pe cei care au pasiuni. Ai dreptate să-i invidiezi. Cu cât te apropii, cu atât mai mult pasiunea ta se spulberă. Chiar și ea, Mora! N-o percepi decât fragmentar, o adunare de gesturi, de trăsături. „Cercetezi prea minuțios, nu mai știi unde sînt“, strigă, se cabrează Mora asta fărîmitată, această Mora pe care o fărîmitez eu. Asta plus asta, și încă aceea, și aceea încă... Mora în firimituri, niciodată în torent! În liniștea asta, totul începe să aibă însemnătate. Fiecare suflare, fiecare cuvînt capătă importanță. Trăiesc în fiecare cuvînt. Trăiesc. Chiar în Mora trăiesc în prezent.

— Te odihnesti, Jeph? Totul merge bine?

— Mă simt bine, Ben. Odihnește-te și tu.

Trăiesc în Ben. El, la rîndul lui, trăiește în mine. Navighez în propriul meu corp. Viata e calmă. E curios. Nu mai simt roțițele. Mă odihnesc într-un fel de durată...

Ce se întîmplă? Vacarmul ăsta! Timpanele mele se sparg. Peretele se prăbușește... Pămîntul cade iar pe mine!

— Ajutor! Ben!... Ajutor!... Pămîntul cade de peste tot. Mă sufoc, Ben. Ajutor!

Sim nu făcu decât o săritură pînă la șanț

— Opriți! O să-l omoriți!

Din cauza zgomotului, nu-l auzeau. Sări în șanț, în mijlocul lor, îl apucă pe unul din oameni de umeri, forțîndu-l să lase perforatorul.

— Dacă i se întîmplă ceva, veți avea de-a face cu mine!

— Calmează-te, tată-mare, calmează-te ! Sîntem puși să muncim ca nebunii. Văgăuna este înconjurată de stînci, de nisip, de ciment, de pietre... Cum vrei să le străpungem ?

— Ați fost gata să-l îngropați !

— Vom încerca să străpungem cu altceva. Din păcate, va dura mai mult.

— Va dura cîtă vreme ?

— Cum vrei să ți se spună ? Vezi ce se întîmplă dacă ne grăbim.

— Au trecut deja două zile !

— Dacă și tu îți pierzi răbdarea !... Facem ce putem, dar pericolul nu-i îndepărtat. Întoarce-te la locul tău, acolo ne poți fi de folos. Trebuie să urmărească operația, de dedesubt. Întreabă-l dacă acum totul e în ordine.

— Heeeeee !... Merge, Jeph ?

Nici un răspuns. Sim suflă în aparat, strigă

— Jeph, răspunde-mi !

O tuse îl liniște.

*

Sînt ore de cînd cuvintele rămîn fără ecou. Dar Sim vorbește, pentru ca celălalt să-i simtă prezența. Bătrînului îi e și lui rușine ; rușine de a respira din plin, de a nu risca nimic acolo sus, în timp ce Jeph... între ziduri care amenință ! Jeph în groapa asta plină de mirosuri, plină de pericole... Ce curaj îi trebuie ca să vorbească, ca să reziste. Sim uită prea des această frică de-acolo, de jos, aceste riscuri... se avîntă ca o brută, mușcînd cu dinții în întuneric. „Vorbești prea mult, Sim. Faci să se nasească îngrijorarea în capetele cele mai liniștite !” Primarul comunei lui îl dojenea

adesea : „Lasă-i pe oameni așa cum sînt, Sim !” Bătrînul avea oroare de „capetele liniștite”, i-ar fi luat în pumni pe tinerii ăștia, care se mulțumeau să trăiască în trecut. „Dacă n-o să răsturnați voi viața, cine o s-o facă ?... Dacă n-o să ieșiți voi din pielea voastră, dacă n-o să priviți mai departe decît se vede, cine o s-o facă ?” Nu suporta rîncedul, supa reîncălzită. Oamenii cu capul prea așezat îl înnebuneau. Trebuiau primăveri, începuturi... mereu alte începuturi !

— Jeph, nu-ți pierde curajul. Trebuie să rezisti. Viața ta e una singură, Jeph... E aici. Te-așteaptă...

Pentru a opta oară, soarele dispăru.

Oare bătrînul visase toate acestea ? Poate că rana aceea în mijlocul frunții l-a atins serios ; poate că din ziua aceea totul se răsturna, divaga în bietul lui creier ! Sau, dacă toate acestea erau adevărate, prăbușirea de adineauri fusese fatală și omul agoniza ?

Noaptea se înstăpînea peste pămîntul întreg. Omul murise. Sim murise. Urletele lui Bic. Urui-tul care anunțase sfîrșitul satului nu era decît o precizare, preludiu al exploziei întregii planete. Distrugerea totală, de atîtea ori anunțată !

— Ben !... Ben !... Povestește-mi ce vezi împrejurul tău !

Era noapte. Dar Sim povesti. Povesti despre ziuă ; lumina zilei subliniind toate formele.

Celălalt nu mai răspundea, chemarea lui fusese de-ajuns ; ideile curgeau. Sim povestea la nesfîr-

șit. „Mă obosești, se plîngea Jaïs, n-o să te potolești niciodată ?“ Mama lui Sim se stinsese cînd el abia de împlinise doisprezece ani. O văzuse, multă vreme, din ce în ce mai străvezie, apoi murind. Cînd ai trăit, trecînd prin asta, această smulgere, această dispariție, ce ar mai putea să te dărîme cu adevărat ? Mama lui era blîndă, uita să-și trăiască propria ei viață. Sim ar fi vrut să deschidă ușile care zăvorau femeile din aceste locuri. Mama dispăruse mai înainte ca el să fi putut face ceva pentru dînsa... Cu Jaïs era altceva. Era plină de prejudecățile masculine în ce privește femeile. Din fericire, nu avuseseră fete, le-ar fi canonit... „Nici chiar băieții tăi nu gîndesc ca tine“, relua Jaïs. „Femeilor nu poți să le încredințezi totul, să le dai aceeași libertate, e periculos !...“ Toate aceste idei se transformau încet... Prea puține femei încovoiate încă sub spaimile și obiceiurile lor ancestrale scăpau de ele. Ochii lor rămîneau fixați tot spre pămînt. Cum ai fi putut să împarți cu cele mai multe o viață, sau chiar o privire ? Sim se gîndea la mama lui, se gîndea la Aga. Se va descurca ea, Aga ? Mizeria nu ajută. Leagă, încurcă în aceeași poveste. Te împotmolești cu sărăcia. Trebuie să acționezi rapid, să te repezi în pereți, să câștigi aceste vieți pierdute, aceste vieți care se pierd în fiecare zi. „Ei, tată-mare, unde ți-ai găsit-o, tîrfa aia de limbă“, îl întreba institutorul, în fața notabililor. Pe urmă, luîndu-l pe Sim deoparte : „Se va schimba, poți să mă crezi. Muntele n-o să fete un șoarece, ci un mușuroi. I se vor tăia rădăcinile putrede, n-o să le păstrăm decît pe cele vii !“

— N-ai nevoie de nimic, Jeph ? Ai destul de băut ?

— Acum totul merge bine, m-am odihnit.

— Vorbește-mi... Vorbește-mi de tine. Ai o nevastă, Jeph ?

— Nu.

Ce întrebare ! El n-are nici o temere. Fiecare abia cunoaște limba celuilalt. Cît privește universurile noastre, ca și cînd ai compara fierul cu apa !... „Fierul cu apa !“... Iată că vorbesc acum ca el !... O femeie, ce femeie ? E devoratoare femeia, oricare ar fi. Trebuie să te servești de ea, și gata. Obrazul lor, corpul lor, explozii în memorie.

— Vorbește-mi despre aceea pe care ai iubit-o mai mult...

— Am rămas totdeauna liber, Ben. Totdeauna.

— Liber ?

— Da, am spus : liber.

— Cum să fii liber fără să iubești ?

Cea pe care am iubit-o mai mult !... Ce poate să înțeleagă el din asta ! Și eu, ce știu despre asta ? Ar trebui zile, săptămîni, ani, ca să te descifrezi... și încă. Prea simplu ca să mă înțeleagă, Ben ăsta. El, dintr-o bucată... tot, numai sentiment, cum sînt adesea oamenii în țările astea... Ca să revenim la femei, nu în locurile astea și-au găsit ele paradisul ! Cum să comunici, Ben, dintr-o țîșnitură ? Eu, noi, cu cuvintele noastre gradate, cu duble și triple sensuri... tîrînd, sau crezînd că tîrîm universuri cu noi, știind prea mult, sau

nu destul? Cu ochiul prea deschis ca să iubim... sau era un fel de neputință?... Pe Mora ai iubit-o... Mora ca o duminică în săptămîna ta. Mora, de nestăpînit... De o tandrețe surprinzătoare și ea; spunînd uneori lucruri ce sfîșiau toate ecranele... De nestăpînit. Nu tocmai așa am dori noi să fie femeile. Chiar dacă sînt din epoca noastră!... La ce se gîndește ea acum? S-o fi resemnat în ce privește moartea mea? Aș vrea să revin, să reapar într-o seară, fără să se aștepte la asta. Cum mă va primi?... Mora cea cu eclipse. Fascinantă, iritantă, ridicînd prea multe probleme. Preferam adesea gamba strunjită ale fetelor înalte și placide, cu șira spinării ca o vergea sub degete...

— Spune, Ben, cum faci tu ca să fii liber?

— Mama mea povestea că un om bogat, stigmat, a intrat odată în casa lui cu o secure. Și, pan! Dăi, dăi, dăi! Fărîmă și sparge totul: mese, scaune, paturi, dulapuri, oglinzi, veselă... Vecinii, familia încearcă să-l potolească, să-l facă să judece: „Ai ridicat casa cu sudoarea ta, cu banii tăi... E admirată, e arătată cu degetul. Ești «cineva» din cauza ei... Ți se respectă numele.” Și, dăi, dăi, dăi!... drept orice răspuns. Nu mai vrea nume, nu mai vrea să fie „cineva”. Sfărîmă totul: bufetul, cufărul, rupe acte și perdele, crapă zidurile, despică ușile. În fine, cînd nu mai rămîne nimic, iese... Iese ca un zeu dintre ruinele lui. Cu un surîs... un adevărat soare pe figura lui...

— Ești fericit, Ben?

— De o sută de ori pe zi mor și renasc...

Noaptea căzu, densă.

Salvatorii tocmai dăduseră de un nou obstacol.

— E plin de roci, terenul ăsta !

Sim le auzi înjurăturile ; apoi îl auzi pe șeful de șantier dînd ordin să se oprească. În ajun, el ceruse utilaj nou, care a trebuit să fie comandat în străinătate, și urma să sosească neîntîrziat. Decise, așteptîndu-l, să întrerupă săpăturile

— Ce faceți ?

— Ne oprim pînă mîine, Sim.

— De ce ?

— Nu vezi cît e de întuneric ?

— Ce trebuie să-i spun ?

— E treaba ta, descurcă-te, tată-mare.

*

— Heeeeeei !... S-a făcut noapte, acum vrei să dormim ?

— Mi-ai spus că o să fiu scos mîine !

— Da, mîine.

— Prefer să stau treaz, dacă-i ultima noapte.

— Adună-ți puterile, Jeph. Reîntoarcerea n-o să fie ușoară...

— De cînd stau aici, Ben, cu moartea în spate, de cînd îmi vorbești, e ciudat cum a devenit viața de... cum să-ți explic ? Înainte n-aș fi îndrăznit niciodată să spun : „Îmi place viața...” Acum, o spun. O strig în sinea mea.

— Asta înseamnă să trăiești, Jeph. Aproape că nu-i nimic altceva...

Te lipeai de pereții prezentului, de frică să nu rămîi în urmă față de ce se întîmplă. Nu mai știi să alegi. Vrei. Vrei totul. Mereu mai mult.

Chiar lucrurile se sperie de a fi atît de invocate. Aceste coagulări de maşini în oraşele noastre. Aceste obiecte, rapace, închizînd orizontul... Materia pe care o tratăm ca nişte proaspăt îmbogăţiţi, pe care o pulverizăm, o amalgamăm, o fără-miţăm fără a căuta ce o articulează, ce o leagă. Ce te articulează, ce te leagă. Vrei prea mult, să îmbrăţişezi totul, să iei. Ah! Să deschizi mîinile, să le deschizi!... Ce iubeşti nu poate fi posedat. Viitorul nu se posedă, se desprinde, mai îndepărtat, mai liber. Să păstrezi, să-ţi păstrezi răsuflarea, ecoul, prin toate, acea căldură... Cetăţi uriaşe vor devora malurile noastre. Vom fi şase miliarde şi jumătate de locuitori în anul 2000, dublu decît în prezent. Să păstrezi, să păstrezi asta, vocea celuilalt, valul, pulsaţia... Treizeci şi cinci de gînditori, profesionişti ai viitorului, s-au întîlnit la Tappan Zee, e acel „Think Tank“, rezervor de gîndire. Să nu uite ce ne face să trăim, lucrul al cărui nume e, fără îndoială, foarte simplu. Să nu uite această clipă, acest sîmbure, secunda aceasta cînd sîntem acolo, într-adevăr acolo, între moarte şi viaţă. Să nu uite să trezească în omul-cameleon ceea ce ne uneşte, ne linişteşte, ne pune de acord... Panoplie nucleară, minuni electronice, ştergătoare ale memoriei care vor suprima amintirile dureroase, media vieţii de nouăzeci de ani, hibernarea, supraordinatoare care să ne regleze existenţa, colectivităţi care devorează individul, control, supraveghere, telefonie, materiale rezistînd la toate temperaturile, transporturi cu propulsie, cargouri submersibile, vapoare-containere, rachete transoceanice, medicamente care să ne controleze umorile, tendinţele noastre politice,

metafizice, determinarea sexului copiilor, sinteza alimentelor, pigmentarea albilor, depigmentarea negrilor, descoperirea intențiilor criminale numai prin voce, înțelegerea celor supramari, războaie limitate, închise, lăsate subdezvoltaților... Maelström! Unde, cum să rezisti? Corpuri străine încă de aceste uragane, rămânem cramponați de pluta de ieri. Să-ți cauți mai întâi o privire, o privire... Zilele astea n-am avut nevoie de ochii mei, Ben mi-i împrumuta pe-ai lui.

— Ei, Ben... Ești treaz ?

— Număr stelele, Jeph. E una chiar deasupra ascunzătorii tale.

— Ben, cîteodată mi-e poftă să trăiesc sub cerul tău. Să abandonez lumea cealaltă, cu toate mașinile ei.

— Nu știi ce spui, Jeph ! Încearcă să trăiești fără apă, cîte cincisprezece într-un cort ! Încearcă să trăiești cu foamea în burtă. Încearcă umilința... Am trăit asta. Te simți prost, foarte prost. Nu trebuie să vezi nici un demon în mașină. Mașinile liberează. Am văzut unele care săpau ca să găsească un izvor, altele care montau în cîteva zile panourile unei case, altele care unesc loc cu loc, care sfărîmă distanțele. Dacă ne vorbim, Jeph, e pentru că pămîntul e unul singur, acum. Din ce în ce mai mult. Știi, ignoranța e și ea o înfrîngere.

— Înfrîngerea noastră, Ben, știi tu în ce constă ?

— Poate în a iubi mai mult lucrurile decît drumul ?...

— Ce-i drumul ?

— Pe care mergi, pe care avansezi, pe care te duci...

— Crezi într-adevăr că avansăm ? Cu tot ce se întâmplă peste tot ? Cu moartea totdeauna la capăt ?

— Ochiul nostru e prea mic, Jeph... Dacă am avea un ochi gigantic, care s-ar uita peste lume, peste trecut, peste viitor am vedea umbra unei scări, de pe care oamenii alunecă, reîncep, dau îndărăt, escaladează de-a lungul întregului timp...

— La capătul scării ce-ar fi ?... Dumnezeu ?

— Dacă Dumnezeu există, ar trebui să ceară sfatul tuturor celor în viață... Tuturor !

— Te aud rîzînd, Ben ! Rîzi adesea !... Cu ce semeni ? Mi-ar face mare plăcere să-ți văd fața.

— Cu ce semăn !...

— Iar rîzi !... Răspunde-mi ! Cu ce semeni ? Pe urmă am să-ți vorbesc de mine.

— Nu-mi vorbi de tine, te cunosc. Te văd ca și cînd ai mai fi acolo, la fereastra ta.

La fereastra mea ? Ce vrea să spună ?... Am vorbit prea mult, prea multe lucruri mi se învîrtesc în cap, sînt la marginea puterilor... Nu mai pot să mă mișc în colțisorul ăsta străpuns de tuburi... Nici o culoare. Mîinile mele de antracit. Zidurile astea blindate. Această frică ce mă cuprinde. Mă desfac în bucăți...

— Heeeeee ! Jeph, nu mai răspunzi ?

Nimic nu mai are relief. Cuvintele sînt cenușii. Nu mai vreau să mai spun nimic. Mă mint

ăia de sus. Mint. Ben minte! N-o să mai fiu niciodată afară. Mă ajută să mor, atîta tot. Tombroane de nisip peste văgăuna asta, pietre de moară, epave enorme... Capacul s-a închis. La ce servește să mănînci, să bei, să respiri, dacă totul trebuie să se sfîrșească?

— Heeeeeei! Jeph, nu vrei să mai răspunzi? Vrei să dormi?... Ai dreptate, odihnește-te... Încă o noapte, și mîine...

— Minți!... M-am săturat de „mîine“-urile tale!

— Jeph... Jeph... Nu te lăsa doborît!

— Lasă-mă-n pace, Ben!... Nu te mai ascult!

— Mîine am să-ți vorbesc... Acum, nu te mai gîndi la nimic, odihnește-te... Odihnește-te.

8. COBORÎRE SPRE MARE

Sim așteptă zorile pentru ca să reînceapă să cheme.

De jos nu veni nici un răspuns. Jeph se ascundea? Sau poate că nu se deșteptase încă!

Căldura era apăsătoare; noaptea nu adusese nici un pic de răcoare. Bătrînul dormise prost, și se resimțea. Orice-ai face, uneori vîrsta te împresoară.

De o oră sau două, lucrul se reluase. Un grup de salvatori, folosindu-se de o lampă cu acetilenă, deschideau cu lopata un al treilea șanț.

De mai multe ori, în ajun, Jeph manifestase nerăbdare, oboseală, și chiar ostilitate. Sim și-l în-

chipui, lipit de perete, încovrigat, asemeni unui fetus. Gîndul acesta îl sfîșia pînă la os, sentimentul neputinței sale îl copleșea. Toate aceste ore i se păreau acum inutile, fiecare fracțiune de peisaj era ciuruită de moarte. Brațele și picioarele lui Sim se anchilozau, se simțea incapabil să vorbească, să aducă cel mai mic ajutor.

Bătrînul își încordă toți mușchii, depuse un efort considerabil ca să se smulgă pămîntului și să se ridice în picioare.

În sfîrșit pe picioare, se gîndi la mare.

*

Sim își puse repede ghetetele, pe care și le scosese ca să doarmă. Își lăsa haina pe pămînt, făcută ghemotoc, care-i servise drept pernă, și începu să meargă, părăsind platoul.

Cu pas hotărît se îndreaptă spre cărarea care coboară spre țarm. În mai puțin de un ceas, va ieși în micul golf, aproape totdeauna pustiu, pe care îl cunoaște bine.

— Ei, tată-mare, unde o ștergi ?

Cu degetul, Sim arată orizontul.

— Ne părăsești ?

— Mă duc pînă la mare.

— Pînă la mare ?... De ce ?

— Vreau să intru în apă.

— Abandonezi ?

Bătrînul n-are chef să discute, să explice ; dă simplu din cap.

— Nu abandonezi ?

Sim continuă să meargă.

— Te înțelegem, lasă... Ți-a fost de-ajuns. Nu mai crezi că-l scoatem... Durează prea mult, n-o

să ajungem niciodată la el. Sau, cînd vom ajunge la dînsul, o să fie prea tîrziu... Mai bine nu l-ai mai fi regăsit... Dimineța asta nu te-am văzut vorbindu-i. Poate că a și murit?... Din cauza asta pleci? Răspunde, Sim... Știi că a murit și pleci?

Sim s-a întors din drum și în cîteva minute i-a ajuns

— N-ai terminat să mă canoniți ca viespile?... Nu puteți să lăsați un om în pace?... Ce-aveți în locul pleoapelor, hîrtie creponată? Deschideți-vă ochii!... Pe jos o să-mi vedeti haina! Aș fi lăsat-o acolo dacă nu mă gîndeam să mă întorc?... Vreau să mă înviorez, să mă spăl! Nu m-am bărbierit de-un car de vreme. Cînd va ieși vreau s-arăt omeneste!

Bătrînul le întoarse spatele, își relua mersul mormăind.

Puțin înainte de a ajunge în cărare, se opri, se întoarse. Erau tot acolo, în grup, uitîndu-se cum se depărtează.

Cît putu mai tare, strigă în direcția lor

— Dacă eu cobor la mare, înseamnă că sînt liniștit! Liniștit, mă înțelegeți?... Liniștit... E tot atît de viu ca voi și ca mine!

*

Panta ducea spre apă, spre mai departe. Pașii ți-o iau înainte, te scot din tine. Nu trebuie decît să-i urmezi... Universul se descarcă de sarcina lui, se deschide ca un fruct care explodează.

Marea...

Prezentă-absentă. Dispărînd și reapărînd, între arbori, tufișuri, stînci. Mirosul ei și acela al pini-

lor se amestecă, devin mai puternice. Marea, iat-o sub carapacea ei de email ; sub pielea ei moale, presărată cu cositor. Îndărătnică. Domesticită. Făcută pentru podul palmelor, sau, dimpotrivă, violentă, pasionată. Metamorfoză a metamorfozelor. Marea...

Tîrgușorul se șterge în adîncul memoriei. Jeph se împrăștie... Pe urmă, țîșnește din nou cu forța unei lovituri de pumn.

Atunci, deodată, Sim ezită, își întrerupe cursa, se simte atras înapoi, se gîndește să se întoarcă...

Poteca se strîmtează, ocolește pe malul falezei, se încurcă printre grozave, se lărgeste deodată, devine un mic golf, devine plajă.

Plaja...

Sim își scoate ghetetele, se înfundă pînă la glezne în nisipul moale ; mai jos, își imprimă urma tălpilor în nisipul umed, se trezește alergînd ; aleargă. Se dezbracă în timp ce aleargă, azvîrlind în jurul lui, la voia întîmplării, veșmintele.

Sim intră în mare...

Apa îi ajunge pînă la mijloc. Bătrînul își stropște pieptul gol cu largi mișcări de brațe, își stropște obrazul aspru, trage pe nări aerul marin. Pielea respiră. Smocurile de păr de la subțiori freamătă ca aricii de mare.

Întins pe spate, cu brațele în cruce, Sim se lasă dus de valuri. Mușchii i se destind. Masa corpului, legănată, e mai ușoară decît un fir de pai, decît o pană de sturz !

Bătrînul închide ochii, gustă din sarea mării. Grija se risipește. Înăuntru-afară, peste tot : e un univers de foșnete, de tăceri, de calm, de unde...

O să-i spună asta lui Jeph în curînd. Îi va comunica toate astea : pămîntul și tandrețea lui, marea care nu se mai sfîrșește... În ciuda puținelor cuvinte pe care le are la dispoziție, va trebui ca Sim să spună : sarea, aerul, copacul, vîntul, albastrul, apa care te susține. În ciuda lipsei de cuvinte, în ciuda stratului de pămînt care îi separă ; va trebui să găsească cum să traducă toate astea. Gustul lucrurilor, al clipei... Va trebui să vorbească, să vorbească încă, pînă la deschiderea spărturii, pînă cînd cel îngropat va fi scos și va sta din nou pe picioarele lui. Va trebui să facă să renască în cuvinte noi, spălate, desfăcute de coajă, această sare, această viață, acest pretutindeni...

— Am să știu cum să spun totul. Am să știu acum. Am să știu !

9. TĂCEREA

Întorcîndu-se, pătrunzînd în localitatea distrusă, Sim fu cuprins de dorința de nestăpînit să fugă de-acolo. Vederea pămîntului acesta distrus îl mișcă adînc. Ce face el aici, de zile întregi ? Se visă departe, așezat pe terasa lui, contemplîndu-și livada...

Ajungînd mai tîrziu pe platou, văzu o mulțime de oameni în jurul spărturii. Părea că salvatorii ar fi abandonat diferitele lor lucrări pentru a se reuni împrejurul aceluia loc.

Bătrînul grăbi pasul.

Pe marginea spărturii, agitația era în toi. Puțin deoparte, un muncitor, cu pieptul gol, ajutat de doi infirmieri, acționa energic pompa cu oxigen.

— Ce s-a întîmplat ?

— Am pierdut !

— Cum am pierdut ?

Sim își făcea loc, împingînd pe cei care încercau să-l oprească.

— Ți-am spus că-i prea tîrziu !

— Lăsați-mă.

— S-a sfîrșit ! Dar înțelege odată, s-a sfîrșit.

— N-o să mai poți nimic.

— Lăsați-mă să mă apropiu.

Îi sili să se dea la o parte, se aruncă la pămînt. Pe urmă, întins, ceru să i se relateze în cîteva cuvinte ce se întîmplase.

Asta și făcură, explicîndu-i că un perete se prăbușise și că, fără îndoială, un val de dărîmături astupase locul.

— Asta s-a întîmplat puțin după plecarea ta.

Omul tușise, gîfîise, ca și cum ar fi fost strîns de gît. Se căzniseră cu toții, încercînd să degajeze deschiderea. Pe urmă îl auziseră cum se sufocă. În fine, s-au auzit horcăituri. Și, în cele din urmă, nimic... Strigaseră, strigaseră, unul cîte unul. Fiecare pe rînd urlase în microfon... Nimic, nici măcar o respirație. Nimic.

*

— Jeph, sînt eu, Ben ! Mă dusesem pînă la mare și iată-mă întors...

— Vorbești în gol, știi bine că nu-ți mai poate răspunde.

— Îți vorbește Ben, Jeph... Sînt aici. Mă auzi ?

— Poți să înșiri vorbe pînă la sfîrșitul lumii, îți spun că nu mai e acolo !

Fericirea apei, a sării, a spațiului, mirosul piniilor, Sim nu mai găsea cuvintele ca să le exprime. Limba îi era uscată. Repeta :

— Sînt aici... M-am întors...

Acest marș lung nu servise deci la nimic ; nici această coborîre, nici această urcare nouă, nici această vigoare care părea că îl cuprinsese pe Sim. Era mai degrabă contrariul, îndepărtarea fusese fatală. Jeph se simțise abandonat, Jeph cedase ameteții... Bătrînul își luă capul între mîini, căutînd să regăsească binefacerea apei, a mersului, căutînd cuvinte adevărate, familiare, eficace

— Jeph, am văzut marea !... Am văzut nisipul sub un soare fierbinte, apa, orizontul care duce spre casa ta... Am văzut pentru tine, Jeph, cu tine. Am umblat cum ai să umbli și tu. M-am scaldat. Am plutit multă vreme...

Cu încetul, un cuvînt se agață de altul ; cuvintele celor două limbi se încrucișează, se amestecă

— Ochii mei văd, Jeph. Ai tăi au să vadă. Spui un cuvînt apoi altul și ceva se întîmplă. Faci un gest, apoi altul și ceva se schimbă. Încearcă, mișcă-ți unul după altul degetele. Vorbește. Spune nu importă ce, în limba ta, în a mea... Vino înapoi. Încearcă să te întorci, Jeph... Pronunță : bună ziua. Pronunță : pîine. Spune : rîu. Spune : pasăre. Spune : amiază. Gîndește-te la fîntîni, Jeph. Gîndește-te la ochi. Ochii celor pe care îi iubești. Gîndește-te la cei care te doresc. Gîndește-te la

mine, care te aștept. Întoarce-te. Uită-te înaintea ta, Jeph...

Cei mai mulți dintre oameni se depărtaseră, așteptînd ca bătrînul să obosească. Plecat deasupra lui, interpretul îi spuse încet

— N-are nici un înțeles tot ce spui acolo !

Sim se făcu că nu aude

— Amintește-ți, Jeph, ce-i o dimineață !... Privește-i pe copii alergînd... Simte o femeie în brațele tale... Adu-ți aminte cum e cînd deschizi ușa casei tale și intri... cînd mergi repede în mulțime... cînd te oprești ca să privești un arbore, un obraz, o stradă... Amintește-ți...

— Delirezi, tată-mare...

— Ridică-te, Jeph. Viața te așteaptă. Păsările, orașele, femeile, viitorul. Întoarce-te...

— Vorbește mai clar, Sim. Dacă rămîne vreo șansă să mai fie în viață, cum vrei să înțeleagă ceva din pășăreasca ta. Sari de la o limbă la alta, pescuiești un cuvînt de ici, un altul de colo... Eu, care sînt interpret, de-abia reușesc să te urmăresc !

— Lasă... El și cu mine ne înțelegem !

— Destul, Sim ! Vezi bine că-i inutil. Ceilalți și-au pierdut răbdarea, vor să plece. Gîndește-te puțin la ei !... Uite-i ! Vin spre noi cu tîrnăcoapele și lopețile lor. Șeful de șantier e în mijloc. Au un aer hotărît. Uită-te...

I se explică bătrînului că siguranța lui era neîntemeiată. Nu era posibilă nici o îndoială : omul murise. Altminteri, stetoscopul, care mai era cufundat în locșorul acela, ar fi permis să i se descopere răsufllarea. Această aparatură, acești salvatori, imobilizați aici, costau nu numai sume importante, dar îi privau pe refugiați de ajutorul de care aveau

urgentă nevoie. Omul de acolo, de jos, se bucurase de o amîinare, și nimic mai mult. Era tragic, dar ce se putea face? În ciuda întregii bunăvoințe, nimeni nu putuse să ajungă la el; cel puțin totul fusese pus în mișcare pentru a-l salva și oamenii se puteau retrage cu conștiința împăcată. Locul, într-adevăr, avea o formă diabolică: un fel de burlan cotit, imobilizat între bîrne, fierărie, plăci de ciment, și toate interstițiile erau pline de moloz și nisip, care cădeau spre interior la cea mai mică lovitură. Înăuntru aerul trebuie să fi fost complet viciat, în ciuda folosirii pompei cu oxigen.

— În concluzie și în deplină cunoștință de cauză, nu se mai pune chestiunea de a tergiversa și de a aștepta.

Cu toate că este dureros să iei o astfel de decizie, era de datoria lui, după o consfătuire cu infirmierii și cu tehnicienii, să o pună în aplicare.

— Înțelegi ce spune șeful, Sim? Asculți?

Nu mai rămînea acum decît să se repeadă cu lovituri de tîrnăcop și de lopată și să degajeze cadavrul. Era o consolare, o ușurare să te gîndești că omul refuzase să-și dea numele, evitînd astfel alor săi false speranțe...

— Acum retrage-te, tată-mare. Ai auzit bine tot ce ți s-a spus?

Sim se prăbuși peste spărtură, acoperind-o în toată lățimea cu pieptul lui.

— Nu încă!

Muncitorii îl încercuiau fără să îndrăznească să-l atingă. Vocea șefului deveni severă.

Mirîndu-se de propria lui îndrăzneală, fără să ridice capul, Sim mai ceru o oră în plus

— O oră, una singură. După aceea, am să plec. Spre stupefacția tuturor, șeful cedă. Înconjurat de toată echipa lui se retrase destul de departe. Pe urmă oamenii se împrăștiară printre ruine.

Rămăsese numai interpretul.

— O oră înseamnă o oră, Sim ! Ai înțeles bine ? Nu încerca s-o traduci în limba noastră !

— Am înțeles.

— Sînt aici, lîngă tine, cu ceasul meu. Din timp în timp am să-ți fac semn ca să-ți spun cîte minute îți mai rămîn... Îți convine ?

— Îmi convine !

10. LACRIMILE

O dimineată ca și celelalte, în sat. Cocoșul din fiecare zi cîntă. Toată noaptea, Bic n-a încetat să latre. În livadă, părul așteaptă altoiul. Sim se va ocupa de el îndată ce se va scula.

În ajun, la cafeneaua din piață, cutia cu imagini a vărsat totul grămadă : cataclisme, represiiuni, omoruri, războaie, uragane. Nu mai e nimic altceva de așteptat din partea pămîntului și a oamenilor ? Mila te zdruncină o clipă. Pentru o clipă indignarea urcă pe buze. Pe urmă totul se mprăștie ca și imaginile reflectate dindărătul ecranului...

Acest tîrgușor înghițit... Toți acei oameni vii dispăruți sub ochii lui Sim, aspirați în pîlnia imensă. Jeph a obosit să asculte, Jeph a obosit să trăiască...

În cearceafurile lui, Sim tremură. Cocoșul se încapățînează, Jaïs, în picioare mai înaintea zorilor, prepară cafeaua în odaia de alături. Mirosul se răspîndește. Sim se dă jos din pat, dar frisoanele revin ; trebuie să se culce din nou, să se acopere. Iarna e totuși departe...

Cine e Jeph ? A murit într-adevăr ? Acea voce, acea prezență... nu mai e nimic ? Nu mai e decît un lucru, o piatră înghețată, o masă dură ca de carton... Cine e Sim ? O grămadă de carne, adunată, legată de nu știu ce...

Jaïs intră cu cafetiera fierbinte, se așază, soarbe încet. Sim se ridică, pune piciorul pe pămînt, își caută papucii care au alunecat sub pat.

— *Sînt acolo, Sim, la nasul tău. De-un sfert de oră îi cauți. Cafeaua ta n-o să mai fie de băut.*

— A trecut un sfert de oră, tată-mare ! Adu-ți aminte. Șeful are un ceas ! De cîtva timp nici nu mai încerci să strigi în spărtură. Ce-i cu tine ?

— Nu știu. Gîndurile îmi fug. Se împrăștie, se descompun, se înfundă într-un fel de harababură... Nu știu ce mi se întîmplă. Nu mai știu...

— Îți tremură mîinile. Dîrdîi. Nu cumva ești bolnav ?

— Nu, nu sînt bolnav...

În timp ce Sim răspunde, o strîmbătură i se ivește pe buze, o deformează, se răspîndește pe trăsăturile lui. Tremurătura se accentuează. Cu ochii rătăciți, Sim se uită fix la interpret, ca pentru a-l conjura să se depărteze. Bătrînul nu mai are

nici o putere ; oboseala, durerea îl invadează. Asistă, neputincios, la propria lui prăbuşire. Privirile i se înceţoşează. Plînsul îl asaltează.

Năucit, jenat, interpretul de-abia apucă să-şi întoarcă privirea, în timp ce Sim, ruşinat de a se da în spectacol, se zbate inutil.

Cu un pas liniştit, ca şi cînd nu ar fi observat nimica şi s-ar decide deodată să meargă să facă o mică plimbare, interpretul se depărtează. La cîţiva metri de spărtură, se opreşte lîngă o grămadă de dărîmături, descoperă în amestecul acela un picior de fotoliu, apoi un tablou, pare a se pierde în contemplarea lui, fixînd totuşi asupra bătrînului un ochi vigilent.

*

Corpul e plin oare de atîtea lacrimi ? Enorme, umflate, acestea rup digurile, fierb în fundul prăpastiei, cresc, lovesc, se învălmăşesc, iau cu asalt...

Sim îşi înfundă capul între umeri, îşi lipeşte faţa de pămînt ca să şi-o ascundă, atinge fără să vrea microfonul cu buzele.

O tristeţe enormă, confuză izbeşte între tîmplele lui ; toată tristeţea lumii se înverşunează cu lovituri de ciocan.

— Bătrîn stupid, mi-e ruşine de tine ! Cînd ai să te opreşti ?...

Nu se mai aude. Plînsul se înteteşte, sparge suprafaţa. Sim nu mai e decît o magmă informă.

Puţin cîte puţin, se lasă în voia acestor lacrimi ; se lasă purtat ca o particulă de umbră ; se lasă plutind ca un fir de pai, pe fluvii fără culoare care se eşalonează...

Puțin cîte puțin, arsura se cicatrizează, se șterge...

Puțin cîte puțin...

*

Mereu la pîndă, interpretul lasă ca liniștea să pună stăpînire pe tot.

Pe urmă, cu același pas liniștit, se întoarce spre Sim, legănînd în mîină tabloul.

— Nu mai sînt decît zece minute, tată-mare.

11. MAREA PULSAȚIE

În timp ce Sim încă zăcea, cu fruntea pe pămînt, încet, sigur, din străfundul tăcerii...
se ridică *pulsația*.

Această pulsație care însoțește, asistă circulația sîngelui : optzeci, șaizeci și cinci, șaptezeci, șaizeci de ori pe minut

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

Asiduu, de recunoscut întru toate, metronom, cadență unică și împărțită, mai tenace ca timpul, mai fermă decît zidurile

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...
această pulsație !...

Stupefiat, Sim se pleacă spre receptor. Pulsația este acolo. Apropiată, palpabilă. Nu mai e nevoie de cuvinte !

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

„Bun-venit viață, bun-venit !...” Sim își vorbește încet. Nu mai e nevoie de strigăte !...

Bătrînul se reaşază, „Bine ai venit viaţă, bine ai venit“, închide pleoapele, leagăna pieptul înainte şi înapoi. Ieri, astăzi, mâine se întîlnesc... Marele fluviu curge, străpunge, irigă

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

— Faci un cap, Sim... Ce ai ? Auzi spirite ?

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

— Nu te mai legăna, tată-mare. Oboseala, mîhnirea te scot din minţi. Nu-i decît un mort în plus, după alţii mii... E timpul să te întorci acasă... Ora a trecut. Iată-i pe ceilalţi, se apropie. Acum va trebui să le cedezi locul.

Sim ridică mîna, agită aparatul

— Ce vrei, să ascult ? O să mă faci ridicol !... Bine. Dar după asta te scoli şi părăseşti locul !

Interpretul se apleacă, întinde urechea

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

*

În rînduri strînse, provocatori — mişcînd lopeţile şi tîrnăcoapele — salvatorii înaintează, grăbiţi să termine. Par să se întrebe ce fac, faţă în faţă, imobili, bătrînul şi cu însoţitorul lui

— Ți s-a dat mai mult de o oră !

— Du-te la tine acasă, bătrîne !

— E rîndul nostru acum !

Nici Sim, nici interpretul nu se mişcă ; s-ar fi spus că sînt stane de sare.

Salvatorii îi încercuiesc. Să dezgroape acest mort e o muncă penibilă, de care trebuie să scape cît mai repede. Vocea şefului de şantier

— Trebuie să ne cedaţi locul imediat.

Interpretul îi întinde aparatul.

— Pentru ce ?

Interpretul insistă. Șeful ascultă. Pulsația se ridică, descifrabilă, transparentă

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

Ceilalți se adună împrejur ; capetele lor se adună

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

Ritmul e clar, net. S-ar spune că omul de jos a lipit cealaltă extremitate a stetoscopului de pielea lui, pe mușchi chiar

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

Marea pulsație atinge, mișcă pe fiecare, îl pătrunde. Pe urmă se umflă, se revarsă, umple tăcerea, invadează platoul

— POM-POM... POM-POM...

POM-POM... POM-POM...

POM-POM...

POM-POM...

Înarmați cu lumină autonomă, salvatorii continuă lucrările lor pînă noaptea târziu.

Nici o văicăreală, nici un suspin. Se speteau dintr-o dată neobosiți, ca și cînd fiecare om se scotea pe sine însuși din prăpastie. Treaba era grea, dar, în cîteva ore, spărtura se și lărgise considerabil... Părea că se încearcă acum să se ajungă pe deasupra la cel îngropat. Pe urmă, să fie extras ca din fundul unui puț, cu ajutorul unei planșete fixate la capătul unei frînghii, care ar urma să fie adusă la suprafață cu ajutorul unui scripete.

Spre miezul nopții, progresul era atît de mare, încît șeful anunță scoaterea omului pentru a doua zi de dimineață.

Către orele două dimineața, le recomandă să se odihnească puțin mai înainte de a întreprinde ultima parte a operațiunii de salvare.

12. CÎNTECUL

Tehnicienii, lucrători, infirmieri, interpret, toți se retrăseseră fie în baracă, fie în camion ca să doarmă.

Bătrînul așteaptă un moment, se asigură că nu se vor întoarce așa curînd ; pe urmă, se întinse pentru ultima dată în lungul spărturii.

Niciodată pămîntul nu i se păruse atît de blînd. Sim îl mîngîie cu palma și cu dosul palmei. Sub mantia ei grea, noaptea mată, catifelată, înghițise totul : ruine, camion, baracă, perforator, vagonete, macarale. La extremitatea ei, luna nu se mai lumina decît pe ea însăși. În seara aceasta, traversezi întunericul ca o vale. În seara aceasta, noaptea binecuvîntează peisajul, bătrînețea e ușoară, mai ușoară decît un fulg de gaiță. În seara aceasta pietrele se topesc, carnea e fericită ; ești nou ca pîntecele unui copil

— Mă simt bine, bine, bine, bine...

Microfonul e foarte aproape, pulsul a încetat să se audă, dar de aici înainte, obiectul e altceva decît un obiect... S-ar spune că străpunge obscuritatea, că respiră. Sim rezistă tentației să-l ia între degete,

să reînceapă să vorbească... După pulsul acela, ce cuvînt ar mai avea greutate ?

— Mă simt bine, bine, bine, bine, bine, bine...

Universul se mișcă în el, Sim e o vastă locuință... Sim își freacă obrazul de pămînt, aude cum urcă seva, grăunțele care freamătă în depărtare, sărută pămîntul cu buzele.

Totul e foarte simplu, dar nu poate fi spus... Cuvintele nu vor avea niciodată, niciodată, greutatea necesară !

*

Atunci... picioarele, coapsa, șoldul sprijinindu-se pe teren ; cu bustul ușor ridicat, proptindu-se în cot, aplecînd capul într-o parte — susținîndu-l cu mîna dreaptă care formează o scoică în jurul urechii — adunîndu-și vocea...

Sim intonează...

— Noapte... O, noaptea mea !...

Cîntecul se înalță.

— Noapte !... O, noapte !...

Sim se agață de cuvînt — de acest singur cuvînt — îl adîncește, îl întinde fără să-l violenteze, îl întredeschide, se desfășoară ; îl depărtează spre a-l chema înapoi, îl albăstrește, îl încălzește, îl închide și se lasă închis în el, îl aruncă pentru ca să-l cuprindă mai bine

— Noapte !... Noapte, o, noapte !...

Noapte pînă la hotare, noapte fără loc anume, sferă netedă, plete miraculoase...

— Noapte !... O, tu, noapte !...

Cîntecul se lărgeste, se subțiază, oscilează pe marginea prăpăstiilor, călătorește, pierde măsura. Și, deodată, atinge floarea căutată

— Noapte !... Noapte a nopților !...

Unul. Un singur cuvînt cuprinde toate cuvintele. Viața se revarsă din el. Viața e în fiecare sămînță, în fiecare cuvînt... Numai dacă am ști asta de fiecare dată ! Numai dacă am dori-o de fiecare dată. „NOAPTE.“ Sim aparține cu totul nopții. Sim dăruit lumii. Sim aparține vocii lui. E încîntat de această trecere a cîntecului prin gîtlejul lui, de încordarea coardelor vocale, de accentele lor în depărtare. Este încîntat de cuvîntul care pleacă, se risipește, se oferă, impudic, aventurii. Pe urmă, cu același cuvînt care revine, se reazăază la pîndă, se strînge împrejurul spărturii, se comprimă, pătrunde în noaptea dureroasă

— Noapte mai mult decît nopți !...

Noapte în camerele solitare, noapte peste orașele mutilate, noapte peste tășuri, oțel, biele, noapte care se strecoară între osii, care angrenează în mașinile morții cursa pentru mîinile legate, bot pentru masacre

— Noapte mai noapte decît nopțile !

Noapte deasupra corturilor sfîșiate, noapte a furiei în noi, noapte din colină în colină. Vocea lui Sim se pierde în umbrele acestea... și, deodată, se smulge din ele, găurește zidurile, renaște

— Noapte între nopți ! NOAPTE !...

Noapte în mîna oamenilor, noapte care tremură de frumusețe, noapte a obrazului nostru cel mai duios, noapte ca să te sprijini, noapte pentru ulti-

ma împărtășanie, noapte cu frunte de zi, cu gură de lumină...

— NOAPTE !... O, noapte !...

*

— Tăcere, bătrîne !

— Destul, bătrîne !

— Sîntem morți de oboseală !

— Lasă-ne să dormim !

Totusi, în aceeași clipă, alte voci reiau

— Cîntă, Sim !

— Mai cîntă !

— Te ascultăm... Cîntă !

Cîteva secunde, vocea, nedecisă, oscilează, pe urmă începe din nou

— Noapte, noapte, NOAP-TE !.. NOAAAAP-TE !!... NOAPTE ! Ooooooooo... Noapte dintre NOPTI !...

Interpretul însoțit de trei lucrători se apropie în vîrfurile picioarelor, și se așază în jurul bătrînului.

Se mai aud proteste

— Bătrîn afurisit !

— N-o să ne lase niciodată în pace !

— Pînă la sfîrșit ne va urmări. Pînă la sfîrșit !

— Ei, Doamne sfinte !... Bătrîne Adam, n-o să taci odată ?

Dar ceilalți

— Nu-i asculta, Sim... Cîntă !... Continuă să cînti !

— Cîntă pentru noi, Sim !... Cîntă...

— NOAPTE. O,o,o,o,o,noapte !... Oooo ! Oooo !

Cîntecul fuge, mîngîie masa colinelor, se înfioară, se repede pînă la mare...

Ușa barăcii se deschide, capota camionului se ridică

— Noapte sub noapți !... NOPȚI dincolo de noapte !...

Un al doilea, un al treilea grup se apropie. Vin, în șir, mai ușori decât umbrele, se alătură primilor, se așază în cerc împrejurul spărturii.

— NOAPTE ! i ELIVON

Cuvîntul se dăruie, se dezleagă, se însorește, se răspîndește, se răstoarnă, se reface

— NOAPTE ! i ELIVON Da, noaptea... NOAPTEA, NOAPTEA noastră... da, VA DA
ep i

Au venit aproape toți. Sim nu-și mai aparține. Sim nu mai e nimeni. Cîntecul străpunge. Cuvintele străpung. Carnea e transparentă. Cuvîntul unește. Cuvîntul aparține tuturor gurilor !

— Noooooooooapte !... O, noooooooooaptea mea !...

Vocile alternează, se susțin, comunică, împart cuvîntul

— NOAPTE !

Din fundul găurii — din străfund — cealaltă voce.

Numai Sim o auzi.

— Cît te iubesc, bătrîne ! Cît te iubesc !... Cîntă !

PRIMA ZI

1. AMIAZA

Terenul care înconjura orificiul a fost mult săpat, ultimele lucrări au permis și ele să se scoată lopeți de nisip, ce astupau gaura. Mărimea deschiderii este acum suficientă pentru a permite trecerea unui corp. O planșetă suspendată cu un dublu cablu de oțel se va scufunda curînd în locul acela, curînd omul se va cățara pe ea, curînd va sta în picioare. Pe urmă, salvatorii îl vor scoate, cu încetul, cu ajutorul unui scripete improvizat.

În timpul ultimelor ceasuri, omul înghițit de pămînt a acceptat să comunice cu cei de-afară, colaborînd la punerea aparatului la locul lui, la alunecarea lui de-a lungul pereților interni.

Pentru a nu încurca lucrul, Sim s-a depărtat.

Așezat în umbra barăcii, stă mereu la pîndă, în așteptarea acelei secunde cînd va începe urcarea, cea secundă pe care o va naște scîrțîitul scripetelui.

*

Anunțarea salvării s-a răspîndit în toată țara. Toate mijloacele puse în mișcare pentru a proteja

locurile se dovedesc, în dimineața asta, insuficiente. O mulțime urcă la asaltul colinei. Serviciile de ordine sînt depășite, primele baraje sînt rupte. Întăriri de poliție chemate cu toată urgența, la care s-au alăturat o parte din salvatori, reușesc în sfîrșit să ridice o barieră, făcută din țaruși, frîghii, lanțuri de brațe, la o distanță rezonabilă de spărtură.

Despre cel îngropat tot nu se știe nimic ; decît că e străin de această regiune. Necunoscîndu-i-se starea civilă, familii alarmate au trimis repede la fața locului pe unul dintre ai lor. Acestora li s-a adăugat masa curioșilor ; pe urmă toți cei de la presă și televiziune.

Puțin înainte de amiază, Jaïs își făcea și ea drum prin mulțime. Înainte de plecare a atîțat, a galvanizat cătunul, jurîndu-se că îl va aduce înapoi, îndată ce va fi posibil, pe Sim, triumfătorul.

Jaïs dă din coate, navighează între spinările acestea, adună informații în timp ce merge ; se ciocnește în cele din urmă de cordonul supravegheat de un ofițer de poliție.

— Lasă-mă să trec !

— Nimeni nu trece. E-un ordin.

— Nu pentru mine ! Soțul meu, Sim, a făcut totul ! Fără el...

— Am spus : „Nimeni“.

Jaïs întinde gîtul, își trece capul dincolo de umărul celui cu care stă de vorbă, duce mîinile pîlnie la gură, strigă cît poate mai tare, ca să acopere zgomotul

— Sim !... Sim !... Vino să mă iei, sînt aici !

Îl împinge pe reprezentantul legii, care încearcă s-o facă să tacă

— Nu mă lasă să trec ! Unde ești, Sim ?

Jaïs se îngrijorează că nu-i zărește pe salvatori, urlă, amenință. Dar să vină odată Sim ăsta, s-o scape de acest „înglodat“ !

— Vezi, nimeni nu-ți răspunde !

— „Nimeni, nimeni, nimeni !“... N-ai decît cuvîntul ăsta în gură !

Să dea fuga Sim ăsta ! S-o scoată din ghearele acestui „abrutizat“. El și toată clica lui, cu morga lor de temnicheri, cu prostia lor de tăiat cu cuțitul !

— Pe mine mă insulți printre dinți, femeie ?... Bagă de seamă, chiar dacă ești bătrîna !

— Nu insult pe nimeni. „Nimeni, nimeni, nimeni !“

Dar unde e Sim ăsta ? Jaïs se ridică pe vîrfurile picioarelor ca el s-o vadă, agită cu mîna întinsă eșarfa mov pe care Sim i-o dăruise.

Deodată, din grupul salvatorilor, interpretul o recunoaște. Întorcîndu-se, răspunde la semnul ei, arată cu degetul spre baracă.

Jaïs se uită în partea aceea... Acum, își zărește soțul.

Sprijinit de peretele de tablă ondulată, Jaïs îl vede pe Sim. Stînd. Stînd liniștit !

Ce face el atît de departe de tot ce se întîmplă ? Atît de departe de spărtura de lîngă care nimeni nu l-ar fi putut smulge în toate zilele astea ?

— Ei, Sim !... Sim !... Ce faci acolo ?

Jaïs strigă. Dar vocea ei se pierde în stupul zumzăitor al celorlalte voci, care sînt din ce în

ce mai nerăbdătoare, mai înfierbîntate. Jaïs urlă. Degeaba...

Puțin mai târziu, ca și cînd ar fi fost atinse de o baghetă magică, toate aceste voci se liniștesc dintr-o dată, se abat, se înghesuie, se răspîndesc, pentru a lăsa loc unei imense tăceri.

Multă vreme, o carapace de liniște acoperă plătoul. Gigantică această tăcere. Gigantică...

Enormă și deodată răzuită, scrijelită. Dintr-o dată rîcîită, zgîriată de acest scîrțîit, această bătorire, această frecare — ascuțită — a scripetelui

— Ah ! În fine !

Sim scoate un suspin și se ridică. Sim se ridică în picioare. Sim întoarce spatele scenei ; și grav, cu un pas moderat, se depărtează.

Jaïs strigă

— Unde te duci, Sim ?... Nu e momentul să pleci !... Ei, Sim, întoarce-te ! Ei, întoarce-te !

*

Sim o ia înainte. Puțin mai departe se oprește, se apropie de un pompier tocmai la capătul cordonului care ține mulțimea la respect, și îi vorbește la ureche. Omul lipsește cîteva secunde, revine cu o cană al cărui conținut îl varsă între palmele bătrînului. Sim își scaldă obrazul, își inundă gîtul, mulțumește, își reia drumul.

— Ei, tată-mare !... Pleci ? Așteaptă-mă ! Am spus c-am să mă-ntorc să te caut cu motocicleta mea, și, iată-mă !... De data asta ai să mă urmezi ! Ei, mă auzi ? De data asta te iau, mi-ai făgăduit-o.

Sim recunoaște vocea studentului, încearcă să-l distingă în mulțimea compactă, nu reușește ; ridică

brațul, îl clatină dinainte înapoi ca să răspundă printr-un salut și continuă să înainteze.

Sim merge, fără să se întoarcă ; cu atenția fixată numai asupra celui zgomot care-l însoțește. Acest zgomot discordant al cablului de oțel în șanț, mai drag decât cea mai dulce dintre melodii.

Sim merge. Mai departe, într-o învălmășeală de dărîmături și mobile, descoperă un scaun intact, umplut cu paie. Bătrînul se urcă pe morman, trage scaunul spre el, îl ia și-și continuă drumul spre stînga lui, unde ruinele, mai joase, lasă să se vadă o adunătură de coline, un colț de mare.

Sim fixează cele patru picioare ale scaunului în pămînt, se așază călare pe el, cu spatele la spectacol.

Cu brațele împreunate în jurul spetezei, cu fruntea pe bara de lemn, bătrînul se lasă în voia oboselii. Aceasta coboară pe umerii lui ca un vultur, îl închide între aripi strînse, se agață de el cu toate ghearele, îi scobește ceafa cu ciocul. Sim nu se împotrivește, nu se împotrivește... pînă cînd totul în el se dezleagă, și bucuria se instalează. Bucuria năvălește, se ridică în obraji, ia forma fiecărei trăsături, pune stăpînire pe obraz, devine acest obraz, aceste buze, acești pomeți, aceste pleoape, această piele...

Bucuria...

Sim își scoate batista vișinie din buzunar, o înnoadă în cele patru colțuri în chip de bonetă, o pune pe cap. Sim contemplă valea, culorile verzi, galbene, albastre, care se alungesc.

Acolo, departe, înapoi, manivela este mereu în funcțiune. Scripetele scîrțîie mereu, liniștitor.

Acolo. Soarele la zenit se scurge drept în crăpătură.

Bucuria !...

*

— Ei, bietul meu bătrîn !

Sim tresare ca și când vocea lui Jaïs l-ar fi zgâriat

— De ce „bietul meu bătrîn“ ?

— Ești bolnav, ești cu siguranță bolnav !

— Bolnav ?

— Atunci, ce faci aici ?

— Iau aer.

— Iei aer ? Într-un moment ca ăsta ? Ora cea mai importantă din viața ta !... Hai, vino, să ne-n-toarcem acolo împreună. Trebuie să fii acolo când omul va ieși.

— De ce ?

— Cum „de ce“ ? Ca să te recunoască. El și toți ceilalți !

Sim își întinde picioarele, își sucește de mai multe ori călcâiele, ca să se înfigă bine în pământ, strânge speteaza scaunului pînă îl face să scîrîie, își rotunjește spatele.

— Te așezi ?

— Mă așez.

— Dar n-o să stai aici, când totul se petrece împrejurul gropii !

— Totul se petrece în față, Jaïs...

— Dar în aceste ultime zile nu te mai dezlipeai de văgăuna ta !

— Ultimele zile, mergeam spre același lucru.

— Ce vrei să spui ? N-am să te înțeleg nicio dată. O să mă-nnebunești, Sim ! Te spetești, sco-

tocești, te duci, vii, miroși pământul ca un câine de vânătoare, uiți să dormi, să mănânci și să bei... Pe urmă, când ajungi la rezultat, când totul îți cade în mână, pfttt ! Dispari !... Explică-te, răspunde-mi...

— Te iubesc foarte mult, Jaïs, te iubesc foarte mult... Dar dacă, uneori, ai putea să mă lași în pace...

— Om stupid ! Catâr bătrîn ! Ridică-te ! Dar ridică-te odată ! Suie-te cel puțin pe scaunul ăsta și uită-te în direcția în care trebuie. Am să-l țin de spate, în timp ce te urci pe el...

De-ar veni ciclonul ! Un ciclon cu brațe elastice care s-o ia delicat pe Jaïs, s-o învăluiască fără să-i facă nici un rău și s-o depună pentru cîtva timp în altă parte... Cum poți asculta prin morișca asta de cuvinte ? Asculta aerul, cîntecul scripetelui, propriul tău sînge...

— Ce bolborosești ? Cap pătrat ! Buturugă ! Ești incorigibil, Sim. Incorigibil... Dintr-un moment într-altul omul o să iasă din groapa lui, asta nu te interesează ? Nu încerci nici măcar să știi dacă e acela pe care l-ai văzut la fereastră. Fereastră albastră, ți-aduci aminte ? Ne-ai cîntat-o destul, istoria asta a ta ! Acuma e momentul s-o povestești... Astăzi, ar exista urechi să te-asculte ! Presa... Televiziunea... Toți sînt aici !

— Destul, Jaïs.

— Uite că acum strigi !

Trebuie să ajungi totdeauna la extreme, ca să te faci înțeles ! Cum să te streкори în pielea altora sau să-i faci să intre în propria ta piele ?

— Du-te, Jaïs !

— Mă duc. Nu servește la nimic să-ți vorbesc !
N-a servit niciodată la ceva !

În pauza dintre fraze, cablul de oțel scârțâie, cu îndărătnicie.

— Văd o ambulanță... Acum, o limuzină neagră... chiar la capătul satului. Se oprește. Nu, pleacă din nou și avansează pe platou...

Zgomotul motorului îl acoperă pe cel al scripetelui.

— Persoane oficiale coboară. Se îndreaptă spre văgăună... Toate ecranele de pe lume vor reda aceste imagini, îți dai seama, Sim ? Și tu, în timpul ăsta !... Te las ! Eu mă duc acolo !

Pașii lui Jaïs se îndepărtează, se opresc

— Vii ?

Sim face semn cu capul : „nu“. Pașii se aud din nou, se grăbesc.

De câteva momente, s-ar spune că scârțâitul a tăcut.

Bătrînul ascultă, înlemnește, se pregătește să se repeadă către spărtură...

Dar scârțâitul se aude din nou.

2. ÎNTOARCEREA STUDENTULUI

— Așa, tată-mare, te bagi în toată treaba asta, și când ajungi la capăt, pleci !

— N-o să mă sîcîi și tu !

— Fă cum crezi, dar e un lucru pe care mi l-ai promis. Ți-aduci aminte ?

— Să mă aduci în sat pe motocicletă to...

— De data asta ești de-acord ?

— O s-o facem !

— Când ?

— Când omul va fi afară.

— Asta va fi curînd ! Și eu vreau să văd cînd iese. Dar de-aici nu se vede mare lucru, chiar dacă ai ochi buni.

— N-am nevoie de ochii mei.

— N-ai nevoie de ochii tăi !... Bun, bine, Sim, nu vreau să discut cu tine... Nu te mai părăsesc, dar mă așez pentru spectacol !

În vîrful unei piramide de dărîmături, studentul descoperă o masă ovală, pe care o așază în vîrful înălțimii. Se urcă pe ea, desface picioarele, ca să-și păstreze echilibrul

— De-aici am o imagine de ansamblu. Sînt în primele loji. Nu-mi mai lipsește decît o țigară în gură... Am să fiu croni-

carul tău, Sim. Îți convine ?

Bătrînul aplaudă cu ambele mâini

— Dacă-mi convine !...
Îmi place că ești aici, cu mine, azi...

— Și mie-mi place, tată-mare ! Sînt cîteva zile de cînd caut să mă apropiu de tine, de cînd dau tîrcoale localității, de cînd cordonul de poliție mă împiedică să trec... Ești un taur, Sim. Ești dinamică ! Și mie-mi place să fiu aici.

— Ce vezi acum ?

— Mulțimea se stăpînește, tace. Dacă urcarea durează prea mult, n-or să mai poată fi reținuți, vor rupe cordoanele... Salvatorii învîrtesc manivela. Infirmierii așteaptă... Acum, se apleacă mai mulți deasupra gropii. Au să cadă înăuntru !

Dedesubt, pămîntul se zguduie și transpiră.
Cîte goluri de traver-

sat !... Sim ar fi vrut
să fie de față cînd —
este mult de-atunci !
— Jaïs îi naștea copiii.
Dar ea refuza, pretin-
zînd că bărbații întorc
capul, nu pot suporta
sîngele acela.

— Acum, se dau înapoi
cu toții. Mulțimea strînsă
ca o piatră. Un bloc.

Gîtul se dilată, expul-
zia e dificilă. Mem-
branele pămîntului se
contractă ; orificiul
crapă. Capul

— Infirmerii au înge-
nuncheat în jurul spăr-
turii...

pornește. Mîinile se
întind spre a ajuta
rotirea lui

— Urcă, Sim ! Zăresc...
părul...

Mai bine decît cu
ochii, Sim vede !...
Acest păr îmbibat de
praf, această frunte

acoperită de cenușă,
această piele aproape
albastră, atît de pa-
lidă este.

— Chipul lui, alb ca
varul !...

— De ce se opresc ? Nu
mai aud zgomotul roții...

— Au dificultăți... Cred
că umerii s-au înțepenit
în deschizătură...

— Mai ales să nu-l cu-
funde iar în beznă... n-ar
mai suporta !

— Fac ce pot, tată-mare !

— Dacă îl cufundă din
nou, mă întorc lîngă el !

— E gata, Sim !... Îl urcă
din nou. Dar încet, foarte
încet... Auzi scripetele ?

— De-abia...

— Da, da, iată-l !

Obrazul iese la iveală
solz după solz. Bustul,
la rîndul său, învinge
cu greutate rezistența
pămîntului. Pămîntul
cedează... Cu brațele
lipite de corp, omul se
strecoară prin gîtui-
tură, urcă, urcă secole
spre bucătica lui de

zi... Bazinul, pe urmă
coapsele, genunchii...

— Sim, e în picioare !...
Îl văd. Din cap pînă-n
picioare !

În aer liber, ridicat ca
o tulpină !

— Îi pun colir în ochi ?
Ochelari ?

— S-a și făcut, tată-mare,
un infirmier se ocupă de
el. Un altul îi masează
picioarele...

— Vorbește... Poves-
tește...

— Mi s-a uscat limba,
tată-mare !

3. PRIMA ZI

O femeie tînăra despică mulțimea, se avîntă cu
brațele înainte.

Aleargă, aleargă. Spațiul de străbătut pare in-
finit. Trece ca un fulger, în timp ce în jurul ei
totul rămîne pe loc și înțepenește. Salvatorii se
depărtează de cel salvat, ca să-i permită să ajungă
la el.

Iată-i, față în față.

Femeia se oprește cu răsufllarea tăiată, examinează omul — cenușiu, imobil — din cap pînă-n picioare, schițează o mișcare de retragere... Se încumetă, înaintează, mai să-l atingă, ezită încă. Pe urmă, ridică brațul, îi ridică ochelarii de soare ce ascund o parte din obrazul omului. „Nu“, femeia nu-l recunoaște. „Nu, nu-i el.“

În tot acest timp omul n-a făcut nici o mișcare, s-a lăsat în voia ei. S-ar spune că e gata să se facă scrum. Femeia tînără, tulburată, dă din cap de mai multe ori

— Iartă-mă, credeam... crezusem...

Se pierde, mergînd de-a-ndaratelea în mulțime, care o reprimește, o înghite.

Aparatele de luat vederi au înregistrat totul. Plimbîndu-se de mai multe ori pe distanța de parcurs, pe distanța parcursă, luînd prim-planuri: emoția unuia, indiferența altuia. Prinzînd acest gest, tremurul acesta al mîinii care a ridicat ochelarii... urmărind, pînă la dispariția lor, în masa spectatorilor, aceste picioare, elegant încălțate, care dau îndărăt...

Pe urmă, revenind, fixîndu-se asupra bărbatului. Încet, dureros, acesta schițează primul lui pas.

*

Afluxul acesta de sînge în picioare. O suferință care arde. Cerul e prea crud. Culorile curg. Chipurile sînt de lînă, n-au contur. Nu le văd decît ochii. Ochii lor pretutindeni, faruri. Pămîntul e mobil. Mi-e frică. Îndepărtez brațele. Aș vrea să încerc, singur... să pun un picior înaintea celui-lalt... singur, ajutîndu-mă cu brațele mele... așa cum înoți... Aerul, aerul liber... îl beau... Sînt

acolo. Aici !... E obsedant. Să trăiești !... Asta strigă între tîmplele mele... Un pas înaintea celuiilalt... Cerul e prea alb, pămîntul, un lac cromat. Dacă aş aluneca... Nu. Un pas după celălalt. Fără grabă. Să nu fiu recunoscut încă. Liber. Fără loc, fără nume. Cîteva secunde încă... Numai că viața... ca o amețeală, imensă... IMENSA...

*

— Mă îmbeți cu vorbe, Jaïs ! Îți cunoști soțul ca nimeni alta ! Ce vrei să-i facem dacă refuză să vină aici ?

Se agață de brațul interpretului

— Nu e niciodată acolo unde ar trebui ! Niciodată !...

— Dacă e mulțumit acolo unde e, lasă-l ! N-o să mă asculte pe mine mai mult decît pe tine !

— Suflă cel puțin numele lui ziariștilor ăstora ! Tu știi bine tot ce a făcut ! Poate că ei au să-l forțeze să revină... Uite, e acolo...

— Unde acolo ?

— În stînga mulțimii... vezi ridicătura aia... și o masă pe care se ține în echilibru tînărul acela în haină de piele ?

— Îl văd pe tînăr...

— Jos, mai la stînga, persoana care stă jos, întorcîndu-ne spatele... Ei bine, ăsta e el, Sim.

Interpretul ridică din umeri, scapă din strînsoarea lui Jaïs, se întoarce la salvatori.

— Biet bătrîn, te-au uitat cu toții...

Dar femeia nu se descurajează, vorbește cu unii, cu alții, încearcă să ajungă la cel salvat. Acesta, pămîntiu, firav, în picioare, ținîndu-le lipite, seamănă cu o rufă stoarsă, cu o mumie pe care soarele

o va sfârîma... Jaïs are totuși încredere în el ; de acum în cîteva secunde, cînd își va veni în simțiri, îl va cere pe Sim ! Peste toate capetele astea, îl va chema pe bătrîn... Și Sim, va asculta *această voce* ! Pentru el, Sim se va întoarce... Jaïs e în așteptare... Dintr-un moment în altul, o simte, o știe, omul va striga

— Unde-i Sim ? Vreau să-l văd pe Sim !... Trebuie ca Sim să fie aici, alături de mine !

Degeaba a protestat Sim, a făcut pe indiferentul... La chemarea celui îngropat, va alerga. Fericit de a fi chemat, fericit că celălalt își aduce aminte. „Te cunosc, omule, te cunosc, la chemarea lui ai să te topești !...” Pe urmă ?... Pe urmă se vor întoarce în sat, Sim și Jaïs la braț, cu teancuri de ziare sub brațe, cu fotografia lor pe prima pagină.

— Dar ce așteaptă ca să strige ? Ce așteaptă ? Jaïs se strecoară între salvatori, se agață de unul dintre infirmieri, ca și cînd ar avea să-i facă o comunicare importantă. Dacă supraviețuitorul continuă să tacă, să-și strîngă buzele, așa cum face, se va apropia de el și-i va spune deschis

— Sim !... El te-a salvat !... Ți-aduci aminte ? E acolo. Așteaptă să-l chemi !

Tot vorbindu-și, Jaïs se ridică în vîrfurile picioarelor ca să-și vadă din nou soțul. Este tot așezat : a prins rădăcini. Singur, de data asta. Chiar și tînărul, care era în picioare pe înălțime, l-a părăsit !

— Bietul meu bătrîn...

Ce-așteaptă cel îngropat ? Nu îndrăznește nimic, nici măcar să pună un picior înaintea celui alt, nici chiar să pronunțe un cuvînt. Și ceilalți ! Stau și se uită la el ca și cînd ar fi fost loviți de para-

lizie !... S-ar spune că e o fantomă care ține toată această mulțime în puterea ei...

*

*Ziua e vastă. Mii de focuri mi se aprind sub piele. Nu țin încă de nimic. De nimic. Exist. Apar-
țin vieții. Numai VIETȚII. Numai ei !... Ei bine !...
Unde e corpul meu ? Unde începe el ? Unde sfâr-
șește ? Aș vrea să surîd, nu pot încă. Totuși, totul
surîde înăuntru. Beată, dureroasă, viața asta ! Ga-
laxii între tîmple, oceane în vine. Prietenia aeru-
lui. Lipește-te de pereții aerului. Intră în timp,
fără să uiți ceea ce știi, ceea ce duci... Pune un
picior înaintea celuilalt. Mai încearcă. Zumzăie
muștele. Piciorul se ridică greu, tîrăște bucăți de
pămînt... Să trăiești, timp îndelungat, pe loc, ca
un arbore. Să vizitezi, îndelung, țara corpului tău,
freamătul vieții pe lucruri. Atît de puțină carne
și atît de multă rumoare înlăuntrul nostru... Aceas-
tă poftă neașteptată, această febră... pămîntul este
imens. Să sărbătoresc întoarcerea. Să-mi aduc
aminte pe urmă. Să sărbătoresc zi după zi. Să pă-
strez spațiul ăsta, tresărirea asta din prima zi.
Densitatea ei. Densitatea tuturor : femeia, străinul,
trecătorul... Fervoarea, mai puternică decît nopțile.
Să păstrez asta... Unde e cel care mă striga ? Unde
sînt, el și vocea lui ? Acolo, înainte. Trebuie să-l
regăsesc. Să-i spun... Un pas, încă unul. Încă. În-
vinge amețea. E acolo, ridică genunchiul...*

*

— Omul se prăbușește. Targa, repede !

Jaïs e înnebunită

— Au să-l ia ?...

— Are nevoie de îngrijiri.

— Nu vrea, se împotrivește. Vrea să vorbească...
Dar să fie lăsat să vorbească !...

Jaïs a ajuns la cei care îl susțin. Camerele de luat vederi, din față, înregistrează cele mai mici trăsături ale obrazului lui. Dintr-o clipă într-alta numele lui Sim va înflori pe buzele lui, va înflori pe ecran... Existența lor în sat se va schimba cu totul !... „Sim“ e un nume ușor de reținut, un nume care se pronunță fără efort, chiar de un muribund... E de-ajuns să alături dinții pentru un fluierat, să lași limba în jos, să deschizi buzele ca pentru a surîde : „Sim, Sim, Sim, Sim...”

— Ce încearcă să spună ?

— Vrea să cheme pe cineva...

— Pe Sim îl cheamă...

— Ce știi tu, nu ești în capul lui !

Jaïs știe. E atât de aproape, încât atinge brațul omului acoperit cu solzi de noroi ; în timp ce unii îl susțin, îl fac să meargă ca o statuie. Jaïs e atât de aproape, încât va putea să citească cuvântul pe gura lui și să-l repete de îndată ce-l va pronunța...

Iată, își va alătura dinții ca pentru fluierat, va lăsa limba...

— Nu, nu, nu așa...

Infirmierul o dă la o parte pe Jaïs

— Fugi de-aici !

— De ce omul își strânge buzele ? „Sim“ nu se spune strângând buzele.

Omul rupe, pentru o clipă, strînsoarea, presiunea tuturor acestor mâini. Vrea, pentru câteva secunde, să se țină pe picioare. Singur. Omul desface

larg brațele înainte, face doi, trei pași. Și, distinct, nelăsînd să scape nimic din silabă, strigă

— BEN !...

•

Strigătul l-a epuizat, omul se prăbușește.

— Pe cine a chemat ?

— Ben !

— Pe nimeni nu-l cheamă Ben, pe-aici !

— Cheamă pe careva din familia lui !

Jaïs lasă să-i cadă brațele. Lasă să fie luată targa

— BEN !

Culcat, învelit într-o pătură, omul a leșinat. Ambulanța se deschide, e introdus înăuntru. Infirmerii, doctorul, un ziarist îl însoțesc.

— Cîteva zile la spital, și totul va merge bine !

Ușa se trîntește, motorul se pune în mișcare.

Mașina demarează încet ; se depărtează, dispare.

Dintr-o dată, cordoanele de poliție se rup. Mulțimea se revarsă pe platou, vizitează ruinele, examinează, atent, cavitatea.

•

— Am fost să-mi caut motocicletă, și iată-mă reîntors, tată-mare ! Tre-cînd, i-am văzut luîndu-l pe cel salvat pe o targă. Pe urmă ambulanța a plecat.

— Cum îi merge ?

— Cîteva zile de spital și se va putea întoarce în țara lui.

- Sînt fericit. Fericit.
- Trebuie să fii mai ales mort de oboseală. A fost un adevărat coșmar...
- Nu, să nu crezi asta... Cîteodată a fost greu, dar am *trăit*.
- Acum te întorci la tine acasă ?
- Mă întorc.
- Am să te duc eu ! Vom merge pe autostradă.
- Îmi convine.

Tînărul lovi cu palma
șeaua din spate a mo-
tocietei

- Hai, urcă-te aici... Acum, pune-ți brațele ca o cingătoare împrejurul mijlocului meu. Va trebui să te ții, mai ales la cotituri... Le iau cu coatele la nivelul pămîntului ! Nici de viteză nu ți-e frică ?
- Viteza !...

Studentul se întoarce,
ochii lui Sim scînteiau

— Viteza, vreau s-o cunosc ! Gonește cît vrei de repede !

— Ține-te bine, totuși ! Sar mai repede decît ai crede, mașinile astea ! Mai ales să nu-ți desfaci mîinile. Pe-aici terenul e plin de gurguie, o să te zgudui, nu glumă !

.

Lipiți unul de altul, Sim și studentul traversează tîrgușorul demolat, merg în zigzag împrejurul obstacolelor, înconjoară arborile trăsniț, coboară de-a lungul cîtorva serpentine, înainte de a ieși în autostradă. Aceasta se așterne cît vezi cu ochii : largă, netedă

— Te ții bine ?

— N-ai nici o grijă, mă țin !

Tînărul trage spre el maneta de gaze. Motorul se ambalează

— De data asta, tată-
mare, mergem !

Sim strânge genunchii,
se îndoaie într-o parte,
peste umărul celui care
conduce, urlă peste
zgomot

— PORNIM !

CUPRINS

PĂMÎNT NETED .	5
1 Fereastra .	5
2 Cutremurul .	13
3 Arena . .	18
4 Cuvinte .	22
5 Pămînt neted .	27
6 Studentul . .	29
7 Orificiul . .	39
Cazanul central .	43
8 Întîlnirea . .	50
9 Strigătul . .	54
10 Sărbătorire .	59
CELĂLALT	62
1 Ecoul	62
2 Cinematograf .	66
3 Celălalt . . .	83
4 Vezi lumina ? .	87
5 Spărtura . . .	93
6 Numele	96
7 Scara timpului	103
8 Coborîre spre mare	120
9 Tăcerea	124

10	Lacrimile . . .	129
11	Marea pulsație .	132
12	Cîntecul .	135

	PRIMA ZI .	140
--	------------	-----

1	Amiază	140
2	Întoarcerea studentului .	147
3	Prima zi	152

Lector: MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor: ELENA BABY

*Tiraj 25.130 ex. broșate. Bun de tipar: 06.04 1977.
Coli tipar 5,125.*

Tiparul executat sub comanda
nr- 1098 la
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918“
str. Grigore Alexandrescu nr. 89--97
București,
Republica Socialistă România

GLOBUS

289

Andrée CHEDID

Poetă, prozatoare, autoare dramatică, Andrée Chedid s-a născut la Cairo (1909) și s-a stabilit la Paris din anul 1946, făcându-se repede cunoscută și apreciată de către cititorii francezi. Dintre volumele publicate amintim: *Textes pour une figure* (1949), *Textes pour un poème* (1950), *Terre et poésie* (1956), *Terre regardée* (1957), *Seul, le visage* (1960), *Double-pays* (1965), *Contre-Chant* (1968) — poezie; *Le Sommeil délivré* (1952), *Jonathan* (1955), *Le Sixième jour* (1960), *Le Survivant* (1963), *L'Autre* (1969), *Nefertiti* (1975) — romane; *Bérénice d'Egypte* (1968), *Les Nombres* (1968), *Le montreur* (1968) — teatru.

Din toate puterile, cu tot sufletul, un om încearcă să-și salveze semenul, pe care pământul l-a acoperit. Romanul *L'Autre* (Celălalt) este povestea luptei purtată împotriva morții, este povestea unei salvări ce seamănă cu o naștere, căci un om este smuls din măruntaiele pământului.